

เสรีไทย.....

กบฏ.....

ผู้ก่อตั้งหนังสือพิมพ์.....

“คุณพ่อ” แห่งนิคมโรคเรื้อน..

หมายเหตุแห่งอดีต

ประสิทธิ์ ลุคิตานนท์

“ความทรงจำเก่าเปรียบเหมือน
ลินชักเก่าๆ ซึ่งจะดึงออก
มาได้ด้วยความลำบาก
ยากเย็น และ
เมื่อดึงออกมาได้แล้ว
ข้อมูล ข่าวสารต่างๆ
ที่เก็บเอาไว้จะพากัน
ไหลพรั่งพรูออกมาทันที”

ในบรรดาเรื่องราวจาก
ความทรงจำ
ของประสิทธิ์ ลูลิตานนท์
มีสิ่งที่คุณค่าแก่การบันทึก
จดจำมากมาย ไม่ว่าจะเป็น
การได้รู้เห็นเหตุการณ์
เปลี่ยนแปลงการปกครอง
ปี 2475

..... (มีต่อด้านหลัง)

ASSEMBLY LIBRARY

1136600

๐๗ ๗

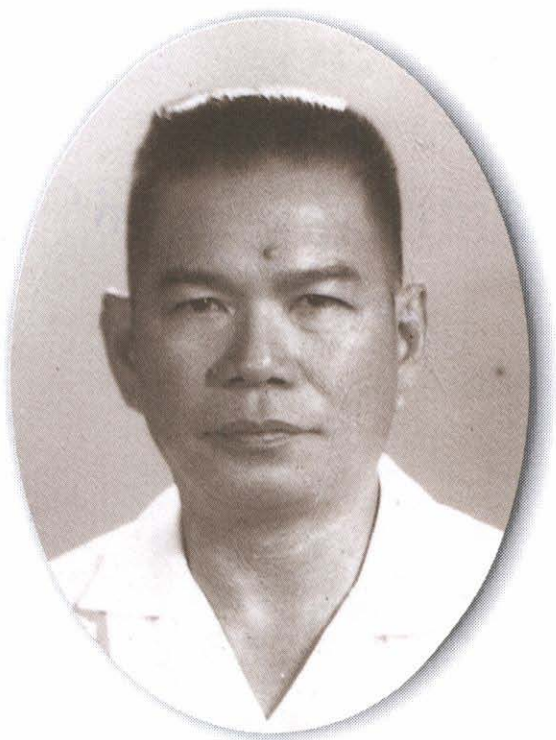
วันที่	๑๕ / ๑๑ / ๒๕๓๙
เลขทะเบียน	๑๐๒๙
เลขหมู่	๑๒
	๒๔๑๕๖

๒๕๔๒

อำนวยการบริหาร ลลิตานนท์

สมบัติห้องสมุด
(พ.ศ. ๒๔๕๓-๒๕๔๐)

สมบัติห้องสมุดรัฐสภา

สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

เมื่อนายประสิทธิ์ ลุสิตานนท์ได้กราบถวายบังคมลา
ถึงแก่นิจกรรม และความทราบฝ่าละอองพระบาทสมเด็จพระ
พระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานพวงมาลา
วางหน้าศพ

ข้าพระพุทธเจ้า สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอย่าง
หาที่สุดมิได้

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้า

หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์

กนกพร ลุสิตานนท์

อำภา ลุสิตานนท์

ไพรยา-ไอฟาร พิทยากร

โสภภาพรรณ โชติผล

หมายเหตุแห่งอดีต

ประสิทธิ์ ลุสิตานนท์

ระลึกถึงคุณประสิทธิ์ ลulitanนท์

ข้าพเจ้ามีความเสียใจที่ขาดคนรุ่นเดียวกันและรู้จักคุ้นเคยมาช้านานไปอีกคน คือ คุณประสิทธิ์ ลulitanนท์

ข้าพเจ้ารู้จักคุณประสิทธิ์เมื่อพ.ศ. 2471 คือภายหลังที่นายปรีดี พนมยงค์กลับจากการศึกษาในประเทศฝรั่งเศสมารับราชการเป็นผู้ช่วยเลขาธิการกรมร่างกฎหมาย (ปัจจุบันคือคณะกรรมการกฤษฎีกา) และเป็นครูสอนที่โรงเรียนกฎหมายกระทรวงยุติธรรม นอกเหนือจากการรับราชการแล้ว นายปรีดียังได้ตั้งโรงพิมพ์ที่ถนนสีลมใกล้ศาลาแดง ออกหนังสือนิติสาส์นรายเดือนเพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและเศรษฐกิจ ได้มีท่านผู้รู้หลายๆ ท่านช่วยกันเขียน มีคุณวิจิตร ลulitanนท์เป็นบรรณาธิการ คุณวิจิตรได้ชวนน้องชาย คือคุณประสิทธิ์มาร่วมทำงานที่โรงพิมพ์แห่งนี้ด้วย ต่อมาภายหลังพุทธศักราช 2475 นายปรีดีไม่มีเวลาที่จะทำหนังสือนิติสาส์น ประกอบกับได้เริ่มตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง จึงได้โอนกิจการโรงพิมพ์และหนังสือนิติสาส์นไปให้มหาวิทยาลัย คุณประสิทธิ์พร้อมทั้งพนักงานโรงพิมพ์ก็ได้อพยพไปประจำที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง คุณประสิทธิ์รับ

สมเด็จพระสังฆราช

ตำแหน่งเป็นผู้จัดการโรงพิมพ์อยู่นานจึงได้ออกไปประกอบ
กิจการส่วนตัว ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 กองทัพญี่ปุ่น
รุกรานประเทศไทย คุณประสิทธิ์เป็นผู้หนึ่งที่รับใช้ชาติโดยรวม
ในขบวนการเสรีไทยทำการต่อสู้ผู้รุกรานทุกรูปแบบ

เมื่อสงครามสงบลง คุณประสิทธิ์ได้ร่วมกับเพื่อนฝูง
ทั้งไทยและเทศก่อตั้งหนังสือพิมพ์ *The Bangkok Post*
ซึ่งประสบความสำเร็จดังที่เห็นจนถึงปัจจุบันนี้ นอกจากงาน
อาชีพแล้ว คุณประสิทธิ์ยังได้ทำงานสังคมสงเคราะห์ช่วยเหลือ
ผู้ตกทุกข์ได้ยากโดยเฉพาะมูลนิธิโรคเรื้อนพุดหง ขณะ
ที่เราทั้งสองเข้าสู่วัยชราไม่ค่อยมีโอกาสพบกัน ครั้งหลังสุดได้
พบคุณประสิทธิ์ในงานฝังศพคุณวิจิตรผู้เป็นพี่ชายที่สุสาน
ศรีราชา ก่อนถึงแก่กรรมไม่นาน คุณประสิทธิ์ซึ่งกำลังพัก
รักษาตัวอยู่โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ได้ให้ลูกสาวนำหนังสือ
ภาษาญี่ปุ่นที่เขียนเกี่ยวกับนายปรีดีมามอบให้ข้าพเจ้า

ขอให้กุศลกรรมที่คุณประสิทธิ์ได้ปฏิบัติระหว่างมีชีวิต
จงเป็นผลส่งให้พระผู้เป็นเจ้ารับคุณประสิทธิ์ไว้ในสรวงสวรรค์

ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์
บ้านซอยสวนพลู

ไว้อาลัยคุณประสิทธิ์ ลulitanนท์

ผมโชคดีที่ได้รู้จักกับคุณประสิทธิ์ ลulitanนท์ เมื่อคุณประสิทธิ์รับคำเชิญให้เข้ามาเป็นสมาชิกสโมสรโรตารีธนบุรีเมื่อประมาณ 30 ปีมาแล้ว

ความจริงก่อนหน้าที่ผมจะได้พบและรู้จักกับคุณประสิทธิ์นั้น ผมเคยได้ยินชื่อเสียงท่านมานานในฐานะนักต่อสู้เพื่อระบอบประชาธิปไตย และก็เกือบเอาชีวิตไม่รอดมาหลายครั้ง ผมได้ติดตามผลงานของท่านและปลาบปลื้มอยู่ในส่วนเล็กๆ ของหัวใจที่สมัยนั้นมีนักการเมืองหลายท่านได้สร้างวีรกรรมและชีวประวัติอันน่าสรรเสริญ คุณประสิทธิ์ ลulitanนท์เป็นท่านหนึ่งในจำนวนท่านเหล่านั้น

ถึงแม้ภายหลังคุณประสิทธิ์ ลulitanนท์จะวางมือจากงานทางการเมือง แต่ก็ไม่วางมือจากความรับผิดชอบในฐานะคนไทยคนหนึ่งที่มีความสำนึกในภาระหน้าที่ที่จะช่วยเหลือสังคมและผู้ที่ด้อยโอกาส งานบุญงานกุศลไม่ว่าที่ไหน ยากเย็นอย่างไร คุณประสิทธิ์ไม่เคยปฏิเสธ โดยเฉพาะในฐานะ

ที่เป็นสมาชิกสโมสรโรตารี คุณประสิทธิ์ซึ้งซาบดีถึงอุดม-
การณ์ของโรตารีที่จะไม่ละเว้นที่จะช่วยเหลือผู้อื่น โดยเฉพาะ
ผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก เพราะคุณประสิทธิ์เชื่อมั่นว่าความสุข
ที่แท้จริงของคนเรานั้น ไม่ใช่อยู่ที่ฐานะทางการเงินหรือ
ตำแหน่งแห่งหนอะไรทั้งสิ้น แต่อยู่ที่เราจะช่วยเหลือผู้อื่นได้
อย่างไร!

คุณประสิทธิ์ ลulitanนท์มีความตั้งใจเช่นนี้อย่างแน่วแน่
และหนักแน่น!

การที่เริ่มโครงการพุดหง ซึ่งต่อมาจัดตั้งเป็นมูลนิธิพุดหง
ในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อช่วยเหลือรักษาพยาบาลและ
ให้การศึกษาแก่คนไข้ที่เป็นโรคเรื้อรอนนั้น เป็นการทุ่มเทกำลัง
ทรัพย์ กำลังความคิด และกำลังกายของคุณประสิทธิ์อย่าง
แท้จริงจนเป็นที่ยอมรับของชาวไทยและชาวต่างประเทศ

ในสิบกว่าปีหลังนี้ คุณประสิทธิ์จึงมีความสุขที่แท้จริง
จากการที่มีโอกาสช่วยเหลือผู้ที่ตกทุกข์ได้ยากเหล่านี้ และ
แม้ใกล้เวลาที่จะต้องจากไปก็ไม่วายไถ่ถามถึงกิจกรรมของ
มูลนิธิพุดหง และบ่นกับผู้ใกล้ชิดเสมอว่าเป็นห่วงคนไข้ที่
พุดหงโดยเฉพาะการให้การศึกษาแก่ลูกหลานของคนเหล่านี้

ผมมีความรักและใกล้ชิดกับคุณประสิทธิ์ ลulitanนท์
เป็นพิเศษ และได้ให้ความเคารพนับถือคุณประสิทธิ์ใน

ฐานะพี่ชายและเรียกคุณประสิทธิ์ว่าพี่ประสิทธิ์อย่างเต็มใจ
และภูมิใจ

พี่ประสิทธิ์จากโลกนี้ไปก็ยังไม่วายคิดถึงผู้อื่น และได้ทำ
ประโยชน์ให้แก่สังคมชั้นสุดท้ายด้วยการอุทิศร่างกายให้
นักศึกษาแพทย์แห่งโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ พี่ประสิทธิ์เป็น
บุคคลตัวอย่างที่แท้จริง

ขอพระเจ้าจงรับดวงวิญญาณของคุณประสิทธิ์ ลุลิตา-
นนท์ไว้ในพระหัตถ์ของพระองค์ตลอดไปชั่ววันรันดร

นายพิชัย รัตตกุล
รองนายกรัฐมนตรี

คำไว้อาลัยคุณประสิทธิ์ ลุลิตานนท์

ในฐานะกรรมการมูลนิธิราชประชาสมาสัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งเป็นมูลนิธิที่ช่วยเหลือการดำเนินงานควบคุมโรคเรื้อนของกระทรวงสาธารณสุข ข้าพเจ้ามีความชื่นชมในผลงานของคุณประสิทธิ์ที่ได้เสียสละช่วยเหลือนิคมโรคเรื้อนพุดหงมาโดยตลอด

คุณประสิทธิ์ ลุลิตานนท์เป็นนักหนังสือพิมพ์อาวุโส และเป็นผู้ก่อตั้งหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ คุณประสิทธิ์มีจิตเมตตากรุณาแก่ผู้ตกทุกข์ได้ยาก ได้เป็นประธานจัดตั้ง “กองทุนพุดหง” ขึ้นในปีพ.ศ. 2517 เพื่อรวบรวมเงินบริจาคในการช่วยเหลือ ปรับปรุง และพัฒนานิคมโรคเรื้อนพุดหง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งสืบเนื่องมาจากคณะมิชชันนารีให้มีสภาพดีขึ้น

ต่อมามูลนิธิราชประชาสมาสัยฯ ได้เชิญคุณประสิทธิ์เป็นกรรมการฝ่ายสวัสดิการของมูลนิธิ เพื่อร่วมงานช่วยเหลือ

ผู้ป่วยโรคเรื้อนทั่วไปนับแต่ปีพ.ศ. 2528 เป็นต้นมา ซึ่งท่านก็ปฏิบัติหน้าที่อย่างดี ขณะนี้มีผู้ป่วยโรคเรื้อนและผู้อาศัยอยู่ในนิคมโรคเรื้อนพุดทองประมาณ 560 คน

เป็นเวลา 20 ปีเศษหลังจากการก่อตั้งกองทุนพุดทอง ซึ่งได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีนาถในรัชกาลที่ 7 ทรงรับไว้ในพระบรมราชินูปถัมภ์ในปีพ.ศ. 2518 และได้สถาปนาเป็นมูลนิธิโรคเรื้อนพุดทองในปีพ.ศ. 2526

มูลนิธิพุดทอง ภายใต้การบริหารงานของคุณประสิทธิ์ ประธานมูลนิธิ ได้ช่วยเหลือพัฒนานิคมนพุดทองให้มีความเจริญขึ้นมากจนได้รับการคัดเลือกจากมูลนิธิราชประชาสมาสัยฯ ให้เป็นนิคมโรคเรื้อนตัวอย่างนิคมหนึ่ง ผลงานของคุณประสิทธิ์มีมากมาย ได้แก่ การพัฒนาการศึกษา โดยก่อสร้างโรงเรียนอนุบาลพุดทองและสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันแก่นักเรียน การรักษาพยาบาล โดยก่อสร้างโรงพยาบาลแบบเปิดสำหรับผู้ป่วย 60 เตียง การจัดโครงการทำรองเท้าสำหรับผู้ป่วยพิการ โครงการทันตสุขภาพ ฯลฯ การพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐานของสถานที่ ได้แก่ การจัดสร้างถนน ประปา การพัฒนาอ่างเก็บน้ำ การปรับปรุงระบบไฟฟ้า การส่งเสริมอาชีพ โดยการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนให้ผู้ป่วยยืมไปประกอบ

อาชีพ การจัดซื้อปุ๋ยมาจำหน่ายให้สมาชิกในราคาถูก การจัด
สร้างศูนย์ฝึกอาชีพตอนบอสโกขึ้นส่งเสริมอาชีพผู้ช่วย เป็นต้น
ผลงานชิ้นสุดท้ายที่คุณประสิทธิ์ภาคภูมิใจมากคือ
การสร้างสถานีอนามัยเฉลิมพระเกียรติที่นิคมพุดหมงมอบ
ให้กระทรวงสาธารณสุขเพื่อให้บริการประชาชนทั้งในและนอก
นิคมเนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครอง
สิริราชสมบัติครบ 50 ปี โดยมีพิธีเปิดเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน
พ.ศ. 2539

ข้าพเจ้าและคณะมูลนิธิราชประชาสมาสัยฯ ได้มีโอกาส
ไปเยี่ยมสถานีอนามัยข้างต้น และได้แลเห็นถึงความตั้งใจ
เสียสละแน่วแน่ในการจัดสร้างสถานีอนามัยแห่งนี้จนบรรลุ
ผลสำเร็จ และมีประโยชน์แก่บ้านเมืองน่าสรรเสริญยิ่ง

นอกจากนั้น ข้าพเจ้าขอกล่าวเป็นประวัติถึงการเสียสละ
เพื่อชาติบ้านเมืองของคุณประสิทธิ์ไว้ด้วยว่า ในระหว่าง
สงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2484-2488) กองทัพญี่ปุ่นได้บุก
เข้ายึดครองประเทศไทยเพื่อโจมตีขับไล่สัมพันธมิตรในเอเชีย
บูรพา ทำให้ประเทศไทยได้รับความเสียหายและเสียเอกราช
ไปมาก ท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ผู้สำเร็จราชการแทน
พระองค์จึงได้คิดทำการแก้ไขเหตุการณ์ จัดตั้งขบวนการเสรี
ไทยขึ้นต่อต้านขับไล่กองทัพญี่ปุ่นออกไป โดยร่วมมือกับฝ่าย

สัมพันธมิตรอังกฤษและอเมริกาอย่างใกล้ชิด คุณประสิทธิ์ก็ได้อาสาสมัครเข้าร่วมปฏิบัติอยู่ในกองบัญชาการเสรีไทยสายธรรมศาสตร์ จนสัมพันธมิตรได้รับชัยชนะและไทยได้รับเอกราชสมบูรณกลับคืนมา จึงนับว่าคุณประสิทธิ์เป็นผู้ได้เสียสละชีวิตเพื่อชาติบ้านเมืองมาผู้หนึ่ง

การจากไปของคุณประสิทธิ์ ลุลิตานนท์นับเป็นการสูญเสียบุคคลที่ประกอบคุณงามความดี และอุทิศตนเพื่อชาติบ้านเมืองของเราอย่างหาได้ยากคนหนึ่ง เป็นที่น่าอาลัยยิ่งขอให้คุณความดีทั้งหลายที่ท่านได้บำเพ็ญมาโดยตลอด จงส่งผลให้ดวงวิญญาณของท่านจงไปสู่สุคติในสัมปรายภพเทอญ

นายสุวรรณ รื่นยศ
ประธานกรรมการฝ่ายสวัสดิการ
มูลนิธิราชประชาสมาสัย ในพระบรมราชูปถัมภ์

คำไว้อาลัย “คุณพ่อ” ของผู้ป่วยโรคเรื้อรังนิคมพุทธ อำเภอรอนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

คุณพี่ฟรันซิส เซเวียร์ ประสิทธิ์ ลุลิตานนท์เกิดเมื่อวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2453 อายุ 87 ปี เป็นบุตรคนที่ห้าในจำนวนพี่น้องสิบเอ็ดคน ได้อำลาจากโลกนี้ไปสู่นิคมของพระเจ้า เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2540 เวลา 11.05 น. ณ โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ ด้วยโรคมะเร็งในเม็ดเลือดขาว คุณพี่ประสิทธิ์ได้แสดงเจตนามอบร่างกายให้แก่สภากาชาดไทย เพื่อเป็นประโยชน์แก่การศึกษาของนักศึกษาแพทย์

ญาติพี่น้องได้จัดพิธีไว้อาลัยทางศาสนา ณ หอประชุม วัดพระมหาไถ่เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม ตั้งแต่เวลา 19.30 น. และสวดบูชาเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม เวลา 10.00 น. ข้าพเจ้าเป็นประธานพร้อมกับคุณพ่อโยเซฟ ประธาน ครีตารุณศิลป์ เจ้าคณะแขวงซาเลเซียน รับเทศน์ในระหว่างมิชชาด้วย นอกจากนั้นยังมีคุณพ่อปอล ทรานุกก็ อธิการโรงเรียนอาชีวะ ดอนบอสโก คุณพ่อยอห์น แปร์โซเนนี เหนรัญญิกแขวงซาเล-

เขียน และคุณพ่อสเตเฟน สนม วีระกานนท์ แยกผู้มีเกียรติ และมิตรสหายหลายท่านได้ไปร่วมกับญาติพี่น้อง เข้าวันที่ 23 พฤษภาคมยังมีพิธีมิชซาเป็นครั้งที่สองและวันที่ 24 พฤษภาคม เวลา 9.00 น. มีพิธีมิชซาเป็นครั้งสุดท้ายของการบำเพ็ญกุศล

เนื่องจากข้าพเจ้าได้สมัครเป็นนักบวชชาเลเซียนตั้งแต่อายุ 17 ปี จึงมีเวลาอยู่ด้วยกันกับพี่ๆ น้องๆ ไม่นานนัก จำได้ดีว่าคุณพี่ประสิทธิ์เป็นคนที่ร่างกายแข็งแรง ชยันขันแข็งในการทำงาน เป็นคนมีระเบียบเรียบร้อย เป็นคนโอบอ้อมอารี รักพี่รักน้อง และช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่ตกทุกข์ได้ยากเป็นประจำ ในยามที่คุณพี่ถ่ม เทอดเกียรติ พี่สาวคนโตเข้าสู่วัยชรา คุณพี่ประสิทธิ์ได้รับพี่สาวไปอาศัยอยู่ด้วยกันที่บ้านบางเขน เอาใจใส่ดูแลเป็นอย่างดี จัดให้มีคนรับใช้ประจำตัว ในยามเจ็บป่วยก็นำตัวส่งโรงพยาบาลหลายครั้งหลายหน จนกระทั่งพี่สาวถึงแก่กรรมเมื่อปีพ.ศ. 2537 อายุได้ 90 ปี

เมื่อคุณพี่ประสิทธิ์ไปเยี่ยมผู้ป่วยโรคเรื้อนที่นิคมพุดทอง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เห็นว่าผู้ป่วยโรคเรื้อนไม่ได้รับความเอาใจใส่ดูแลเท่าที่ควร และรู้สึกสงสารในชะตากรรมของพวกเขาก็เป็นอย่างยิ่ง จึงจัดตั้งมูลนิธิโรคเรื้อนพุดทองเพื่อหารายได้ไปช่วยเหลือ ปรากฏว่าได้รับความช่วยเหลือ

เป็นอย่างดีจากสาธุชนใจบุญทั้งหลาย สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีทรงรับเป็นองค์อุปถัมภ์กา ทุกปีคุณพี่ประสิทธิ์จะเดินทางไปเยี่ยมเยียนพร้อมกับนำเสื้อผ้า เครื่องใช้ไม้สอยไปแจกผู้ป่วยโรคเรื้อน และแจกขนมกับของเล่นแก่ลูกๆ ของผู้ป่วยด้วย เป็นที่ประทับใจของผู้ป่วยโรคเรื้อนทุกคน พวกเขาจึงเรียกคุณพี่ประสิทธิ์ว่า “คุณพ่อ” ในยามชราคุณพี่ประสิทธิ์เดินทางไม่ได้ ก็ได้แต่งตั้งนายโอฬาร พิทยานกร บุตรชายเป็นผู้แทนรับทำหน้าที่ทุกอย่างที่คุณพี่ประสิทธิ์เคยปฏิบัติ จนถึงทุกวันนี้ ต้นปีพ.ศ. 2540 พระสังฆราชไมเกิล ประพนธ์ชัยเจริญ แห่งสังฆมณฑลสุราษฎร์ธานี อนุมัติให้จัดสร้างวัดในบริเวณสถานที่ทำการของนักบวชชาวเลเขียนที่รับผิดชอบเพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยโรคเรื้อน คุณพี่ประสิทธิ์ก็ได้เชิญชวนลูกๆ ในครอบครัวให้ร่วมบริจาคทรัพย์สมทบทุนสร้างวัด ได้เงินทั้งหมดจำนวน 45,000 บาท และส่งเช็คไปให้ข้าพเจ้าจัดการส่งต่อไปยังพระสังฆราชไมเกิล ประพนธ์ ชัยเจริญ เมื่อวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2540 นอกจากนั้น คุณพี่ประสิทธิ์ยังตั้งใจที่จะเชิญชวนญาติพี่น้องให้ร่วมใจบริจาคทรัพย์สร้างวัดอีกด้วย บังเอิญคุณพี่ประสิทธิ์ลาโลกนี้ไปเสียก่อน

ตลอดระยะเวลาที่คุณพี่ประสิทธิ์เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ ข้าพเจ้าได้ไปเยี่ยมและทำพิธีโปรด

ศีลเจิมคนไข้ ต่อมาไม่กี่เดือน คุณพี่ประสิทธิ์ก็เข้ารับการรักษาอีก ข้าพเจ้าก็ได้ไปเยี่ยมสวดภาวนาพร้อมกับเดือนให้สวดภาวนาในใจและคิดถึงพระเสมอไป คุณพี่ประสิทธิ์ก็พยักหน้าตอบรับคำเชิญชวนด้วยความเต็มใจ ในระหว่างที่คุณพี่ประสิทธิ์กลับไปพักผ่อนที่บ้านบางเขน ข้าพเจ้าก็ได้ไปเยี่ยมและมอบสายประคำให้สวดขอความช่วยเหลือจากพระเป็นเจ้าและจากพระแม่เจ้า

ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างมากกว่า พระเป็นเจ้าและพระแม่เจ้า จะทรงพระเมตตาต่อวิญญานของคุณพี่ประสิทธิ์ และขอเชิญชวนท่านผู้มีเกียรติทั้งหลายได้ระลึกคิดถึงดวงวิญญานของคุณพี่ประสิทธิ์สืบไป

บาทหลวงอันเดร สนิท ลูลิตานนท์

บ้านนาซาเรท

อ. บ้านโป่ง จ. ราชบุรี

คิดถึงและอาลัยป่าประสิทธิ์ ลุลิตานนท์

กระผมและภรรยาได้รับทราบข่าวว่าป่ามีอาการทรุดหนักในวันที่ 17 พฤษภาคม 2540 เวลาประมาณ 11.00 น. เราทั้งสองจึงรีบมาที่โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ทันที เมื่อมาถึงก็ทราบว่าป่าได้เสียชีวิตแล้ว เราเข้าไปกราบขอโหสิกรรมที่ศพป่า ซึ่งเรามีความรู้สึกที่อธิบายไม่ถูกว่ารู้สึกเสียใจและเสียดายป่ามากเพียงใด ป่าเป็นบุคคลที่น่ายกย่องนับถือเป็นอย่างยิ่ง ไม่เคยให้ร้ายใคร มีแต่แนะนำในสิ่งที่ถูกต้อง ที่ดีที่ควรถือปฏิบัติเสมอ

ตลอดระยะเวลาที่เราคุ้นเคยกับป่ามามากกว่า 20 ปี ป่าได้กรุณาแนะนำแต่สิ่งที่ดีมีประโยชน์ ที่มีคุณค่าหาที่เปรียบมิได้ ป่าเป็นบุคคลที่มีจิตใจบริสุทธิ์อย่างแท้จริง ช่วยเหลือสาธารณกุศลและผู้ด้อยโอกาสมาตลอดโดยเฉพาะมูลนิธิโรคเรื้อนพุดหง เป็นองค์กรที่ป่าทุ่มเทให้ทั้งชีวิตและจิตใจ นอกจากนี้ ป่ายังมอบร่างกายของป่าให้แก่สภากาชาดไทยเพื่อประโยชน์ในการศึกษาของนักเรียนแพทย์ ซึ่งนับว่าเป็นการบริจาคที่สูงสุด

สมมติแห่งสมครัฐสภา .

เราทั้งสองยังระลึกถึงป่าประสิทธิ์ ลูลิตานนท์เหมือนเดิม
ขอให้ป่าจงไปจุดอยู่ที่สรวงสวรรค์เถิด

ด้วยความเคารพ คิดถึง และอาลัยป่า
ประเสริฐ-จิตรรา ชัยกาญจนาคักดิ์

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961136600

ประสิทธิ์ ลulitanนท์ เอกบุรุษแห่งวงการสื่อมวลชนไทย

คุณประสิทธิ์ ลulitanนท์ เอกบุรุษแห่งวงการสื่อสารมวลชนไทย มิเพียงแต่เป็นผู้ก่อตั้งหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์รายวันภาษาอังกฤษชั้นนำของไทยเท่านั้น หากแต่ยังเป็นผู้มีคุณูปการอย่างยิ่งต่อสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย และสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยอีกด้วย

หลังจากสงครามโลกครั้งที่สองเสร็จสิ้นไม่นาน วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2489 ได้มีหนังสือพิมพ์รายวันภาษาอังกฤษฉบับหนึ่งเกิดขึ้นในเมืองไทยในนามบางกอกโพสต์ โดยผู้ก่อตั้งเป็นบุคคลกลุ่มเล็กๆ ประกอบด้วยชาวไทยและชาวอเมริกัน และมีพันตรี อเล็กซานเดอร์ แมคโดนัลด์ นายทหารชาวอเมริกันเป็นบรรณาธิการ ส่วนผู้ก่อตั้งชาวไทย และได้ทุ่มเทให้กับหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ด้วยหยาดเหงื่อ เลือด และน้ำตา เกือบครึ่งชีวิตได้แก่ คุณประสิทธิ์ ลulitanนท์ หรือที่พนักงานทุกระดับเรียกท่านว่า “ป้า”

คุณประสิทธิ์ได้เผยความในใจเมื่อครั้งหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์จำลองครบบปีที่ 46 ในพ.ศ. 2535 ว่า “วันที่หนังสือพิมพ์ฉบับแรกพิมพ์ออกมา พวกเราดีใจดีใจกันมาก แม้ว่าพวกเราจะรู้อย่างมีปัญหและความยากลำบากขวางอยู่ข้างหน้าก็ตาม แต่พวกเราก็ตีใจกับความสำเร็จในความริเริ่มของพวกเรา”

ตำแหน่งสุดท้ายของบิดาแห่งบางกอกโพสต์ คือ ประธานบริษัท โพลสต์ พับลิชชิง จำกัด และประธานกิตติมศักดิ์ (ตลอดชีพ)

คุณประสิทธิ์ไม่เคยละทิ้งบางกอกโพสต์และพนักงาน ยังให้ความเมตตาเอื้อเฟื้อต่อพนักงานอย่างสม่ำเสมอ นางประไพพรรณ รุ่งอมฤต หัวหน้าข่าวหนังสือพิมพ์บางกอก-โพสต์พูดถึงคุณประสิทธิ์ว่า “แม้ว่าในสายงานจะไม่สนิทแต่เราก็อยู่กันเหมือนพ่อกับลูก จนทุกคนเรียกว่าป้า และโดยนิสัยของท่านแล้วก็เป็นคนเอื้ออารี ชอบช่วยคนอื่น ๆ โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส เช่น ผู้ป่วยเป็นโรคเรื้อนซึ่งคนอื่นรังเกียจ มีน้อยคนจะให้ความช่วยเหลือ แต่คุณประสิทธิ์ก็ยื่นมือเข้าไปโดยตั้งมูลนิธิพุททังขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือบุคคลดังกล่าว”

ในส่วนที่คุณประสิทธิ์มีคุณูปการต่อสื่อมวลชนและนักหนังสือพิมพ์ทั่วไปนั้น จะขอกล่าวถึงในส่วนที่ท่านเกี่ยว

ชื่อกับองค์กรสื่อมวลชนในประเทศสององค์กรคือ สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย และสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยเท่านั้น

สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทยตั้งแต่เริ่มก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2497 กว่าจะมีที่ตั้งของตนเองเป็นการถาวร ณ เลขที่ 55 อาคาร 8 ถนนราชดำเนินกลางได้ ก็ต้องอาศัยสำนักพิมพ์อื่นๆ เป็นที่ประชุมประจำเดือนของกรรมการ ซึ่ง “นักข่าว หลุดยุค” เล่าไว้ในรายงานประจำปีของสมาคมนักข่าวฯ เมื่อ 5 มีนาคม 2541 ว่า

“อิศรา อมันตกุล เป็นนายกสมาคมคนแรกติดต่อกันมาถึง 3 สมัย แล้วหมุนเวียนกันต่อมาหลายคน สถานที่ประชุมคณะกรรมการบริหารก็ขออาศัยชายคาหนังสือพิมพ์ฉบับต่างๆ เป็นครั้งเป็นคราว เจ้าของสถานที่ยินดีต้อนรับด้วยความเต็มใจ

“ที่ประชุมใหญ่ประจำปีก็เร่ร่อนขออาศัยชายคาสถานที่หลายแห่งหมุนเวียนกันมา แม้โรงภาพยนตร์ศาลาเฉลิมไทยที่ผ่านฟ้า (ทุบทิ้งไปแล้ว) ก็เคยอาศัยเป็นที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งประจำปี สมาคมนักข่าวฯ ยากไร้อสถานที่แต่เปี่ยมด้วยบารมีแห่งความบริสุทธิ์ เจ้าของสถานที่หลายแห่งต้อนรับด้วยความเต็มใจ สมาคมนักข่าวฯ ขอขอบคุณตลอดมา

“กาลเวลาผ่านไป พ.ศ. 2505 ก็มาถึง....

“วิมล พลกุล (ผู้ล่วงลับ) หรือ ‘พีเบ็ยก’ ของนักข่าวรุ่นน้องเป็นนายกสมาคมนักข่าวฯ มีทีมงานที่แข็งแกร่งร่วมด้วยหลายคน...

“คณะร่วมงานเข้มแข็งของสมาคมนักข่าวฯ มีโอกาสพบปะสนทนากับคุณประสิทธิ์ ลูลิตานนท์ ผู้เป็นใหญ่แห่งหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ ขณะนั้นตั้งอยู่ตรงข้ามกับสมาคมนักข่าวฯ ปัจจุบัน ทราบว่าที่แห่งนี้ (สมาคมนักข่าวฯ เดียวนี้แหละ) เป็นของบางกอกโพสต์ จึงเจรจาขอ...ขอตั้งเป็นสมาคมนักข่าวฯ

“คุณประสิทธิ์ ลูลิตานนท์ ผู้เป็นใหญ่แห่งบางกอกโพสต์ ดีเหลือหลาย ยินดีให้ในราคาสองแสนบาท แต่สมาคมนักข่าวฯ ยังไม่มีเงิน ไม่เป็นไร ขวนขวายหามาผ่อนให้ได้ภายหลัง

“พ.ศ. 2506...ผ่านเข้ามา

“5 มีนาคม ปีนั้น ทวี เกตะวันดี (ผู้ล่วงลับ) ได้เป็นนายกสมาคมนักข่าวฯ จัดการประชุมใหญ่ขึ้นที่นี่ เป็นครั้งแรกที่มีการจัดประชุมใหญ่เลือกตั้งในสถานที่ของสมาคมนักข่าวฯเอง ด้วยความภาคภูมิใจของบรรดานักข่าวอย่างล้นปรี่

“คณะกรรมการบริหารชุดนั้นและชุดต่อๆ มา หนักหน้อย จัดรายการมวย รายการหนัง และรายการอื่นๆ ได้ส่วนแบ่งมาคร่าวละหมื่นสองหมื่น สองสามปีต่อมาก็สามารถจ่ายให้

เจ้าของสถานที่จนครบ ครับ...นักข่าวรุ่นเก่า-เก่าและเป็น
คนรุ่นแก่-แก่ เก่า-เก่า เขาทำกันมาอย่างนี้ จึงได้มีสมาคม
นักข่าวแห่งประเทศไทยขึ้น นี่เพียงเป็นการเล่ากันโดยย่อไม่
ยืดยาว

“นับแต่นั้นเป็นต้นมา นกน้อยในไร่ส้มทั้งหลายจึงมี
สถานที่ที่เป็นของตนเองคือ สมาคมนักข่าวฯ ตั้งอยู่เลขที่ 55
อาคาร 8 ถนนราชดำเนินกลาง กรุงเทพฯ ให้ได้ใช้เป็นศูนย์
กลางของนักข่าวทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างสง่า
ผ่าเผยภาคภูมิใจตราบเท่าทุกวันนี้”

ในส่วนของสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยนั้น
คุณประสิทธิ์ได้รับเลือกให้เป็นนายกสมาคมติดต่อกันสองสมัย
ในปี 2514 และ 2515 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่บรรดานักหนังสือ
พิมพ์มีหน้ามีตา เป็นที่กล่าวขวัญกันมากที่สุดช่วงหนึ่งเพราะ

1. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนาง
เจ้าพระบรมราชินีนาถ มีพระมหากรุณาธิคุณเสด็จพระราช
ดำเนินทรงเปิดอาคารสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย
เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2514 และได้มีพระราชดำรัส
ให้นักหนังสือพิมพ์นำไปปฏิบัติ โดยมีความตอนหนึ่งว่า

“ข้าพเจ้าขอฝากความคิดไว้สำหรับท่านทั้งหลายว่า
ทุกคนไม่ว่าจะอาชีพใด ต่างมีหน้าที่ร่วมกันอยู่ประการหนึ่ง

เหมือนกันหมด คือหน้าที่ที่จะทำตัวให้เป็นคนมีประโยชน์และมีค่าต่อบ้านเมืองและส่วนรวม ได้แก่การทำงานด้วยความตั้งใจและประพฤติสุจริต และตั้งตนอยู่ด้วยคุณธรรม เพื่อให้ผลการปฏิบัตินั้นบังเกิดเป็นความสุขความเจริญและความสงบเรียบร้อยของชาติบ้านเมือง

นักหนังสือพิมพ์เป็นผู้เสนอข่าวสาร ความรู้ ความคิดเห็นรวมทั้งเป็นปากเสียงแทนผู้อื่น ทุกเรื่องทุกสิ่งที่ท่านนำลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์แพร่หลายไปได้โดยรวดเร็วแลกว้างขวางอย่างไม่มีขอบเขต จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จักต้องปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ ด้วยความพิจารณาที่รอบคอบ ด้วยสุจริตยุติธรรม และด้วยความสำนึกในความรับผิดชอบเป็นพิเศษอยู่เป็นนิตย์”

ซึ่งบรรดาสื่อมวลชนทั้งหลายได้รับไว้เหนือเกล้าเหนือกระหม่อม เพื่อใช้เป็นหลักการในการปฏิบัติงานตราบเท่าทุกวันนี้

2. ในส่วนการหาทุนก่อสร้างอาคารสมาคมฯ นั้น คุณประสิทธิ์ได้ทุ่มเททั้งกำลังกาย กำลังปัญญา เพื่อหาทุนมาใช้ในการก่อสร้าง เช่น จัดให้มีการแข่งขันกอล์ฟเพื่อส่งเสริมวิชาชีพ นักหนังสือพิมพ์ เมื่อวันที่ 1-2 พฤษภาคม พ.ศ. 2514 ซึ่งได้มีบริษัทฯ ห้างร้านให้ความร่วมมืออย่างมากมายจนกระทั่งมีเงินทุนก้อนหนึ่งมาสมทบในการก่อสร้างอาคารสมาคมฯ

คุณประสิทธิ์ได้ให้สัมภาษณ์ในวาระครบรอบ 25 ปีของสมาคมฯ ดังนี้

“ในระหว่างที่อาคารสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยดำเนินการก่อสร้าง คุณเฉลิม วุฒิโมฆิตนายกก่อตั้งสมาคมฯ ศจ. เสถียร พันธรังษี นายกฯ คนต่อมา ได้ปรึกษาผมเพื่อที่จะหาผู้ประสานงานในการหาทุนสร้างสมาคมฯ เพื่อให้การก่อสร้างเสร็จสมบูรณ์ตามความคาดหมาย ขณะนั้นผมรับหน้าที่บรรณาธิการหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ ต่อมาคุณประสาน มีเฟื่องศาสตร์กรรมการสมาคมฯ ท่านหนึ่งก็ได้มาขอให้ผมเข้ามาช่วยรับภาระหาทุนก่อสร้างให้สมาคมฯ สำเร็จตามกำหนดเวลา เนื่องจากทุนการก่อสร้างได้ขยายตัวมากขึ้น ผมจึงได้เข้าร่วมรณรงค์หาทุนด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการสมาคมฯ

“ผมโชคดีที่มีท่านที่เคารพนับถือต่างธุรกิจสาขาอาชีพมิตรโรตาเรียน สโมสรโรตารีธนบุรี ตลอดจนคนผู้มีจิตศรัทธาต่างรวมพลังเข้ามาให้ความอุปการะร่วมมือนด้วยความเต็มใจไม่ว่าจะออกปากกับใครก็ได้ได้รับความเมตตาช่วยเหลือ จึงสามารถช่วยให้งานก่อสร้างของสมาคมฯ สำเร็จลงด้วยดี ผมและคณะกรรมการสมาคมฯ ยังระลึกถึงบุญคุณของทุกๆ ท่านอยู่มีรู้อิม

“คณะกรรมการสมาคมฯ ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินมาเป็นองค์ประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารสมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2512 และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ อีกครั้งในพิธีเปิดอาคารสมาคมฯ เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2514 นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณและเป็นเกียรติอย่างสูงแก่วงการหนังสือพิมพ์อย่างหาที่เปรียบมิได้

“ต่อมากระผมได้รับเกียรติจากคณะกรรมการสมาคมฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายกสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยสองสมัยติดต่อกันในปี 2514 และ 2515 ซึ่งนับเป็นเกียรติยศอย่างยิ่งในชีวิตของผมและวงศ์ตระกูล

“ผมปรารถนาอย่างยิ่งที่จะเห็นผู้ที่เข้ามารับหน้าที่ของนายกสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ได้ปฏิบัติตนให้สมกับพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งได้พระราชทานไว้นี้โดยเคร่งครัดตลอดกาลนาน”

สมาน สุตโต

ผู้ช่วยบรรณาธิการข่าวเศรษฐกิจ
หนังสือพิมพ์ *The Bangkok Post*

แต่อาจารย์ใหญ่ที่รักและเคารพเป็นอย่างสูง

ถึงแม้ในเวลานี้จะไม่ได้พบอาจารย์ใหญ่อีกแล้ว และถึงแม้ทั้งชีวิตนี้จะไม่เคยได้พูดคุยกับอาจารย์ใหญ่เลย แต่ถ้าอาจารย์สามารถรับรู้ความรู้สึกของดิฉันได้ ท่านคงจะรู้ว่าดิฉันมีความรักและศรัทธาในตัวท่านมากเพียงใด ยังจำได้วันแรกที่ได้รู้ว่าตัวเองจะต้องเรียนกับอาจารย์ใหญ่ ก็ยังรู้สึกกลัวๆ อยู่เพราะไม่รู้ว่าอาจารย์ใหญ่จะเป็นอย่างไร แต่พอได้เห็นครั้งแรก ถึงจะยังไม่คุ้นเคยนักแต่ก็รู้สึกได้ว่า “อาจารย์ใหญ่คนนี้ต้องเป็นคนที่ใจดีแน่ๆ” ความใจดีที่เหมือนจะผ่านออกมาจากใบหน้าและร่างกายของท่าน ทำให้ดิฉันรู้สึกรักและผูกพันกับอาจารย์ใหญ่ขึ้นมาทันที เวลาผ่านไปก็คุ้นเคยกับอาจารย์มากยิ่งขึ้น รู้สึกราวกับว่าเป็นคุณตาแท้ๆ ของตัวเอง ทำให้ดิฉันยังอยากพบและพูดคุยกับอาจารย์ใหญ่ในตอนที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ อยากจะรู้ว่าท่านเป็นคนยังไง ใช้ชีวิตอยู่อย่างไร อยากจะรู้จักกับอาจารย์ใหญ่และอยากให้อาจารย์ใหญ่รู้จักดิฉันด้วย

เมื่อเรียนจบแล้ว ลูกศิษย์ของอาจารย์ใหญ่แต่ละท่านจะต้องไปเยี่ยมและขอบคุณญาติๆ ของอาจารย์ใหญ่ของแต่ละคนด้วย พอดิฉันรู้ว่าจะได้พบกับญาติของอาจารย์ ดิฉันก็ดีใจมากที่จะได้มีโอกาสแสดงความขอบคุณต่อญาติของท่าน และรู้สึกตื่นเต้นมากที่จะได้รู้เรื่องราวของอาจารย์ใหญ่มากยิ่งขึ้น ตอนที่ได้พูดคุยกับน้ำบู่ คุณยายน้อยและลูกหลานของอาจารย์ใหญ่ ดิฉันรู้สึกมีความสุขมาก ทุกๆ คนใจดีและอบอุ่นมาก ยิ่งได้รู้ว่าเมื่อตอนอาจารย์ใหญ่มีชีวิตอยู่ ท่านเป็นคนเก่งมีความรู้ความสามารถ และสิ่งสำคัญคือท่านเป็นคนดีมีเมตตากรุณา ท่านทำประโยชน์ให้แก่คนมากมาย ท่านได้ให้ชีวิตใหม่แก่คนที่ เป็นโรคเรื้อนในมูลนิธิพุททัง และจนในวาระสุดท้ายของท่าน ท่านก็ยังได้มอบร่างกายของท่านให้พวกเราได้ศึกษาเพื่อจะได้ช่วยเหลือผู้อื่นต่อไป

พระคุณของอาจารย์ใหญ่ประสิทธิ์ ลุulitanนท์ได้จารึกลงในใจของคนหลายๆ คน รวมทั้งดิฉันคนนี้ด้วย ดิฉันภูมิใจมากที่ได้เป็นศิษย์ของอาจารย์ใหญ่ค่ะ

ณัฐฐาพร ดีพิริยานนท์

นิสิตกายภาพบำบัด จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำไว้อาลัยแด่อาจารย์ใหญ่ประสิทธิ์ ลulitanนท์

เมื่อตอนเรียนอยู่ปีหนึ่ง เพื่อนผมได้มีโอกาสมาดูอาจารย์ใหญ่ที่พี่ๆ ปีสองเรียนกัน เพื่อนๆ เล่าให้ผมฟังว่าอาจารย์ใหญ่น่ากลัวและมีกลิ่นฟอร์มาลีนเยอะมาก ทำให้ผมรู้สึกอยากเห็นและอยากเข้าไปดูว่าเป็นจริงตามที่เพื่อนบอกไว้หรือเปล่า จนเมื่อถึงชั่วโมงแรกของการเรียน Anatomy Lab ผมก็ตื่นเต้นมาก พออาจารย์มาบอกว่าเอาชิ้นตึกได้แล้ว ผมรู้สึกกลัวๆ ยังไงบอกไม่ถูก แต่โชคดีที่มีเพื่อนๆ ขึ้นไปด้วยกันหลายคน ผมก็โล่งใจขึ้นมาหน่อยหนึ่ง โดยตึกที่เรียนมีสามชั้น ผมอยู่ชั้นสามทุกคนใส่เสื้อกาวน์ที่เตรียมมา เราก็เดินตามอาจารย์ขึ้นไป พอมาถึงชั้นสอง จะเริ่มได้กลิ่นฟอร์มาลีนที่สามารถทำให้รู้สึกอยากจะอาเจียนแต่ก็ต้องทนเอาไว้เพราะกลัวเสียฟอร์มจนมาถึงประตูห้องเรียน อาจารย์บอกว่าเอากลุ่มไหนจะเข้าไปก่อน กลุ่มผมตอบว่ากลุ่มผมเองครับ แล้วผมก็เดินเข้าไป โดยเดินมาที่โต๊ะอาจารย์ใหญ่ประสิทธิ์ ลulitanนท์ ตอนแรกก็ไม่ทราบชื่ออาจารย์หรอกครับ พอเรียนไปจึงสังเกตเห็นป้ายที่ขาโต๊ะจึงทราบชื่ออาจารย์ใหญ่ อาจารย์ใหญ่ถูก

คลุมด้วยผ้าสีเขียว ตัวอาจารย์ใหญ่มากครับแต่ไม่ค่อยมีกลิ่นเหมือนที่เพื่อนๆ เคยบอก แต่รู้สึกดีใจมากที่ได้อาจารย์ใหญ่ประสิทธิ์มาเป็นอาจารย์ใหญ่ รู้สึกอบอุ่นเพราะอาจารย์หน้าตาคล้ายคุณลุงผมมาก ผมไหว้อาจารย์ใหญ่ทุกครั้งที่จะเข้าเรียน ผมมักจะมาทำแล็บสายและไม่ค่อยอ่านแล็บมาก่อน แต่ผมก็ตั้งใจทำแล็บนะครับ ผมเสียใจที่ไม่ขยันเรียนและไม่สามารถทำให้ได้เกรด A เหมือนเพื่อนๆ ได้ แต่ผมก็ดีใจที่ครั้งหนึ่งได้มีโอกาสเป็นศิษย์ของอาจารย์ ผมอาจทำได้ไม่ดีนักแต่ผมให้สัญญาว่าผมจะตั้งใจเรียนให้มากขึ้น ผมเสียใจที่ทำให้อาจารย์ผิดหวัง เพราะอาจารย์อุตส่าห์อุทิศร่างกายเพื่อการศึกษาแต่ลูกศิษย์อย่างผมไม่รู้คุณค่าพอ ผมจะจดจำความผิดพลาดครั้งนี้ไว้เพื่อเป็นสิ่งเตือนใจว่าครั้งหนึ่งผมได้รับของมีค่ามาไว้กับตัว แต่ผมไม่สามารถนำมาใช้ได้ตั้งใจผู้ให้ แต่ตอนนี้ยังไม่สาย ผมจะตั้งใจศึกษาวิชาชีพกายภาพบำบัดเพื่อนำไปใช้บำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นให้พ้นจากความเจ็บปวด ให้สมกับความเป็นลูกศิษย์ของอาจารย์เลยครับ และสุดท้ายนี้ผมอยากกล่าวคำว่า “ขอบพระคุณครับ”

ธเรศวร์ หนูคง

นิสิตกายภาพบำบัด จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แด่อาจารย์ประสิทธิ์

กราบเท้าอาจารย์ใหญ่ที่เคารพ
ขอน้อมนบทั้งวันนี้และวันหน้า
หากไม่มีพระคุณท่านคอยเมตตา
ศิษย์คงไม่ก้าวหน้าอย่างที่เป็

ครั้งแรกที่ศิษย์ได้พบกับอาจารย์ใหญ่ ศิษย์ยังจำได้ดี
อาจารย์ใหญ่นอนอยู่อย่างสงบ ในครั้งนั้นศิษย์ยังไม่คุ้นเคย
กับอาจารย์เลย แต่เมื่อได้พบอาจารย์บ่อยครั้งขึ้น ทั้งวิชา
ความรู้และความสำนึกในพระคุณก็ก่อให้เกิดความรู้สึกรู้จัก
ผูกพันต่ออาจารย์ ศิษย์คิดในใจอยู่บ่อยครั้งว่าอาจารย์มี
ความรู้สึกอย่างไรบ้างหนอที่ตัดสินใจเสียสละละจากกิเลส
และความยึดติดในสังขาร เมื่อได้มาทราบว่าอาจารย์ตั้งใจ
แน่วแน่ตั้งแต่ก่อนที่จะสิ้น อุทิศร่างกายของตนเองให้เป็น
วิทยาทาน ศิษย์ก็ตื่นตันใจยิ่งนัก อาจารย์มีพระคุณต่อศิษย์
อย่างสูง ก่อให้เกิดปัญญา ความรู้และประสบการณ์แก่ศิษย์
น่าเสียดายยิ่งนักที่ศิษย์ได้พบอาจารย์เมื่ออาจารย์สิ้นแล้ว

ศิษย์อยากให้อาจารย์ได้เห็นหน้าลูกศิษย์ของอาจารย์สักครั้ง แต่เป็นไปไม่ได้ที่จะย้อนเวลากลับไป เมื่อได้พบก็ต้องมีการจาก ศิษย์อดใจหายไม่ได้ จนกระทั่งนาที่นี้ใบหน้าของอาจารย์ก็ ยังคงตราตรึงอยู่ในใจของศิษย์เสมอ และศิษย์จะเก็บเอาไว้ ในความทรงจำตลอดไป ไม่ว่าจะตอนนี้อาจารย์จะสถิตอยู่หน ไต ศิษย์คนนี้ขออธิษฐานให้อาจารย์ได้รับทราบว่าคุณ ของอาจารย์ช่างยิ่งใหญ่นัก ศิษย์ภูมิใจมากๆ ที่มีโอกาสเป็น ลูกศิษย์ของอาจารย์ค่ะ

ภาวิณี วิฑูรภิจวานิช

นิสิตกายภาพบำบัด จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถึงอาจารย์ประสิทธิ์ สุจริตานนท์

สายน้ำย่อมไม่มีวันไหลย้อนกลับ กาลเวลาย่อมไม่ยอมหยุดนิ่ง และแล้วเวลาก็ผ่านไปอย่างรวดเร็ว ศิษย์ยังจำได้ดีถึงวันเวลาและความรู้สึกผูกพันที่มีต่ออาจารย์ ถึงแม้อาจารย์จะเป็นแต่ผู้ให้ ศิษย์เป็นแต่ผู้รับ เมื่อศิษย์ได้ทราบว่าอาจารย์มีความตั้งใจมากที่จะอุทิศร่างกายเพื่อเป็นวิทยาทานให้กับการศึกษา ทำให้ศิษย์ซาบซึ้งและรู้ว่าอาจารย์เป็นคนที่ไม่หยุดนิ่งพยายามทำประโยชน์ให้สังคมตลอดมาตั้งแต่ยังมีชีวิตอยู่จนถึงแม้ท่านจะล่วงลับไปแล้วท่านก็ยังทำต่อไป ทุกสิ่งทุกอย่างที่อาจารย์ได้มอบให้กับศิษย์ ทำให้ศิษย์มีวันนี้และวันหน้า

ศิษย์ขอสัญญาว่าศิษย์จะไม่ทำให้ความตั้งใจของอาจารย์นั้นสูญเปล่า ถึงแม้วันนี้ศิษย์จะเป็นแค่นักศึกษาธรรมดาคนหนึ่ง แต่วันข้างหน้าจะต้องมีนักกายภาพบำบัดที่ชื่อภาวดี เมตตาประคองแน่ค่ะ ศิษย์จะต้องประสบความสำเร็จในด้านวิชาชีพนี้และจะอุทิศตนทำประโยชน์เพื่อสังคมให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ศิษย์จะเจริญรอยตามอาจารย์แน่ค่ะ เมื่อถึงวันนั้น ศิษย์จะต้องบอกถึงความสำเร็จต่างๆ ให้

อาจารย์ฟังค่ะ แต่กว่าจะถึงวันนั้นศิษย์จะระลึกถึงบุญคุณของ
อาจารย์ตลอดมาและตลอดไปค่ะ

สุดท้ายนี้ ศิษย์อยากจะทำบอกอาจารย์ค่ะว่า “ขอบคุณสำ-
หรับทุกสิ่งทุกอย่างค่ะ ขอบคุณมากค่ะ”

ภาวดี เมตตาประคอง
นิสิตกายภาพบำบัด จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แด่อาจารย์ใหญ่

ครู อาจารย์คือผู้ให้ ศิษย์คือผู้รับ สำหรับศิษย์แล้ว
“อาจารย์ใหญ่” คือผู้ให้วิทยาทานที่เป็นรูปธรรม ถึงแม้ท่าน
ได้จากโลกนี้ไปแล้ว แต่ท่านก็ยังยินดีมอบร่างกายของท่าน
เพื่อให้ศิษย์ได้ศึกษาส่วนประกอบต่างๆ ของร่างกายคนเรา
เพื่อที่จะนำความรู้ต่างๆ ที่ได้รับไปรักษาเพื่อนมนุษย์ที่เจ็บป่วย
ซึ่งเป็นการให้ความรู้ที่มีคุณค่ามากที่สุด ศิษย์เคารพและ
นับถือท่านเพราะท่านเป็นผู้นำที่มีน้ำใจประเสริฐยิ่ง น้อยคน
นักที่จะมีน้ำใจแก่เพื่อนมนุษย์ได้เช่นนี้ ศิษย์จะนำความรู้ที่
ได้มาไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์ให้มากที่สุดดังที่
ท่านประสงค์ไว้

สมศักดิ์ บุญทัน

นิสิตกายภาพบำบัด จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แด่อาจารย์ประสิทธิ์ สุจิตานนท์

ในความรู้สึกที่ได้ศึกษาร่างกายของอาจารย์ ข้าพเจ้ารู้สึกถึง
ถึงความเสียสละครั้งยิ่งใหญ่ของอาจารย์ เพราะสิ่งที่ท่านให้
แก่พวกเราคือ ความรู้อันมีค่ามากมายมหาศาลที่ไม่อาจซื้อ
ได้ด้วยเงิน มีคุณประโยชน์ต่อวงการแพทย์อย่างมาก ซึ่ง
ข้าพเจ้าก็ได้หวังว่าความรู้สึกที่ได้รับจากอาจารย์ครั้งนี้จะเป็น
ประโยชน์กับส่วนรวมกับทุกคน และต่อผู้ที่มีโรคภัยไข้เจ็บ
ต่อไป ขอขอบพระคุณคะอาจารย์

จุฬาลักษณ์ พึ่งน้อย
คณะสหเวชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กราบอาลัยคุณพ่อ

คุณพ่อได้จากพวกเราไปเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2540 เวลา 11.05 น. โดยอาการสงบ ด้วยโรคลูคีเมียและโรคมะเร็ง หลังจากที่คุณพ่อได้เข้าออกโรงพยาบาลบ่อยครั้ง ในระยะสองปีหลัง พวกเราทำบุญอุทิศกุศลให้คุณพ่อด้วยพิธีทางศาสนาคาทอลิกโดยไม่มีร่างคุณพ่อมาด้วย มีเพียงผมและเลียบเท่านั้นเนื่องจากเป็นความปรารถนาของคุณพ่อครั้งสุดท้ายให้อุทิศร่างกับสภากาชาด โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ซึ่งในการทำบุญครั้งนี้จะเรียกได้ว่าเป็นปกติ เพราะตลอดชีวิตของคุณพ่อไม่เคยหยุดที่จะทำบุญ ไม่ว่าจะด้วยแรงกายสติปัญญา และแรงทรัพย์เท่าที่จะช่วยสนับสนุนในการทำบุญทุกอย่าง ดังที่มูลนิธิพุทธหิงซึ่งคุณพ่อได้เป็นผู้ก่อตั้งขึ้นและด้วยการบอกรับบุญ ด้วยความช่วยเหลือจากเพื่อนๆ และญาติมูลนิธิพุทธหิงจึงเป็นรูปร่างและพร้อมเปิดบริการให้แก่ผู้ป่วยโรคเรื้อนและคนภายนอกนิคมพุทธหิง อ. ร่อนพิบูลย์ จ. นคร-

ศรีธรรมราช โดยขณะที่คุณพ่อได้ก่อตั้งมูลนิธินั้นเป็นเวลา
 ที่คุณพ่อได้อาศัยสื่อหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ ซึ่งเป็น
 หนังสือพิมพ์ที่คุณพ่อเป็นผู้ก่อตั้งและบริหารอยู่ในเวลานั้น
 การทำงานในลักษณะนี้ทำให้คุณพ่อสามารถที่จะหาเงิน
 ได้มาก และเงินจำนวนนี้ได้กลับไปในรูปแบบของอาคารเรียน
 ตึกผู้ป่วย สุขศาลา เครื่องสูบน้ำ การพัฒนาอาชีพสำหรับ
 ผู้ป่วย และในปีสุดท้ายก่อนคุณพ่อจะเสียชีวิตซึ่งเป็นปี
 กาญจนภิเษก คุณพ่อซึ่งขณะนั้นป่วยไม่สามารถเดินได้
 แต่ได้สั่งการให้ลูกสาว (ป๋ม) และลูกเขยช่วยกันติดต่อสร้าง
 อาคารสถานือนามัยกาญจนภิเษก รวมถึงถนนทุกสายใน
 นิคม โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ผู้ป่วยที่หายแล้วแต่เป็นผู้ทุพ-
 พลภาพได้ใช้รถเข็นช่วยตนเองในการที่จะเข็นรถไปที่ต่างๆ
 ภายในนิคม แม้กระทั่งไปหาหมอที่สุขศาลาได้สะดวก และ
 ในการสร้างสุขศาลานี้เป็นการบริการทางการแพทย์สำหรับ
 ผู้ป่วยในและผู้ป่วยนอกได้หมดทุกคน ไม่จำกัดว่าจะใคร
 สามารถใช้บริการได้

ในการสร้างสถานือนามัยกาญจนภิเษกนี้ใช้เงินและ
 เวลามาก แต่เราก็สามารถสร้างเสร็จทันเวลาในเดือนเฉลิม
 พระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพอดี มีพิธี
 เปิดโดยรองผู้ว่าราชการจังหวัด กรรมการมูลนิธิพุทธและ

กรรมการมูลนิธิราชประชาสมาสัยฯ จึงเป็นผลงานชิ้นสุดท้าย
ที่คุณพ่อภาคภูมิใจและตั้งใจเป็นครั้งสุดท้าย เพราะคุณพ่อ
ทราบดีว่าตัวคุณพ่อเองจะไม่สามารถอยู่ยืนยาวได้อีกต่อไป
แต่ก็น่าเสียใจว่าการทำงานครั้งนี้คุณพ่อไม่สามารถไปดูความ
สำเร็จด้วยตัวเองได้ จะเห็นได้ว่าคุณพ่อเป็นผู้ที่คิดแต่จะให้
และช่วยเหลือผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา ข้อคิดของคุณพ่อที่คอย
สอนพวกเราอยู่เสมอคือ เมื่อคนมีความทุกข์เมื่อไร ถ้าเราพอมี
กำลังจะช่วยให้ช่วยเต็มกำลัง อย่างเช่นงานศพของคนที่คุณพ่อ
รู้จัก คุณพ่อจะไม่เคยขาดเลย จะต้องส่งพวงหรีด โทรศัพทถาม
ไต่เจ้าภาพว่าต้องการให้ช่วยอะไรบ้าง เพราะคุณพ่อถือว่างาน
ศพนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องไปแสดงความเสียใจ คุณ
พ่อสอนว่างานศพมีครั้งเดียว แต่งานอย่างอื่นมีได้หลายครั้ง

พวกเราารู้ซึ่งถึงน้ำใจและขอกราบขอบพระคุณทุกท่าน
ที่กรุณามาแสดงความเสียใจและแสดงความเห็นใจในงาน
ศพของคุณพ่อเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนั้นที่เป็นพิเศษคือ
ผู้บริหารหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ที่กรุณากับคุณพ่อตลอด
จนสิ้นชีวิต สมกับที่คุณพ่อเป็นผู้ก่อตั้งบางกอกโพสต์และมี
ความรักและอดทนในการต่อสู้อุปสรรคต่างๆ ซึ่งคุณพ่อได้
รับผลตอบแทนในบั้นปลายของชีวิตอย่างดีและสมเกียรติ
ผลบุญและกุศลทั้งหลายที่คุณพ่อได้เพียรทำมาจนถึงวาระ

สุดท้าย พวกเราเชื่อว่าคุณพ่อจะได้ไปสู่สรวงสวรรค์อย่างแน่นอน
ความดีของคุณพ่อนั้นจะตราตรึงอยู่ในใจของผู้ที่ได้รับเมตตา
จากคุณพ่อและลูกๆ ของคุณพ่อตราบชั่วนิรันดร์

นางสาวกนกพร ลูลิตานนท์

นางสาวอำภา ลูลิตานนท์

นางไปรยา พิทยากร

นางโสภภาพรรณ โชติผล และหลานๆ ทั้งสี่

อริสา-สรীগาญจน์ พิทยากร

ชาญชาติ-ศุภวัลย์ โชติผล

กราบขอขอบคุณ

ขอกราบขอขอบคุณท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน ที่กรุณา
มาร่วมในพิธีมิชซา และร่วมพิธีฝังศพ รวมทั้งนำพวง
มาลาและดอกไม้วางหน้าศพ นับเป็นเกียรติแก่ครอบครัว
นายประสิทธิ์ ลulitanนท์อย่างยิ่ง หากมีสิ่งขาดตกบกพร่อง
ประการใด ขอกราบอภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์
กนกพร ลulitanนท์
อำภา ลulitanนท์
ไพรยา-ไอฟาร พิทยาการ
โสภาพรรณ โชติผล

หมายเหตุแห่งอดีต

ประสิทธิ์ ลุคิตานนท์

เสรีไทย.....

กบฏ.....

ผู้ก่อตั้งหนังสือพิมพ์.....

“คุณพ่อ” แห่งนิคมโรคเรื้อน.....

หมายเหตุแห่งอดีต

ประสิทธิ์ ลุลิตานนท์

คำนำ

เพื่อนของข้าพเจ้าหลายคนได้เคยแนะนำให้ข้าพเจ้าเขียนหนังสือเล่มนี้ โดยอ้างว่าชีวิตของข้าพเจ้ามีเรื่องราวและเกร็ดต่างๆ ที่น่าสนใจที่ควรจะบันทึกไว้ แทนที่จะปล่อยให้สูญหายไปเมื่อข้าพเจ้าถึงแก่กรรม ข้าพเจ้าเองก็มีความตั้งใจว่าจะลองเขียนดู แต่ก็ได้ผลัดวันประกันพรุ่งอยู่ตลอดเวลา จนกระทั่งวันหนึ่งข้าพเจ้าคิดขึ้นมาได้ว่า ไม่ควรจะปล่อยให้เวลาล่วงเลยอีกต่อไปโดยไม่ได้ลงมือเขียน

ความทรงจำเก่าเปรียบเหมือนลิ้นชักเก่าๆ ซึ่งจะดึงออกมาได้ด้วยความลำบากยากเย็น และเมื่อดึงออกมาได้แล้ว

ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เก็บเอาไว้จะพากันไหลพรังพรูออกมาทันที ข้าพเจ้าต้องใช้เวลาอย่างมากเพื่อจะเลือกดูว่าเรื่องอะไรควรจะเก็บไว้ และเรื่องอะไรควรจะโยนทิ้ง

ข้าพเจ้าหวังว่า ตนเองมิได้หลงลืมหรือโยนสิ่งสำคัญๆ ที่เกิดขึ้นและเป็นหน้าหนึ่งหรือหลายๆ หน้าของประวัติศาสตร์ของเมืองไทยทิ้งไปโดยไม่ตั้งใจ ถ้าหากว่าข้าพเจ้าจำผิดหรือพูดถึงใครในหนังสือเล่มนี้ที่ไม่ตรงหรือคลาดเคลื่อนจากความจริง ก็ต้องขอประทานโทษไว้ ณ ที่นี้ด้วย และถ้าหากท่านเหล่านั้นถึงแก่กรรมแล้ว ข้าพเจ้าหวังว่าครอบครัวหรือลูกหลานของท่านคงจะไม่ถือโทษโกรธข้าพเจ้า

ประสิทธิ์ ลุสิตานนท์

จากผู้ช่วยเขียน

ดิฉันรู้จักคุณประสิทธิ์ ลุลิตานนท์แต่เพียงชื่อของท่าน ว่าท่านเป็นใคร ทำอะไรไว้บ้าง โดยไม่มีโอกาสจะได้พบปะกับท่าน จนกระทั่งเมื่อกว่า 15 ปีที่แล้วมานี้ เราเกี่ยวดองกัน เนื่องจากลูกสาวคนที่สามของท่าน สมรสกับน้องชายของดิฉัน และหลานตาของท่านสองคน คือหลานป้าของดิฉัน

ดิฉันเคยสงสัยว่า ลูกๆ ของคุณประสิทธิ์เคยปลาบปล้ำมหรือตื่นเต้นเกี่ยวกับท่านบ้างหรือไม่ เพราะท่านช่างเป็นบุคคลที่มีความรู้กว้างขวาง มีเรื่องราวน่าสนใจต่างๆ มากมาย ดิฉันรู้สึกอย่างนั้นโดยไม่ทันได้ระลึกว่า ลูกๆ ของท่านอยู่กับท่านมาตลอดชีวิต และไม่ว่าท่านจะทำอะไรก็เป็นเรื่องปกติธรรมดา

ไม่เห็นว่าจะน่าสนใจเป็นพิเศษ เพราะท่านได้ทำอย่างนั้นเป็นประจำอยู่ตลอดเวลา นอกจากนั้น พวกเขาได้เคยลำบากและเป็นทุกข์มากมาย โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่ท่านต้องจำขัง จนกระทั่งถ้าพวกเขาตื่นเด่นอยู่บ้าง ก็เป็นเรื่องเล็กน้อย

เมื่อใดที่ดิฉันมีโอกาสแวะไปเยี่ยมน้องชาย น้องสะใภ้ และหลานๆ ก็มักจะหาโอกาสไปคุยกับท่าน และเนื่องจากดิฉันเคยเป็นผู้สื่อข่าวมาเกือบ 20 ปี จึงเห็นว่าท่านช่างเป็นบุคคลที่น่าสนใจที่สุดท่านหนึ่ง ดิฉันมักจะซักไซ้เรื่องราวต่างๆ ที่เป็นประสบการณ์ของท่านอยู่เนืองๆ

และวันหนึ่ง คุณประสิทธิ์หรือคุณพ่อ ซึ่งดิฉันเรียกท่านตามน้องชายซึ่งเป็นลูกเขยของท่าน ได้กล่าวว่า ท่านกำลังคิดจะเขียนชีวประวัติของท่าน เพราะมีเพื่อนๆ หลายคนขอร้องแถมบังคับ และท่านไม่อาจจะผลัดผ่อนต่อไปได้อีก เพราะท่านอายุย่างเข้า 80 กว่าปีแล้ว ท่านอยากจะเขียนเรื่องเกี่ยวกับการก่อตั้งหนังสือพิมพ์ *The Bangkok Post* และประสบการณ์ทางการเมืองที่เกิดกับท่าน ดิฉันจึงรีบอาสาทันทีว่าจะช่วยท่านเขียนและค้นคว้า และศิษย์เข้าคอมพิวเตอร์ให้ท่าน เพราะท่านไม่อาจจะทำเองได้ ดิฉันเองก็อยากทราบเรื่องการเมืองที่ท่านเข้าไปเกี่ยวข้องจนถึงต้องติดคุกเป็นเวลาเกือบเก้าปี

คุณประสิทธิ์และดิฉันต้องขอขอบคุณท่านที่จะเอ่ยนามต่อไปนี้ ซึ่งได้ช่วยจัดหาและนำเอกสารมาให้อ่านและค้นคว้า ท่านเหล่านี้มีส่วนสำคัญที่ช่วยให้หนังสือเล่มนี้เป็นรูปร่างขึ้นมาได้

อาจารย์นวลฉวี สุธรรมวงศ์ บรรณารักษ์หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศรีสุข ทวีชาประสิทธิ์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นเพื่อนสนิท ได้เคยร่วมชั้นเรียนทั้งชั้นเตรียมและมหาวิทยาลัย อาจารย์ศรีสุขหาหนังสือเกี่ยวกับกบฏวังหลวงหลายเล่มมาให้อ่าน เพื่อตรวจสอบกับคุณประสิทธิ์ว่า อะไรถูกต้องและอะไรคลาดเคลื่อน

อาจารย์รุธิ์ พนมยงค์ ซึ่งเป็นหลานปู่ท่านรัฐบุรุษ ปรีดี พนมยงค์ อาจารย์รุธิ์ได้ให้ข้อมูลบางอย่างซึ่งไม่มีใครยอมบอก และหาอ่านที่ไหนไม่ได้ในเมืองไทย รวมทั้งให้ขอยืมหนังสือหายากซึ่งเป็นสมบัติส่วนตัวของอาจารย์เอง

คุณประสิทธิ์และดิฉันขอขอบคุณท่านที่เอ่ยนามมานี้ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

จากผู้จัดพิมพ์

โพสต์บุ๊คส์ยินดีอย่างยิ่งที่ได้เผยแพร่ประวัติและคุณงามความดีของคุณประสิทธิ์ ลุลิตานนท์ผ่านหนังสือ *หมายเหตุแห่งอดีต* เล่มนี้

นับแต่ได้รับมอบหมายจากคุณพิชาย ชื่นสุขสวัสดิ์ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ โพสต์บุ๊คส์ถือเป็นภารกิจสำคัญที่จะทำให้เรื่องราวที่คุณประสิทธิ์ถ่ายทอดไว้ออกถึงแก่กรรมได้สำเร็จเป็นรูปเล่มตามที่ท่านตั้งใจไว้ ทั้งนี้ไม่เพียงเพราะคุณประสิทธิ์เป็นผู้ก่อตั้งหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์และบริษัท โพสต์ พับลิชชิง เท่านั้น หากเพราะชีวิตของท่านคือหมายเหตุสำคัญของหน้าประวัติศาสตร์ยุคใหม่ของไทย หากไม่มีการบันทึกไว้ก็จะลบเลือนไปตามกาลเวลาอย่างน่าเสียดาย

ประการสุดท้าย คุณประสิทธิ์ ลุลิตานนท์ที่ไม่ได้เกิดมา
เพียบพร้อมสุขสบาย ในวัยเด็กท่านต้องทำงานแบ่งเบาภาระ
ของบิดามารดา เมื่อเติบโตขึ้นก็ชวนขวายเป็นมาหากินด้วยความ
ซื่อตรง วิริยะอุตสาหะ ตลอดเวลาที่ท่านมีชีวิตอยู่ ท่านได้
อุทิศตนเพื่อช่วยเหลือผู้ลำบากเดือดร้อนโดยไม่เห็นแก่เหนื่อย
ยาก กล่าวได้ว่าท่านได้ใช้ชีวิตอย่างมีความหมายและมีคุณค่า
น่าสรรเสริญยิ่ง สมควรที่คนรุ่นหลังจะยึดถือปฏิบัติตาม

โพสต์บุคส์ใคร่ขอขอบคุณ คุณรังสิมา ชนะนิกรที่ได้
กรุณาตรวจสอบข้อมูลในอดีตของหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์
ขอบคุณคุณอินทิรา ศรียานงค์สำหรับหนังสือครบรอบ
36 ปีหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ ขอขอบคุณ คุณเกศประภา
วายุโสภที่ได้อุณาแปลงข้อมูลในแผ่นดิสก์ และขอขอบคุณ
เจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่ให้ความสะดวกในการค้นภาพเกี่ยว
กับเหตุการณ์ในอดีตเพื่อใช้ในการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้

สารบัญ

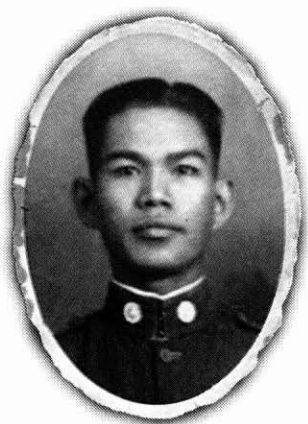
บทที่ 1	วัยเด็ก	87
บทที่ 2	ถนนสายความฝัน	95
บทที่ 3	มหาวิทยาลัยชีวิต	107
บทที่ 4	สงครามโลกครั้งที่ 2	123
บทที่ 5	ก่อตั้ง <i>The Bangkok Post</i>	133
บทที่ 6	กบฏวังหลวง	147
บทที่ 7	คืนถิ่น	179
บทที่ 8	“คุณพ่อ” แห่งนิคมโรคเรื้อน	189
	ภาคผนวก	197

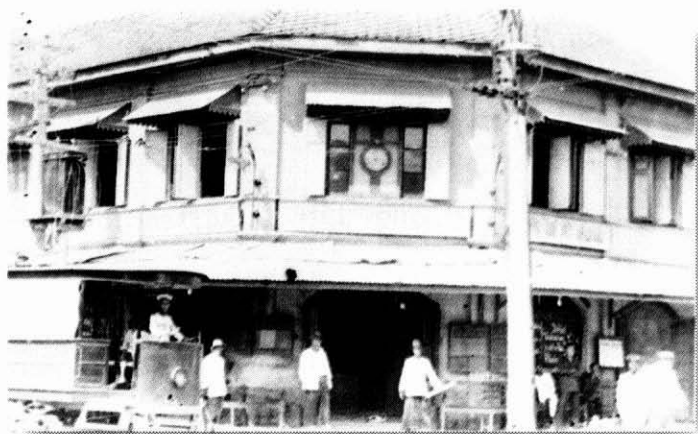
คุณประสิทธิ์ในวัยเด็ก (แถวกลาง คนแรกจากซ้าย) ถ่ายภาพพร้อมกับบิดามารดาและญาติพี่น้อง

คุณประสิทธิ์กับมารดา นางทรัพย์ สุลิตานนท์ หรือนางวิจารณ์สุขกรรม

คุณประสิทธิ์เมื่อครั้งเป็นผู้ช่วยเสนาธิการ ประจำกองทหารรักษาพระองค์
ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ. 2475

บริษัทไฟฟ้าสยามของชาวเดนมาร์กได้รับสัมปทานจัดตั้งเมื่อพ.ศ. 2441 จำหน่ายกระแสไฟฟ้าและ
ดำเนินกิจการรถรางด้วย ได้โอนกิจการให้กับรัฐบาลเมื่อหมดสัมปทานในปี พ.ศ. 2493
(ภาพจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

คุณประสิทธิ์กับคุณเชิงจือ ลือประเสริฐ
ก่อนขึ้นเครื่องบินไปฮ่องกง

ถ่ายภาพร่วมกับม.จ. ศุภสวัสดิ์วงศ์สนิท สวัสดิวัตน์ ที่บ้านซอยอารีย์พร้อมด้วย
คุณวิรัช น้องชาย (แถวหน้าซ้าย) และคุณสมพงศ์ ไชยเจริญซึ่งเป็นญาติ (แถวหน้าขวา)

ตึกโดม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา

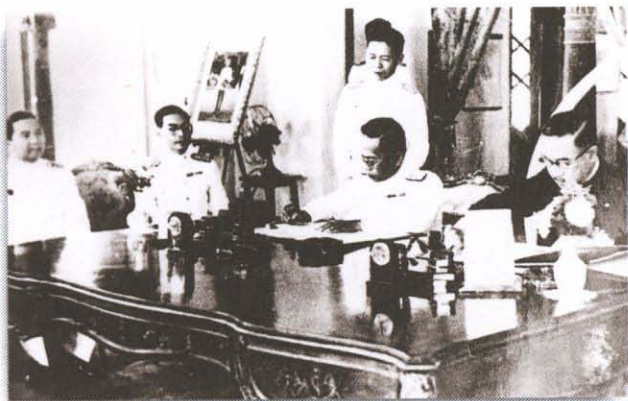

(บน) คุณวิจิตร (ซ้ายมือแถวกลางสุด) คุณประสิทธิ์ (ขวามือแถวบนสุด)
และเพื่อนๆ ที่บ้านจังหวัดปทุมธานี
(ล่าง) ล่องเรือยิงนกตกปลาที่คลองลิมสอง จังหวัดปทุมธานี

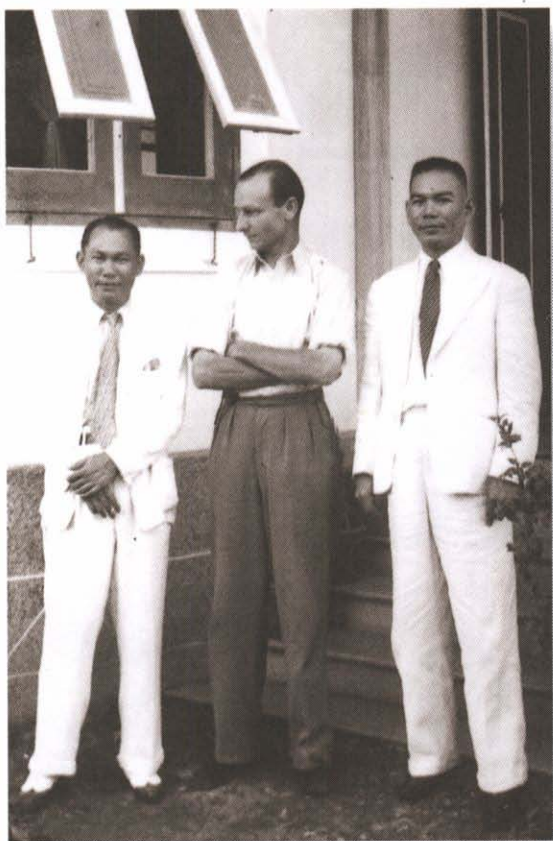

คุณประสิทธิ์ ดร. ทวี ตะเวทีกุล (แถวยืน คนที่สองจากขวา)
และเพื่อนๆ สมาชิกเสรีไทย

การแลกเปลี่ยนสัตยาบัน สนธิสัญญาว่าด้วยการเจริญสัมพันธไมตรีและเคารพ
บูรณาภาพอาณาเขตแก่กันและกัน ระหว่างไทย-ญี่ปุ่น เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน
พ.ศ. 2483 ก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 (ภาพจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

คุณประสิทธิ์ ดร. ทวี ตะเวทีกุล และเพื่อนชาวต่างประเทศ
ที่บ้านลีลม หลังสงครามโลกครั้งที่ 2

จอมพลแปลก พิบูลสงครามกล่าวปราศรัย
แก่บรรดานักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ฯ
ซึ่งจะเดินขบวนสนับสนุนรัฐบาลในการเจรจา
กับฝรั่งเศสเรื่องเขตแดนไทย-อินโดจีน และ
เรียกร้องดินแดนฝั่งขวาแม่น้ำโขงคืน
เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2483
(ภาพจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

นายปรีดี พนมยงค์ หรือ หลวงประดิษฐมนูธรรม
ผู้ก่อตั้งขบวนการเสรีไทย

จอมพลแปลก พิบูลสงคราม
ขณะถูกควบคุมตัวคราวกบฏแมนฮัตตัน

คุณประสิทธิ์กับผู้ร่วมจำขังคดีกบฏวังหลวง

ถ่ายภาพร่วมกับมารดาและพี่น้องประมาณปีพ.ศ. 2510
 (แถวหน้าจากซ้าย) คุณนงลักษณ์ คุณถม มารดา คุณน้อม และคุณพริ้ง
 (แถวหลังจากซ้าย) คุณวิรัช บาทหลวงสนธิ พันตรีเนตร ศจ. วิจิตร คุณประสิทธิ์
 คุณพร้อม และคุณภักดี

สำนักงาน *The Bangkok Post* ที่ถนนราชดำเนิน

The Postmen Say

ARMS SALE BY SIAM DENIED

Foreign Correspondent Bares Border Truth

AP Man Finds Death, Torture Along Mekong

Quoted in Foreign Pressing, Says Bangkok, Thai Reports

FOREIGN MINISTER SAYS CLAIM MADE BY INDONESIANS FALSE. NO MUNITIONS SOLD TO DUTCH

AP Man Finds Death, Torture Along Mekong. Quoted in Foreign Pressing, Says Bangkok, Thai Reports. The Associated Press man, who has been in the area for some time, reports that he has seen many dead bodies and has heard of many tortures. He says that the situation is very serious and that the people are suffering greatly.

Foreign Minister says claim made by Indonesians false. No munitions sold to Dutch. The foreign minister has stated that the claim made by the Indonesians is completely false. He has also stated that no munitions have been sold to the Dutch.

Final Speeches Raise Election Temperature

Final Speeches Raise Election Temperature. The final speeches of the candidates for the upcoming election have raised the temperature of the campaign. The speeches were full of promises and promises, and the voters are expected to be very interested.

Million Dollar Cause Receiving In Bangkok Sun

Million Dollar Cause Receiving In Bangkok Sun. A million dollar cause is receiving a great deal of attention in Bangkok. The cause is for the relief of the people of the area, and the sun is shining brightly on the cause.

State Of Republic In Open Debate

State Of Republic In Open Debate. The state of the republic is being debated in an open forum. The debate is taking place in a public square, and the people are free to express their opinions.

Candidates Meet In Open Debate

Candidates Meet In Open Debate. The candidates for the upcoming election are meeting in an open debate. The debate is taking place in a public square, and the candidates are free to express their opinions.

Emancipation Of Young Slaves To Be Complete

Emancipation Of Young Slaves To Be Complete. The emancipation of young slaves is expected to be complete. The government has taken steps to ensure that all young slaves are freed, and the process is well advanced.

Malayan Calls Upon 'Yokoyama'

Malayan Calls Upon 'Yokoyama'. The Malayan government has called upon 'Yokoyama' to take action. The government is concerned about the situation in the area, and it is asking 'Yokoyama' to do what he can to help.

Bank Of India

Bank Of India. The Bank of India has announced a new policy. The bank is committed to providing the best service to its customers, and it is looking forward to a bright future.

Ship Shows Up

Ship Shows Up. A ship has been sighted in the area. The ship is believed to be carrying a large amount of cargo, and it is expected to arrive in the area soon.

Gasoline Price War Raging Here

Gasoline Price War Raging Here. A price war is raging over gasoline prices in the area. The prices are falling, and the competition is fierce.

Have From UNO

Have From UNO. The United Nations Organization (UNO) has provided assistance to the area. The assistance is in the form of food, clothing, and other supplies, and it is much appreciated.

From Admitted

From Admitted. The government has admitted that it has received information from a source. The information is of great importance, and it is being used to make decisions.

From No British

From No British. The British government has stated that it has no involvement in the area. The government is committed to maintaining peace and stability in the region.

From No British

From No British. The British government has stated that it has no involvement in the area. The government is committed to maintaining peace and stability in the region.

From No British

From No British. The British government has stated that it has no involvement in the area. The government is committed to maintaining peace and stability in the region.

From No British

From No British. The British government has stated that it has no involvement in the area. The government is committed to maintaining peace and stability in the region.

From No British

From No British. The British government has stated that it has no involvement in the area. The government is committed to maintaining peace and stability in the region.

From No British

From No British. The British government has stated that it has no involvement in the area. The government is committed to maintaining peace and stability in the region.

From No British

From No British. The British government has stated that it has no involvement in the area. The government is committed to maintaining peace and stability in the region.

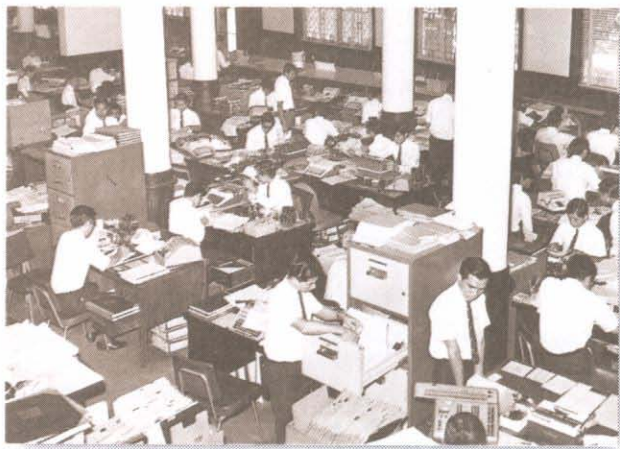
หน้าแรกของหนังสือพิมพ์ The Bangkok Post ฉบับปฐมฤกษ์ วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2489 จำหน่ายในราคาฉบับละหนึ่งบาท มีคอลัมน์ "The Postmen Say" ที่อเล็กซานเดอร์ แมคโดนัลด์ บรรณาธิการบริหารคนแรกกล่าวถึงอยู่ทางซ้ายมือสุด

ลอร์ด ทอมสัน ราชานั่งสือพิมพ์ของ
อังกฤษและแคนาดาผู้มีส่วนทำให้เกิดการ
นั้งสือพิมพ์ *The Bangkok Post* เติบโต
อย่างมากทั้งในด้านบุคลากรและเทคโนโลยี

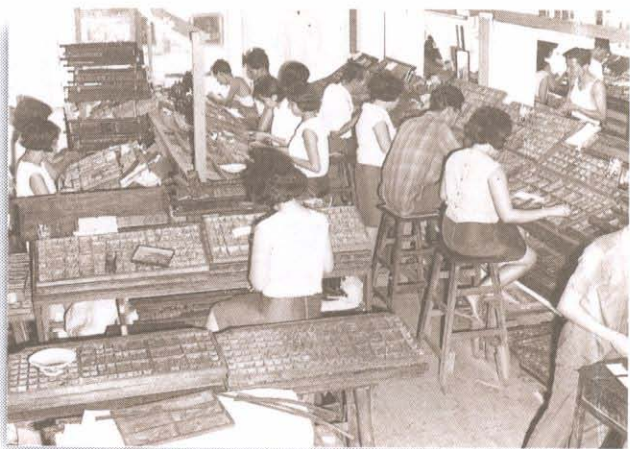
นั้งสือพิมพ์ *The Bangkok World* ก่อนจะเข้าร่วมกิจการกับ *The Bangkok Post*

ยุคแรกๆ ของหนังสือพิมพ์

(บน) บรรณาธิการทำงานในกองบรรณาธิการ

และ (ล่าง) เจ้าหน้าที่เรียงพิมพ์กำลังจัดเรียงตัวตะกั่วด้วยมือ

บรรยากาศวุ่นๆ ของกองบรรณาธิการในยุคต่อมา
โปรดสังเกตการแต่งตัวและเนคไทที่หายไป

คุณประสิทธิ์ที่หน้าสำนักงาน
The Bangkok Post ถนนราชดำเนิน

(บน) สังสรรค์กับแฮร์รี่ เฟรดเดอริค บก.บพ.คนที่สองในงานเลี้ยงฉลองเทศกาลคริสต์มาส (ล่าง) สนทนากับเทรเวอร์ แลตซ์ฟอร์ด (คนกลาง) บก.บพ. คนที่สาม และอเล็กซานเดอร์ แมคโดนัลด์ (คนขวา) ผู้ก่อตั้งและบก.บพ. คนแรก ในโอกาสกลับมาเยือน *The Bangkok Post* ในปีพ.ศ. 2511

(บนและกลาง) คุณประสิทธิ์ให้การต้อนรับแฮร์รี่ เฟรดเดอริค และอเล็กซานเดอร์ แมคโดนัลด์ซึ่งเดินทางมาร่วมฉลองวาระครบรอบ 36 ปีของหนังสือพิมพ์ *The Bangkok Post*

คุณประสิทธิ์เมื่อคราวเยี่ยมชม
การฝึกอาชีพที่จัดโดย
มูลนิธิพุทธงเพื่อให้ผู้ป่วยและ
บุตรหลานสามารถเลี้ยงตัวเองได้

คุณประสิทธิ์พูดคุยกับผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคเรื้อน สาธารณกุศลคือสิ่งที่อยู่
ในใจคุณประสิทธิ์ตลอดเวลา

(บน) ขณะเยี่ยมเด็กๆ ที่กำลังสนุกสนานกับเครื่องเล่นที่มูลนิธิพุทธหงจัดหาให้
(ล่าง) คณะกรรมการของมูลนิธิพุทธหงร่วมบริจาคสิ่งของบรรเทาทุกข์ให้กับผู้ป่วย

อริยาบถหนึ่งระหว่างเดินทางไปเยือนเกาหลี

. ขณะทำงานในบริษัท

เล่นกอล์ฟกับแคตตีคนโปรด

รับเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถ
ในโอกาสเปิดที่ทำการสมาคมก้นก้างลือพิมพ์แห่งประเทศไทย

คุณประสิทธิ์เมื่ออายุ 60 ปี
ถ่ายภาพร่วมกับบุตรทั้งสี่
(จากซ้าย) ไปรยา โสภาพรณ
กนกพร และอำภา

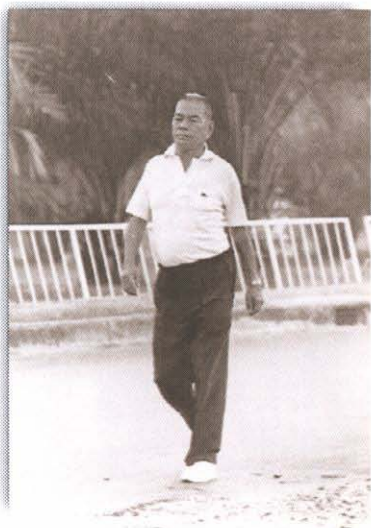
(บน) รับเสด็จสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีในงานการกุศลของสโมสรโรตารี

คุณประสิทธิ์ให้สัมภาษณ์เสนาะ ดันบุญยืนแห่งสถานีวิทยุ BBC ภาคภาษาไทย
ที่ลอนดอน ประมาณปีพ.ศ. 2510

รางวัลสำหรับผู้ชนะการแข่งขันโบว์ลิ่ง
ซึ่งเป็นกิจกรรมการกุศลเพื่อหาทุนให้กับ
มูลนิธิพุตหง ภาพนี้ถ่ายเมื่อประมาณ
ปีพ.ศ. 2525

คุณประสิทธิ์ที่สนามกอล์ฟ

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้อคุณประสิทธิ์เข้าเฝ้า
เพื่อกราบบังคมทูลเชิญให้ทรงรับมูลนิธิพุทธทาสไว้ในพระบรมราชานุูปถัมภ์

(บนและล่าง) คุณประสิทธิ์ ในฐานะผู้ก่อตั้ง
บริษัท โฟสต์ พับลิชซิง พรอมคาย
นายอานันท์ ปันยารชุน ประธานกรรมการและ
กรรมการท่านอื่นๆ ร่วมแสดงความยินดี
ในงานฉลองครบรอบ 50 ปีของ
The Bangkok Post เมื่อปีพ.ศ. 2539

คุณประสิทธิ์ถ่ายภาพพร้อมกับประเสริฐ ชัยกาญจนาคัดกิติและภรรยาเมื่อคราวฉลองวันเกิดครบรอบ 84 ปี

คุณประสิทธิ์เมื่ออายุ 87 ปี ถ่ายภาพพร้อมกับครอบครัว
(แถวหลังขวา) นางกานดา ภริยา (แถวหลังซ้าย) นายโอฬาร พิทยากร บุตรชาย
(แถวหน้าที่สองจากขวา) นางไปรยา พิทยากร บุตรี และหลานๆ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาเสด็จเยี่ยม
ถึงห้องพักที่โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ ยิ่งความปลื้มปิติให้คุณประสิทธิ์อย่างยิ่งหลวง

สุุขศาลาที่มูลนิธิโรคเรื้อนพุดทง
สำเร็จลงหลังจากคุณประสิทธิ์ถึงแก่กรรมได้ไม่นาน

นายพิชัย รัตตกุลและคุณหญิงจรัมพรวิสาวตศพร ณ วัดมหาไถ่

บทที่ 1

วัยเด็ก

หมายเหตุหนังสือ

ประสิทธิ์ ลุจจานนท์

บทที่ 1

วัยเด็ก

เมื่อข้าพเจ้ายังอยู่ในวัยเด็ก ข้าพเจ้าเป็นนักฝัน

ถึงกระนั้นก็ตาม ข้าพเจ้ามิได้เคยคาดคิดว่าเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว ความฝันในวัยเด็กจะได้นำข้าพเจ้าไปพบกับความสุข ความตื่นเต้น ตลอดจนความทุกข์ยากลำบากแสนสาหัส โดยเข้าไปเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งทางการเมืองและบุคคลชั้นนำผู้มีชื่อเสียงของประเทศ

ข้าพเจ้าได้เข้าร่วมในขบวนการเสรีไทย ข้าพเจ้าติดคุกเป็นเวลาถึง 9 ปี เนื่องจากมีส่วนร่วมในการปฏิวัติครั้งหนึ่ง

ซึ่งล้มเหลว และมีชื่อในหน้าประวัติศาสตร์ของประเทศไทยว่า กบฏวังหลวง ข้าพเจ้าเป็นนักหนังสือพิมพ์ เป็นนักธุรกิจ สรุปลแล้ว ความเป็นนักฝันในวัยเด็ก ทำให้ชีวิตของข้าพเจ้าเต็มไปด้วยฝันดีและฝันร้าย ประสบการณ์ต่างๆ ที่ข้าพเจ้าได้ผ่านพบ ได้หล่อหลอมให้ข้าพเจ้าเป็นอย่างที่ข้าพเจ้าเป็นอยู่ทุกวันนี้

ข้าพเจ้าเกิดเมื่อวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2453 ที่กรุงเทพฯ เรามีพี่น้องด้วยกันทั้งหมด 12 คน เป็นชาย 8 คน หญิง 4 คน ข้าพเจ้าเป็นบุตรคนที่ห้า ในวัยเด็กพวกเราทุกคนต้องทำงานบ้านเอง ดูแลตัวเองและน้องๆ

คุณพ่อของข้าพเจ้าเป็นข้าราชการชั้นผู้น้อย มีบรรดาศักดิ์เป็นหลวงวิจารณ์สุขกรรม รับราชการอยู่ที่กระทรวงสาธารณสุข มีเงินเดือนไม่มากนัก แต่คุณพ่อมีความรู้ภาษาฝรั่งเศสดีมาก ทางกระทรวงการต่างประเทศจึงขอตัวไปช่วยราชการ

คุณแม่เป็นแพทย์แผนโบราณ และรับรักษาผู้ป่วยที่บ้านนานๆ ครั้งจึงจะออกไปตามบ้านผู้ป่วยแถวๆ บ้านบางถ้าไม่ไกลเกินไปนัก

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าคุณแม่มีเงินเดือนไม่มาก พวกเราจึงต้องประหยัดกันเต็มที่ เราไม่มีเงินจ้างคนใช้และต้องทำงานบ้านกันเองทั้งหมด เราไม่เคยบ่นเรื่องที่ต้องลำบาก และต่อมาความยากลำบากในวัยเด็กนั้นได้เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง สำหรับข้าพเจ้าแล้ว ประสบการณ์เรื่องการทำงานบ้านช่วยข้าพเจ้าได้อย่างมากในระหว่างที่ข้าพเจ้าถูกคุมขัง

ข้าพเจ้าเริ่มวัยเรียนเมื่ออายุ 8 ปี ที่โรงเรียนมินิปรีพาร์ตในตรอกเวท ซึ่งเป็นซอยที่ต่อจากถนนประมวญ อันเป็นที่ตั้งของโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัยในปัจจุบัน เมื่อจบชั้นมูล ข้าพเจ้าจึงย้ายไปเรียนชั้นประถมที่โรงเรียนอัสสัมชัญ

ข้าพเจ้าใช้ชีวิตในวัยเด็กเช่นเดียวกับเด็กทั่วไปในสมัยนั้น ทุกวันเราต้องตื่นแต่เช้าและเดินไปโรงเรียน ในช่วงสุดสัปดาห์เราต้องช่วยกันทำงานบ้าน ข้าพเจ้ามีหน้าที่ถูบ้าน รดน้ำต้นไม้ และเป็นผู้ช่วยจิปาตะในครัว เช่น ตำน้าพริก ชูดมะพร้าว ข้าพเจ้าจึงมีโอกาสดัดทำกับข้าว และสามารถทำแกงเลี้ยงแกงส้ม แกงกะหรี่ไก่และเนื้อได้มาตั้งแต่สมัยนั้น

ก่อนที่คุณแม่จะสมรสกับคุณพ่อ คุณแม่นับถือศาสนาพุทธ ส่วนคุณพ่อเป็นคาทอลิก หลังจากแต่งงานแล้วคุณแม่จึงเปลี่ยนเป็นคาทอลิกด้วย และเป็นคาทอลิกที่เคร่งครัดศรัทธาเป็นที่สุด ทุกเช้าคุณแม่จะไปโบสถ์ที่วัดอัสสัมชัญ หรือโบสถ์ที่ถนนคอนแวนต์ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับโรงเรียนเซ็นต์โยเซฟ

ข้าพเจ้ามีหน้าที่ต้องตามคุณแม่ไปโบสถ์ทุกเช้าและต้องทำหน้าที่เป็นเด็กผู้ช่วยในพิธีมิชซา ข้าพเจ้าเกลียดการตื่นแต่

เข้าเป็นอย่างยิ่ง แต่คุณแม่ไม่เคยตามใจปล่อยให้นอนจนสาย ถ้าข้าพเจ้าไม่ยอมตื่นไปโบสถ์กับท่าน ท่านจะลากลงจากเตียง และหวดกันเสียด้วย ข้าพเจ้าจึงจำต้องตื่น

ในช่วงฤดูถือบวช ซึ่งเป็นเวลาที่ชาวคาทอลิกจะไม่กินเนื้อ และจะสวดมนต์ทั้งวัน คุณแม่จะทำห่อหมกปลาแล้วใช้ให้ข้าพเจ้านำไปถวายบาทหลวงและแม่ชีเป็นประจำจนกระทั่งหมดฤดูถือบวช และเพราะคุณแม่ต้องทำห่อหมกสำหรับคนประมาณ 20 คนทุกวัน การเตรียมการจึงโกลาหลไม่ใช่น้อย

ความที่คุณแม่เป็นคาทอลิกที่ศรัทธามากนี้เอง น้องชายของข้าพเจ้าคนหนึ่งคือ คุณสนิท จึงได้บวชเป็นบาทหลวงในศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิก โดยมีชื่อตามศาสนาว่านักบุญอันเดร

ส่วนน้องสาวคนที่ชื่อพริ้ง บวชเป็นชีมิดหรือที่เรียกว่าคาร์เมไลท์ ซึ่งเป็นชีที่เคร่งครัดมาก มีชื่อว่่านักบุญโรซีน่า ชีพวกนี้จะไม่ติดต่อกับโลกภายนอกเลย แต่โรซีน่ามีหน้าที่ติดต่อเรื่องธุรกิจของคอนแวนต์ จึงอยู่ในกลุ่มที่ไม่เคร่งครัดนัก

ขณะที่น้องชายและน้องสาวของข้าพเจ้าเดินตามรอยบาทพระเยซูคริสต์อย่างเคร่งครัด ข้าพเจ้าก็เป็นนักฝันไปตามเรื่อง ความเป็นนักฝัน ทำให้ข้าพเจ้ามิได้เอาใจใส่เรียน

หนังสือเท่าที่ควร จนกระทั่งคุณพ่อฮีแลร์ ซึ่งเป็นครูใหญ่ของโรงเรียนอัสสัมชัญทราบเรื่องเข้า จึงลงโทษโดยจับข้าพเจ้านอนคว่ำลงบนโต๊ะทำงานของท่านและเขียนด้วยหวาย 10 ที แต่นั่นก็ไม่ได้ทำให้ข้าพเจ้าเลิกเป็นนักฝัน ข้าพเจ้ายังคงเป็นนักฝันต่อไป แต่ระมัดระวังตัวมากขึ้น

ในช่วงหยุดเทอมตอนฤดูร้อน เราไปเที่ยวบ้านคุณปู่คุณย่าที่จังหวัดสมุทรสงครามโดยนั่งเรือสำปั้นไป คุณพ่อจะเป็นผู้แจวทางหัวเรือ คุณแม่แจวท้ายเรือ เราแจวเรือออกมาจากคลองสีลมซึ่งเวลานี้ไม่มีแล้วออกสู่มแม่น้ำเจ้าพระยา โดยแจวเรือขึ้นไปทางเหนือของแม่น้ำ แล้วเลี้ยวเข้าคลองบางกอกใหญ่ และแจวต่อไปจนถึงบ้านคุณปู่ เรากิน นอน ทำอาหาร และอาบน้ำอยู่ในเรือตลอดทาง

เมื่อใดที่คุณแม่เหนื่อย ก็จะพัก และผลัดให้นายชั้นธ์ ซึ่งเป็นลูกน้องคุณพ่อที่ร่วมเดินทางไปด้วยเข้ามาแจวท้ายแทน

เราพักที่บ้านคุณปู่เป็นเวลาประมาณ 1 เดือน พวกเราเด็กๆ ปีนป่ายต้นไม้ เก็บมะพร้าว มะม่วง กล้วย และผลหมากรากไม้อื่นๆ กินกัน วายน้ำใน “คลองฝรั่ง” ซึ่งในขณะนั้นน้ำยังใส ไม่ขุ่นเต็มไปด้วยมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมอย่างทุกวันนี้ เราจะเดินทางกลับกรุงเทพฯ หนึ่งสัปดาห์ก่อนโรงเรียนเปิด

เราเลิกเดินทางไปสมุทรสงครามตอนที่ข้าพเจ้าอายุได้ประมาณ 12 ปี ข้าพเจ้ากับพี่ชายไปหัดยิงปืนและเล่นฟุตบอลที่สนามฟุตบอลของโรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ที่ถนนสาทร สนามฟุตบอลตอนนั้นเป็นสวนผักและนาข้าว ซึ่งอยู่ใจกลางกรุงเทพฯ เรายิงนกตั้งแต่เช้าจนเที่ยง พอเลิก เราก็ได้นกพอที่จะแกงได้หม้อหนึ่งพอดี

กีฬาที่เราเล่นกันในสมัยนั้น นอกจากฟุตบอลแล้วก็มีแบดมินตัน รักบี้ ข้าพเจ้าเป็นเด็กร่างกายแข็งแรงและชอบเล่นกีฬามาก คุณพ่อไม่เคยห้ามพวกเราไม่ให้เล่นกีฬาเลย

ชีวิตในวัยเด็กของข้าพเจ้าดำเนินไปเช่นนี้จนกระทั่งข้าพเจ้าเรียนจบมัธยมฯ หก ข้าพเจ้าไม่ได้เรียนชั้นเตรียม แต่สอบเทียบชั้นมัธยมฯ แปด ซึ่งเท่ากับมัธยมฯ หก สมัยนี้ ต่อมาข้าพเจ้าได้เข้าศึกษาที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง ซึ่งเป็นชื่อในสมัยนั้น

บทที่ 2

ถนนสายความฝัน

บทที่ 2

ถนนสายความฝัน

ถนนสีลม ซึ่งมีความยาวประมาณสองกิโลเมตรครึ่ง เป็นถนนที่นับว่ามีบทบาทสำคัญในประวัติศาสตร์ของกรุงเทพฯ และชีวิตของผม รวมทั้งคนอื่นๆ ที่เคยอยู่อาศัย เรียนหนังสือ ถึงแก่กรรม และฝังร่างไว้ที่สุสานบนถนนสายนี้

ข้าพเจ้าเติบโตมากับถนนสีลม ชีวิตตอนต้นของข้าพเจ้าดำเนินไปบนถนนสายนี้ จนกระทั่งเมื่อย้ายไปอยู่ในเขตของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง ซึ่งเป็นชื่อในสมัยนั้น ถนนสีลมเป็นถนนสายแรกของกรุงเทพฯ ที่มีรถเมล์ขาวของนายเลียดวังให้บริการ โดยแล่นจากประตูน้ำจนถึงปลายถนน

สี่ลมทางด้านที่ต่อกับถนนเจริญกรุง ถนนสี่ลมเชื่อมต่อกับถนนราชดำริตรงถนนพระรามสี่และสวนลุมพินี ซึ่งเป็นสวนสาธารณะแห่งเดียวในสมัยที่ข้าพเจ้ายังอยู่ในวัยเด็ก

คงจะได้เคยมีผู้สงสัยว่า เหตุใดถนนสายนี้จึงชื่อสี่ลม เนื่องจากไม่เคยเห็นมีโรงสี่ลมอยู่บนถนนสายนี้เลยในสมัยที่ข้าพเจ้ายังเป็นเด็ก แต่มีผู้เล่าว่าได้เคยมีโรงสี่ลมอยู่ที่มุมถนนสายนี้ทางด้านถนนเจริญกรุง เนื่องจากต่อมามีการก่อสร้างอาคารใหม่ๆ ขึ้นมากมายและอาคารดังกล่าวกันกระแสนลมจนกระทั่งใบพัดของโรงสี่ลมไม่หมุน โรงสี่ลมจึงต้องปิดกิจการไปก่อนที่ข้าพเจ้าจะเกิดเสียอีก

ข้าพเจ้าไม่เคยค้นได้ว่าถนนสายนี้สร้างขึ้นเมื่อใด แต่เมื่อตอนที่ข้าพเจ้าเกิด คือเมื่อปีพ.ศ. 2453 ถนนสายนี้เป็นถนนที่จัดว่าพลุกพล่าน เต็มไปด้วยกิจกรรมต่างๆ สายหนึ่งของกรุงเทพฯ ตั้งแต่เช้าจนดึก

ในสมัยนั้น มีคลองอยู่สายหนึ่งซึ่งอยู่ตรงกลางถนนสี่ลมในขณะนี้ ตลอดคลองมีสะพานนับไม่ถ้วน เป็นคลองที่โค้งสูงชันเพื่อให้เรือสำเภาลอดใต้คลองได้ พวกพ่อค้าแม่ขายจะแจวและพายเรือลอดใต้สะพานเหล่านี้เพื่อนำสินค้าต่างๆ มาขายให้แก่ผู้คนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่บนถนนสายนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นพืชผัก ผลไม้

เมื่อก่อนนี้ มีรถรางรับผู้โดยสารตามถนนสายสำคัญเกือบทั่วกรุงเทพฯ และสายที่ข้าพเจ้ารู้จักดีที่สุดคือรถรางสายสีลม รถรางสายนี้มีรถหรือโบกี้เพียงคันเดียว รับส่งผู้โดยสารจากประตูน้ำถึงปลายถนนสีลมด้านถนนเจริญกรุง และกลับ รถรางสายนี้โดยปกติมักจะค่อนข้างว่าง นอกจากในช่วงชั่วโมงเร่งด่วนจึงจะค่อนข้างแน่นหน่อย แต่ก็ไม่นับแบบรถเมล์ที่เราเห็นทุกวันนี้

ตัวรถทาสีเหลืองอมส้ม มีที่นั่งสำหรับผู้โดยสารสองชั้น คือชั้นหนึ่งกับชั้นสอง มีเก้าอี้ไม้สองแถวสำหรับผู้โดยสารนั่ง และมีประตูซึ่งรื้อออกได้สำหรับแบ่งชั้นหนึ่งและชั้นสอง ชั้นหนึ่งจะมีที่นั่งน้อยกว่าชั้นสอง และม้านั่งปูลาดด้วยเบาะสีขาว ส่วนชั้นสองไม่มีเบาะรองนั่ง ค่าโดยสารชั้นหนึ่ง 14 สตางค์ ชั้นสอง 2 สตางค์

เมื่อรถแล่นจนสุดทาง พนักงานขับรถและพนักงานขายบัตรโดยสารซึ่งสวมเครื่องแบบสีกาเกี จะจัดที่นั่งใหม่โดยรื้อประตูกั้นระหว่างชั้นหนึ่งและชั้นสองเพื่อย้ายและจัดบริเวณใหม่ และย้ายเบาะตามมาด้วย ส่วนพนักงานขับรถจะลงจากรถไปยืนกลางถนนเพื่อย้ายสายทรอลลี โดยหันกลับมาทางทิศที่รถจะแล่นกลับ ถ้าหากว่าพนักงานขับรถย้ายสายทรอลลีแบบนี้ในสมัยนี้ คงจะถูกรถยนต์ซึ่งแล่นอยู่

เต็มถนนชนเอา แต่สมัยนั้นรถไม่แน่นถนน และการขับรถไม่ปรูดปราดเหมือนสมัยนี้ รถรางจะเริ่มต้นเดินตั้งแต่เวลา 05.30 น. และเลิกเวลา 20.00 น.

นอกจากรถรางแล้ว ยังมีพาหนะอีกชนิดหนึ่งบนถนนสีลมคือ รถลาก ซึ่งคนลากเป็นคนจีนตัวเล็กๆ ตัวรถกว้างพอนั่งได้ไม่เกินสองคน บางทีก็สาม เมื่อผู้โดยสารขึ้นไปนั่งแล้วต้องตั้งสติให้ดี เพราะเมื่อคนลากหยิบคานลากขึ้น ซึ่งวางอยู่กับถนนเพื่อจะลากรถออกไป ผู้โดยสารมักจะหงะหงายหลัง ข้าพเจ้าเองตกใจหงายหลังทุกครั้ง

ยังมีรถโดยสารอีกชนิดหนึ่งคือ รถม้า ซึ่งใช้เทียมด้วยม้าตัวเดียวสำหรับใช้ไปมาในระยะทางสั้นๆ ถ้าหากจะเดินทางไกล เช่นไปถึงสนามหลวง จะใช้ม้าสองตัว คนขับจะนั่งอยู่บนที่นั่งซึ่งสูงกว่าที่นั่งของผู้โดยสาร ส่วนที่นั่งของผู้โดยสารมีหลังคาที่ดึงขึ้นลงได้ รถม้านี้จัดเป็นรถแท็กซี่ของคนมีเงิน

คนส่วนใหญ่จะทำธุรกิจของตนบนถนนสีลม โดยมักจะเดินเอาถ้าไม่นั่งสามล้อซึ่งใช้คนขี่หรือรถลาก ต่อมาเราก็มีรถเมลล์ขาวของนายเลิด ถ้าไม่รีบร้อน คนมักจะนั่งรถรางมลพิษในอากาศเป็นสิ่งที่คนในสมัยนั้นไม่รู้จัก

ถนนสีลมเป็นถิ่นที่อยู่สำหรับขุนนาง ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ชาวต่างประเทศ และนักธุรกิจใหญ่โตในสมัยนั้น เช่น

เจ้าพระยายมราชและครอบครัวตระกูลสุขุม พระยาศรีธรรม-
มาธิเบศร์ พระยามานวราชเสวี ตระกูล ณ สงขลา ณ ป้อม-
เพชร ตระกูลศรียาภัย เป็นต้น ส่วนชาวต่างประเทศก็มีนัก
ธุรกิจชื่อดังๆ เช่น ลามาซ ปีเตอร์สัน กียอง และนักธุรกิจ
ชาวไทยเชื้อสายจีนตระกูลวิกิตเศรษฐ์ ซึ่งเป็นเจ้าของโรงสี
และโรงงาน้ำแข็งที่คลองสิบสอง เวลาคนพวกนี้นั่งรถยนต์ออก
จากบ้าน คนที่เดินไปมาบนถนนมักจะจ้องมอง เพราะพวก
เขาดูจะแตกต่างจากชาวเราที่ย่ำเท้าอยู่บนถนนสีลม

บนถนนสีลม มีวัดของศาสนาฮินดูตั้งอยู่ปากถนนบัน
ซึ่งเราเรียกว่าวัดแขกมาจนถึงทุกวันนี้ ชื่อเต็มคือวัดพระศรี-
มหาอุมาเทวี ที่วัดนี้จะมีพิธีศาสนาทั้งศาสนาพุทธและฮินดู
เป็นประจำเกือบทั้งปี ส่วนพิธีทางศาสนาที่คนมักจะมาเบียด
เสียดดูคือ พิธีแห่เจ้าแม่พระศรีอุมาเทวี รูปปั้นหรือรูปสลัก
ของเจ้าแม่จะถูกอัญเชิญนั่งวอออกมา วอดังกล่าวจะมีคาน
หาม มีคนหามหัวท้ายสี่คน

รายการสำคัญที่คนจะมามุงดูกันเนืองแน่นคือ คนทรง
ซึ่งจะมีเจ้ามาประทับทรง คนทรงนี้จะใช้ไม้ไผ่เหลาแหลม
แทงทะลุลิ้นและต้องอ้าปากเป็นชั่วโมง ส่วนแผ่นอกและหลัง
จะมีตะขอเป็นสิบๆ อันแขวนด้วยลูกมะนาวเรียงเป็นแถว
ดูน่าหวาดเสียวยิ่ง แต่แปลกที่ไม่มีเลือดไหลสักหยดเดียว

ในคืนที่มีพิธีแห่เจ้าแม่ ถนนสีลมส่วนหนึ่งจะปิดให้ขบวนแห่ มีการจุดธูปควันโขมงจนล้าลึก มีพวงมาลัยดอกดาวเรือง สายยาวกองสุมอยู่ทั่วไปเนื่องจากผู้คนนำมาถวายเจ้าแม่ กลางขบวนจะมีพระแชกนังอยู่ในรถในท่าที่เหมือนเจ้าเข้าทรง เมื่อส่วนของขบวนนี้ผ่านไปยั้งที่ใด ผู้คนจะต๋อยมะพร้าวเอาน้ำมะพร้าวล้างเท้าพระแชก

ที่ถนนบ้านหัววัดแชกทุกเช้า มีการติดตลาดซึ่งยังมีอยู่จนทุกวันนี้ สิ่งของที่วางขายที่ตลาดวัดแชกตอนเช้าราคาค่อนข้างถูก ผู้คนจะมาจ่ายตลาด กินข้าวเช้าก่อนเข้าทำงาน ซื้อมันฝรั่ง มีผักสด เนื้อสัตว์ ไช้ ปลา ขนม ผลไม้ ดอกไม้ พ่อค้าแม่ค้าจะตะโกนบอกนักจ่ายตลาดว่าวันนี้มีอะไรบ้าง ราคาเท่าไร ตลาดวัดแชกจัดเป็นสถานที่ที่มีชีวิตชีวาแห่งหนึ่งบนถนนสีลม ออกจากวัดแชกไปจะมีพ่อค้าเร่ประปราย เป็นทั้งรถเข็น หาบเร่ และแผงลอย บ้างตั้งกระทะทอดกล้วยแชกทอดปาห้องไก่ ไอศกรีมกะทิ และอื่นๆ ซึ่งจัดว่าอร่อยที่สุด

บนถนนสีลมมีโรงเรียนหลายโรงเรียน ทั้งสำหรับนักเรียนหญิงและชาย มีโรงเรียนเซ็นต์โยเซฟคอนแวนต์ที่ถนนคอนแวนต์ โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนของศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ สำหรับเด็กชายที่ถนนประมวญ และใกล้เคียงกันคือโรงเรียนผดุงดรุณีของเด็กหญิง ที่หัวถนนสีลมทางด้าน

เจริญกรุงมีโรงเรียนอัสสัมชัญสำหรับเด็กชาย อัสสัมชัญคอนแวนต์สำหรับเด็กหญิง ข้าพเจ้าเข้าโรงเรียนอัสสัมชัญ นอกจากนั้นยังมีโรงเรียนจีนหลายโรงเรียน และโรงเรียนศึกษาวิทยาสำหรับเด็กหญิง

ผู้คนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่บนถนนสีลม จะคุ้นสายตากับเด็กหญิงชายในเครื่องแบบของโรงเรียนต่างๆ ซึ่งเดินไปโรงเรียนตอนเช้าตรู่และกลับบ้านตอนบ่าย ในฤดูหนาวสมัยนั้น จะเห็นเด็กนักเรียนหญิงสวมเสื้อกันหนาวสีต่างๆ เริ่มตั้งแต่เดือนกันยายน ซึ่งสมัยนี้เดือนกันยายนไม่หนาวอีกต่อไป

บนถนนสีลม มีสุสานคาทอลิกและสุสานจีน ซึ่งปัจจุบันยังอยู่ที่เดิม มีโรงพิมพ์อยู่สองแห่งบนถนนสีลม แห่งแรกออกหนังสือพิมพ์รายวันสองฉบับคือ พิมพ์ไทยและสยามนิกร และอีกแห่งหนึ่งอยู่บนถนนประมวญ โรงพิมพ์แห่งที่สองเป็นของกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ซึ่งมีพระนามปากกาว่า น.ม.ส. อันเป็นอักษรท้ายพระนามเดิมของท่านคือ พระองค์เจ้ารัชนิแจ่มจรัส โรงพิมพ์ของท่านออกหนังสือพิมพ์รายวันชื่อประมวลวัน

สโมสร The British Club ซึ่งยังคงอยู่ในปัจจุบัน แต่มีทางเข้าออกทางเดียวคือ ทางด้านถนนสุรวงศ์ ในสมัยนั้นมีทางออกอีกด้านหนึ่งคือด้านถนนสีลม สโมสรอีกแห่งหนึ่ง

คือสโมสรสีลม นอกจากนั้นบนถนนสีลมยังมีโรงทำขนมปัง
เค้ก และคุกกี้อยู่แห่งหนึ่ง ซึ่งทำขนมปังส่งโรงแรมโอเรียนเต็ล
ในสมัยนั้น ข้าพเจ้าไม่แน่ใจว่าชื่ออะไร ในวัยเด็กของข้าพเจ้า
ขนมเค้กและคุกกี้เป็นของพิเศษ ไม่ได้กินกันบ่อยนัก นอกจาก
โอกาสพิเศษจริงๆ เวลาเราเดินผ่านโรงอบขนมปังแห่งนี้ กลิ่น
หอมกรุ่นจะโชยออกมายั่วน้ำลาย

มีภัตตาคารสีลมซึ่งยังอยู่จนทุกวันนี้ เสริฟอาหารจาน
เด็ดปรุงแบบครึ่งจีนครึ่งฝรั่ง ซึ่งถูกปากคนไทยที่สุด เช่น
สลัดเนื้อสัน ซีโครงหมูอบ ยังหารับประทานได้ที่นี้จนทุกวันนี้
นอกจากนั้น ยังมีเจ้าข้าวเหนียวมูลซึ่งขายดีมากในฤดูข้าว
เหนียวมะม่วง เจ้าของเป็นคนจีนมูลข้าวเหนียวขายวันละไม่
ต่ำกว่าสามกระสอบ

โรงพยาบาลคริสเตียนตั้งอยู่บนถนนสีลมจนกระทั่งทุก
วันนี้ อีกโรงพยาบาลหนึ่งที่อยู่มาจนปัจจุบันคือ โรงพยาบาล
เลิดสิน อยู่ที่มุมถนนสีลมทางด้านเจริญกรุง ก่อนหน้านี้ชื่อ
โรงพยาบาลบางรัก คุณแม่ของข้าพเจ้าเคยเป็นนางพยาบาลที่
โรงพยาบาลนี้

บนถนนสีลมมีสำนักงานเลหลังอยู่แห่งหนึ่ง ซึ่งจะเลหลัง
ชายเครื่องเรือน ถ้วยจานชาม ชุดดินเนอร์ เครื่องแก้วเจียรระ-
โนและของอื่นๆ ผู้เป็นเจ้าของชื่อหลวงรักษานาเวศน์ ซึ่งมี

เชื้อแขก ดูเหมือนสำนักงานเลหลังของหลวงรักษาฯ จะเป็นสถานที่เลหลังแห่งเดียวของเมืองไทย ถ้าจะมีแห่งอื่นอีก ข้าพเจ้าก็ไม่ทราบ

ถนนสี่ลมนี้แหละ ที่ข้าพเจ้าเดินไปโรงเรียนทุกวัน การสังเกตดูผู้คนที่สัญจรไปมาบนถนน ทำให้ข้าพเจ้าเป็นนักฝัน ข้าพเจ้าอยากจะเป็นนักธุรกิจผู้มีชื่อเสียง นั่งรถยนต์คันใหญ่ สีดำ มีคนขับ ความคิดในวัยเด็กและภาพนักธุรกิจนั่งรถยนต์คันใหญ่ที่ข้าพเจ้าเห็นเป็นประจำบนถนนสี่ลม ได้มีอิทธิพลต่อชีวิตของข้าพเจ้าในเวลาต่อมา

แต่ไม่ว่าถนนสี่ลมจะคูครีกครื้น มีชีวิตชีวาเพียงใดก็ตาม ถนนสายนี้ก่อให้เกิดจุดดำจุดหนึ่งในชีวิตของข้าพเจ้า เรื่องนี้เกิดขึ้นเมื่อข้าพเจ้าเป็นผู้ใหญ่แล้ว เช้าวันหนึ่ง ในระหว่างที่คุณพ่อของข้าพเจ้าคือหลวงวิจารณ์สุขกรรม ออกเดินเล่นตอนเช้าอันเป็นกิจวัตรประจำวัน ท่านเดินข้ามสะพานหน้าบ้านของเราซึ่งอยู่หน้าวัดแขก และเดินเอื่อยอย่างสบายใจไปจนถึงถนนประมวญ มีรถยนต์คันหนึ่งแล่นมาชนท่าน ตัวท่านกระดอนลอยขึ้นไปในอากาศ และตกลงมาศีรษะฟาดกับพื้นถนนอย่างแรงจนสลบไป คนที่เรารู้จักดีคนหนึ่งวิ่งมาที่บ้านเพื่อแจ้งข่าวร้ายนี้ให้กับพวกเรา คุณแม่ของข้าพเจ้าจัดการให้คุณพ่อเข้าโรงพยาบาลเลิศสินทันที แต่คุณพ่อก็ไม่ได้รู้สึกตัวอีกเลยจน

ถึงแก่กรรมในวันนั้น ตอนนั้นเป็นช่วงเวลาที่ย้ำพเจ้ายังถูกคุมขังคดีกบฏอยู่ที่เรือนจำบางขวาง และเสียใจมากที่มีโอกาสอยู่กับคุณพ่อตอนที่ท่านสิ้นใจ

เรานำร่างของคุณพ่อไปฝังไว้ที่สุสานสีลม อีกสามปีต่อมาคุณแม่ถึงแก่กรรม เรานำท่านไปฝังเคียงข้างกับคุณพ่อและท่านทั้งสองยังคงอยู่ที่นั่นจนทุกวันนี้

บทที่ 3

มหาวิทยาลัยชีวิต

บทที่ 3

มหาวิทยาลัยศรีวิไล

เมื่อจบมัธยมฯ ทก ข้าพเจ้าเข้าทำงานในโรงงานผลิตกระแสไฟฟ้าของบริษัท ไฟฟ้าสยาม มีหน้าที่เป็นลูกมือของไฟร์แมน ข้าพเจ้าทำงานได้ปีกว่าก็ต้องลาออกเนื่องจากเลขาฯ ของบริษัทคือ เฟรด เดอ เยซุ ถึงแก่กรรม ข้าพเจ้าไม่มีทางจะก้าวหน้าในอาชีพถ้าไม่มีเขาคอยสนับสนุน

ข้าพเจ้าเข้ารับการศึกษาเมื่ออายุได้ 21 ปี และถูกส่งไปประจำกองทหารรักษาพระองค์ โดยทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเสนาธิการเป็นเวลาสองปี จึงได้เลื่อนยศเป็นนายสิบโท

ในขณะที่เป็นทหารอยู่ที่กองทหารรักษาพระองค์ ข้าพเจ้าได้เห็นการปฏิวัติวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ซึ่งเป็นการปฏิวัติครั้งแรกของประวัติศาสตร์ไทยหรือสยามในสมัยนั้น ข้าพเจ้าได้รับคำสั่งให้ไปประจำการที่ลานพระบรมรูปทรงม้า ในฐานะพลทหารในหน่วยเสนารักษประจำกองทหารรักษาพระองค์ ซึ่งผู้บังคับบัญชาในตอนนั้นคือ กรมพระนครสวรรค์วรพินิจ ข้าพเจ้าน่าจะอยู่ในฝ่ายปกป้องราชวงศ์ แต่ผู้บังคับหน่วยของเราซึ่งมียศพันเอกแต่ข้าพเจ้าจำชื่อไม่ได้ มีส่วนร่วมในการปฏิวัติครั้งนี้ ข้าพเจ้าจึงติดร่างแหไปด้วย เราถูกต้อนขึ้นรถบรรทุกเพื่อไปประจำการดูแลรักษาทหารฝ่ายปฏิวัติในกรณีที่มีการบาดเจ็บขึ้นมา

ข้าพเจ้าได้มีโอกาสเห็นนายทหารฝ่ายก่อการทำหน้าที่เชิญเจ้านายองค์สำคัญๆ มาคุมไว้ที่พระที่นั่งอนันตสมาคม โดยร้อยโทประยูร ภมรมนตรีเป็นผู้เชิญกรมพระนครสวรรค์ฯ

ข้าพเจ้าเป็นเพียงพลทหารและไม่รู้เรื่องราวอะไรกับเขามากนัก จึงพลอยเชียร์ฝ่ายปฏิวัติไปด้วยอย่างสนุกสนานกว่าข้าพเจ้าจะรู้ว่าเกิดเรื่องอะไรขึ้นก็อีกตั้งสามวันต่อมา

ข้าพเจ้าได้มีโอกาสเห็นหนึ่งในผู้ก่อการ คือพระยาพหลพลพยุหเสนาอ่านประกาศเปลี่ยนแปลงการปกครอง จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย

ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ข้าพเจ้าและนายทหารคนอื่น ๆ ได้เข้าไปในพระที่นั่งอนันตสมาคมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพระราชวังดุสิตในขณะนั้น และเดินไปมาดูสิ่งต่างๆ ตามใจชอบ พวกเราได้แอบดูเจ้านายที่ถูกคุมพระองค์ไว้ ร้อยโทประยูร จึงสั่งให้ลูกน้องปิดหน้าต่างห้องที่ใช้คุมเจ้านายเหล่านั้นเพื่อไม่ให้พวกเรามองเห็น

ต่อมา เราได้รับมอบหมายให้ขึ้นรถบรรทุกตระเวนไปรอบเมือง เพื่อส่งเสบียงอาหารให้แก่ทหารที่ประจำอยู่ตามจุดต่างๆ ตามคำสั่งคณะปฏิวัติ รถผ่านไปทางใดที่มีฝูงชน ผู้คนจะร้องเชียร์อย่างสนุกสนาน

ภายหลังจากปลดประจำการ ข้าพเจ้าออกจะไร้จุดหมาย ไม่มีทิศทาง ไม่รู้ว่าจะทำอะไรต่อไป รู้แต่ว่าจะต้องทำมาหาเลี้ยงชีพ ขณะนั้นพี่ชายของข้าพเจ้า คุณวิจิตรหรือศาสตราจารย์วิจิตร ลุลิตานนท์ ทำหน้าที่เป็นบรรณาธิการของโรงพิมพ์นิติสาร ซึ่งมีนายปรีดี พนมยงค์หรือหลวงประดิษฐมนูธรรมเป็นผู้ก่อตั้ง โรงพิมพ์ตั้งอยู่ที่ศาลาแดง มุมถนนสีลม ไมไกลจากบ้านเรานัก และทำหน้าที่พิมพ์ประกาศของคณะปฏิวัติ

ในที่สุดข้าพเจ้าก็ได้งานเป็นเสมียนพิมพ์ติดประจำอยู่ที่รัฐสภา แต่ข้าพเจ้าไม่ชอบงานนั้นเลย ข้าพเจ้าได้พบครูซึ่งเคยสอนภาษาอังกฤษให้ข้าพเจ้าสมัยที่ยังเรียนอยู่โรงเรียน

อัสสัมชัญชื่อครูเทียน เหลียววักวงษ์ ท่านสังเกตเห็นว่าข้าพเจ้าเบื่อหน่ายงานที่ทำอยู่ และไม่มีทางจะก้าวหน้าในอาชีพนี้ ท่านจึงหางานให้ข้าพเจ้าทำที่โรงพิมพ์ไทยพาณิชย์ ซึ่งขณะนั้นออกหนังสือพิมพ์รายวันอยู่สองฉบับ คือพิมพ์ไทยกับสยามนิกร ในขณะที่มีหนังสือพิมพ์รายวันภาษาอังกฤษอยู่เพียงฉบับเดียวคือ *The Morning Express* ซึ่งโรงพิมพ์ไทยพาณิชย์เป็นผู้พิมพ์ผู้โฆษณา โดยมี.จ. ประสบสุข สุขสวัสดิ์ทรงเป็นบรรณาธิการ

ข้าพเจ้าทำงานกับโรงพิมพ์ไทยพาณิชย์ในตอนกลางวัน และมีเวลาว่างเหลือเพื่อในตอนกลางคืน ข้าพเจ้ามีอายุรู้ว่า นี่คือก้าวแรกที่ข้าพเจ้าจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับการก่อตั้งหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษในอนาคต ข้าพเจ้าใช้เวลาตอนกลางคืนทำหน้าที่พิสูจน์อักษรให้แก่หนังสือพิมพ์ *The Morning Express* โดยคิดแต่เพียงว่าการทำเช่นนั้นจะช่วยให้ภาษาอังกฤษของข้าพเจ้าดีขึ้นได้

ขณะที่ข้าพเจ้าทำงานอยู่ที่โรงพิมพ์ไทยพาณิชย์ นายปรีดีได้โอนโรงพิมพ์นิตินสารให้แก่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง ซึ่งขณะนั้นเป็นมหาวิทยาลัยที่เพิ่งเปิดใหม่ยังขาดแคลนอุปกรณ์ต่างๆ อยู่มาก ไม่สามารถที่จะพิมพ์คำบรรยายหรือเอกสารทางการศึกษาได้ ทางมหาวิทยาลัยจึงจ้างให้โรงพิมพ์ไทยพาณิชย์เป็นผู้พิมพ์งานของมหาวิทยาลัย

ก่อนหน้านั้น โรงพิมพ์อักษรนิจทำหน้าที่พิมพ์เอกสารของ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง ครั้นเมื่อข้าพเจ้าเข้าทำงานกับโรงพิมพ์ไทยพาณิชย์ ข้าพเจ้าจึงสามารถโอนงานพิมพ์คำบรรยายและเอกสารต่างๆ ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองมาพิมพ์ที่ไทยพาณิชย์ได้ เจ้าของโรงพิมพ์อักษรนิจโกรธมาก และต่อว่าข้าพเจ้าเป็นการใหญ่ แต่เนื่องจากเราเป็นเพื่อนร่วมขบวนการร่วมกันมานาน การโกรธเกรี้ยวจึงไม่ใช่เรื่องจริงจังนัก เพราะเรายังคงตีมือเล้าร่วมกันต่อไป

ต่อมาโรงพิมพ์ไทยพาณิชย์มีงานล้นมือ อีกทั้งไม่สามารถส่งงานพิมพ์ให้กับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ฯ ได้ตามกำหนด ประจวบกับสัญญาจ้างที่ข้าพเจ้ามีกับโรงพิมพ์ไทยพาณิชย์เป็นเวลาสามปีหมดลงพอดี ทางมหาวิทยาลัยจึงตัดสินใจดำเนินกิจการพิมพ์ของโรงพิมพ์ที่ได้รับมอบจากนายปรีดีเสียเอง และจุดนี้เองที่ข้าพเจ้าเข้ามาเกี่ยวข้องกับการพิมพ์ โดยดร. เตือน บุนนาคได้รับคำสั่งจากศาสตราจารย์วิจิตร ลุสิตานนท์ เลขาธิการมหาวิทยาลัยให้แต่งตั้งข้าพเจ้าเป็นผู้จัดการโรงพิมพ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ฯ

ภายหลังจากที่ข้าพเจ้ามาทำงานที่โรงพิมพ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ฯ แล้ว ข้าพเจ้าก็ได้มีโอกาสเข้าศึกษาที่นั่นด้วย เนื่องจากข้าพเจ้าสอบเทียบชั้นเตรียมได้แล้วและเป็นการ

สะดวกดีด้วย ข้าพเจ้ามีหน้าที่ควบคุมการพิมพ์ข้อสอบของมหาวิทยาลัย นับว่าเป็นเรื่องได้เปรียบที่ได้มีโอกาสเห็นข้อสอบก่อน ถ้าข้าพเจ้าอยากจะสอบผ่านก็คงไม่ใช่เรื่องยาก แต่ข้าพเจ้าละอายแก่ใจเกินกว่าจะทำเช่นนั้นได้

ข้าพเจ้าได้ใช้เวลาเรียนถึงเจ็ดปี แต่ก็ไม่สำเร็จปริญญา เพราะว่ามีงานมากและทำหน้าที่ควบคุมการพิมพ์ข้อสอบ นอกจากนั้น ข้าพเจ้าก็เอาแต่ตั้งหน้าตั้งตาทำงานและขาดเรียนเป็นประจำ เรื่องการศึกษาของข้าพเจ้าจึงเรียกได้ว่าจบเพียงเท่านั้น

ถ้าข้าพเจ้าเรียนหนังสืออย่างจริงจังที่คณะนิติศาสตร์ ข้าพเจ้าคงจะได้เป็นนิติศาสตร์บัณฑิต และไม่มีโอกาสที่จะเรียนรู้เรื่องธุรกิจการพิมพ์ ปัญหาของงาน และกฏเกณฑ์ไปสู่ความสำเร็จ เมื่อคิดเช่นนั้นได้ ข้าพเจ้าก็ตั้งใจเสียว่าสำหรับข้าพเจ้าแล้ว ปริญญาตรีทางกฎหมายเป็นเพียงความฝันที่ไม่มีทางจะเป็นจริง แต่ข้าพเจ้าพอใจอย่างยิ่งเมื่อได้ตระหนักในภายหลังว่าประสบการณ์ที่ได้จากการทำงานในโรงพิมพ์มีค่ามาก และข้าพเจ้าได้เริ่มพัฒนาความรู้ทางธุรกิจจากจุดนั้น และนี่เองเป็นจุดเริ่มต้นของการที่ข้าพเจ้าเข้าไปเกี่ยวข้องกับผูกพันกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ฯ อย่างแยกไม่ออกในเวลาต่อมา

หลังจากที่ทำงานกับโรงพิมพ์ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ฯ เป็นเวลาสามปี ข้าพเจ้าก็ย้ายไปทำงานกับธนาคาร

เอเชียเพื่ออุตสาหกรรมและการพาณิชย์ โดยทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยผู้จัดการของดร. เตือน บุนนาค ซึ่งเป็นอธิการบดีของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ฯ ในขณะนั้น และเป็นประธานกรรมการธนาคารด้วยในเวลาเดียวกัน พี่ชายของข้าพเจ้าคุณวิจิตรเป็นกรรมการของธนาคารท่านหนึ่ง และดร. ทวี ตะเวทิกุลเป็นผู้จัดการธนาคารมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ฯ เป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ของธนาคาร ธนาคารแห่งนี้ยังก่อตั้งขึ้นเพื่อให้นักศึกษาของคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีได้มีโอกาสฝึกงานที่นี้อีกด้วย

ข้าพเจ้ามิใช่ นายธนาคาร แต่ด้วยความกรุณาของดร. ทวี ตะเวทิกุล ซึ่งข้าพเจ้าเรียกท่านว่า “พี่วี” ได้รับข้าพเจ้าเป็นเกลอของท่าน เรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องเกินความจริงเพราะพี่วีและข้าพเจ้ามีอะไรเหมือนกันอีกหลายอย่าง คุณทวีช่วยสอนข้าพเจ้าเรื่องการงานที่ธนาคารจนข้าพเจ้าทำงานได้

เมื่อเลิกงานแล้ว ข้าพเจ้าและพี่วีมักจะไปหย่อนใจกันที่สโมสรสมมิตรซึ่งอยู่ใกล้กับสถานีหัวลำโพง ถนนมหาพฤฒาราม ซึ่งก็ยังตั้งอยู่ที่เดิมจนปัจจุบัน ที่สโมสรเรามีโอกาสพบปะกับนักธุรกิจชั้นนำหลายคน ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญมากสำหรับภารกิจการธนาคารของเรา

ข้าพเจ้ายังมีธุรกิจส่วนตัวในขณะนั้น คือเป็นเจ้าของภัตตาคารชื่อสุทธาหาร ตั้งอยู่ที่อาคารถนนราชดำเนินหลังที่เคย

เป็นสำนักงานของ *The Bangkok Post* และต่อมาเป็นที่ตั้งของหนังสือพิมพ์ดาวสยาม และหลังจากนั้นเป็นอะไรต่อไป ข้าพเจ้าไม่มีโอกาสทราบ ติดกับสุทธาหารเป็นร้านเหล้าแบบที่เรียกว่า Pub ในสมัยนี้ เป็นผับชั้นนำเสิร์ฟค็อกเทล แซมเบญ วิสกี้เนื้ออก และกับแกล้มแบบฝรั่ง เจ้าของร้านคือคุณเหมียว อภัยวงศ์ โกรธมากที่สุทธาหารขายสุราอาหารในราคาถูกกว่ามาก

ยิ่งไปกว่านั้นเรายังมีลูกค้าเข้าร้านมากกว่า เพราะเรามีสาวสวยคอยปรนนิบัติแขกที่มากินอาหาร แขกประจำร้านสุทธาหารมีสภาพสตรีรวมอยู่ด้วยท่านหนึ่งคือคุณอรุณี บุตรสาวของพระยาอิสรภักดิ์ เธอเป็นลูกค้าประจำของเรา ภัตตาคารสุทธาหารจึงกลายเป็นที่พบปะสังสรรค์ของเพื่อนฝูงและนักการเมืองไปในที่สุด

ต่อมา ข้าพเจ้าตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลอำเภอบางรัก การหาเสียงของข้าพเจ้าไม่เหมือนกับการหาเสียงของนักการเมืองในสมัยนี้ ข้าพเจ้ามิได้ใช้เงินซื้อเสียง ได้แต่ไปเยี่ยมเยียนผู้ลงคะแนนตามบ้าน พวกนั้นต้องเลี้ยงข้าวข้าพเจ้าเสียด้วยซ้ำ ไปปลิวหาเสียงของข้าพเจ้าพิมพ์ที่โรงพิมพ์ธรรมศาสตร์ ซึ่งจะมีข้อความบอกไว้ว่าพิมพ์ที่โรงพิมพ์ธรรมศาสตร์อยู่บนใบปลิวทุกใบ กำกับด้วยชื่ออธิการบดี

ดร. เดือน บุญนาค ด้วยเหตุนี้ผู้ลงคะแนนให้แก่ข้าพเจ้าส่วนใหญ่จึงเป็นนักศึกษาของธรรมศาสตร์ คู่แข่งของข้าพเจ้าตอนนั้นคือ คุณเอี่ยม สังขวาสี และคุณบรรลือ เจริญพิภพ

ข้าพเจ้าได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาเทศบาล ในขณะที่เดียวกับที่ทำงานธนาคารและเป็นเจ้าของภัตตาคารด้วย สมาชิกที่ได้รับเลือกบางท่าน ต่อมาได้รับการแต่งตั้งเป็นเทศมนตรีโดยผู้ว่าการกรุงเทพมหานคร ข้าพเจ้าได้รับเลือกให้เป็นเทศมนตรีมีหน้าที่ดูแลโรงพยาบาลกลางและโรงพยาบาลวชิระการที่ได้เป็นเทศมนตรีนี้ เป็นอีกก้าวหนึ่งที่ทำให้ข้าพเจ้าได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมืองในเวลาต่อมา

ในขณะนั้นเทศบาลนครกรุงเทพฯ ขึ้นอยู่กับกระทรวงมหาดไทย มีรัฐมนตรีประจำกระทรวงคือ หลวงพรหมโยธี คุณหลวงยังเป็นเทศมนตรีอีกด้วย ข้าพเจ้าได้มีโอกาสพบคุณหลวงพรหมฯ ทั้งในหน้าที่การงานและทางสังคม และได้มีโอกาสทำความรู้จักคุ้นเคยกับคุณหญิงนันทกา สุประภาตนันท์ ปลัดเทศบาลในขณะนั้น ข้าพเจ้าได้มีโอกาสพบปะกับนักการเมืองคนสำคัญอีกหลายท่าน

ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ฯ ซึ่งอยู่ใกล้กับพระบรมมหาราชวังและโรงพยาบาลศิริราช น่าจะเป็นที่ที่นับได้ว่าปลอดภัยที่สุด แต่การณ์หาได้

เป็นเช่นนั้นไม่ ฝ่ายสัมพันธมิตรได้เปิดการโจมตีทางอากาศ และได้ทิ้งลูกระเบิดลงทำลายสะพานพุทธฯ ซึ่งเป็นสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาใกล้กับมหาวิทยาลัยและโรงไฟฟ้า

สะพานพระรามหกก็โดนลูกบอมบ์ไปด้วย คนในกรุงเทพฯ ไม่มีไฟฟ้าใช้ และต้องหันมาใช้เทียน ตะเกียงและโคมต่างๆ เท่าที่จะคิดประดิษฐ์ขึ้นมาได้ เพื่อให้แสงสว่างในเวลากลางคืน

ธุรกิจการพิมพ์ในประเทศไทย ต้องใช้กระดาษสั่งจากต่างประเทศ ในสมัยนั้น เราสั่งกระดาษจากฮ่องกงและสิงคโปร์ ซึ่งทั้งสองเมืองนั้นสั่งกระดาษมาจากสหรัฐอเมริกา แล้วส่งไปขายต่อยังประเทศใกล้เคียงอีกทอดหนึ่ง เมื่อเกิดสงครามขึ้น กระดาษก็เริ่มขาดแคลน และไม่ช้าเราก็ไม่มีกระดาษที่จะใช้พิมพ์คำบรรยายในมหาวิทยาลัย กระดาษที่ทำในประเทศก็ใช้ไม่ได้เพราะคุณภาพต่ำ

ก่อนเกิดสงครามเราซื้อกระดาษจากบริษัทดั๊ตซ์ คือบริษัท แวน เรคุม และบริษัท เอ. อาร์. ซาเลบาย ซึ่งเป็นตัวแทนจำหน่ายกระดาษชาวอินเดีย บริษัทหลังตั้งอยู่ที่ราชวงศ์ แหล่งที่เราซื้อกระดาษมาป้อนโรงพิมพ์ได้อีกแห่งหนึ่งคือ กรมแผนที่ทหารบก เนื่องจากงานของกรมแผนที่ต้องใช้กระดาษมากและมีกระดาษเก็บไว้มากพอที่จะแบ่งขายให้เราได้ ในตอนนั้น

กระดาษที่ผลิตในเมืองไทยมีสีออกแดงและหยาบ ใช้พิมพ์งานของมหาวิทยาลัยไม่ได้

คุณวิจิตรพี่ชายของข้าพเจ้าสั่งให้ข้าพเจ้าบินไปฮ่องกงและสิงคโปร์เพื่อไปซื้อกระดาษ พอเกิดสงคราม บรรดาสายการบินพาณิชย์พากันหยุดบิน ในสมัยนั้น เรามีสายการบิน BOAC ซึ่งเป็นสายการบินของอังกฤษ ใช้เครื่องบินที่จอดในน้ำได้และจอดที่สนามบินน้ำเมืองนนทบุรี สายการบิน PAA ซึ่งได้กลายมาเป็นสายการบิน PanAm ในภายหลัง สายการบิน KLM ของฮอลแลนด์ และ Cathay Pacific ซึ่งเป็นสายการบินของอังกฤษที่มีสถานีใหญ่อยู่ที่ฮ่องกง ส่วนเรือเดินทะเลก็ไม่สามารถเดินทางมาถึงกรุงเทพฯ เนื่องจากกองทัพเรือญี่ปุ่นตั้งฐานอยู่ในอ่าวไทย

กระดาษที่โรงพิมพ์ธรรมศาสตร์ใช้ส่วนใหญ่นำเข้ามาจากสิงคโปร์ ข้าพเจ้าต้องเดินทางไปสิงคโปร์โดยเครื่องบินส่วนตัวของลอร์ด หลุยส์ เมอแบตเตน ซึ่งเป็นผู้ว่าราชการที่ประเทศอินเดียในขณะนั้น ผู้ขับเครื่องบินคือกัปตัน เอ. เอ. เดนิส ข้าพเจ้าไม่เคยพบท่านลอร์ด แต่ได้นั่งเครื่องบินของท่านเพื่อเดินทางไปฮ่องกงและสิงคโปร์เป็นประจำ เพราะกัปตันเดนิสเป็นเพื่อนสนิทกับข้าพเจ้าตอนที่ข้าพเจ้าร่วมอยู่ในขบวนการเสรีไทย ซึ่งเรื่องนี้ข้าพเจ้าจะเล่าในตอนหลัง

ครั้งหนึ่งข้าพเจ้าบินไปสิงคโปร์เพื่อไปติดต่อซื้อกระดาษ เมื่อจัดการทุกอย่างเรียบร้อยแล้ว ข้าพเจ้าต้องลงเรือมากรุงเทพฯ พร้อมกับกระดาษ บริษัทที่ยังเดินเรือได้ในขณะนั้นคือ บริษัท Thai Maritime ขณะที่เรากำลังล่องอยู่ในอ่าวไทยนั้น เครื่องยนต์เรือเกิดขัดข้อง ต้องใช้เวลา 3-4 วันกว่าจะซ่อมเสร็จจนใช้งานได้

เราเกือบจะต้องอดตายเพราะเสบียงอาหารใกล้จะหมด เนื่องจากเรามีอาหารเพียงพอสำหรับผู้โดยสารช่วงระยะเวลาที่เรืออยู่ในทะเลเท่านั้น โชคดีที่เพอญูมีเรือประมงผ่านมา และเราได้ปลาสดจากเรือลำนั้นเป็นอาหารประทังชีวิต เรากินแต่ปลาจนกระทั่งเดินทางกลับถึงกรุงเทพฯ

ในเวลานั้นการสื่อสารและคมนาคมถูกตัดขาดหมด สินค้าจากต่างประเทศ อาทิ ยารักษาโรค เครื่องสำอาง น้ำหอม และอาหารกระป๋อง ไม่สามารถจะมาถึงประเทศไทยได้

เมื่อครั้งที่ข้าพเจ้าเดินทางไปยังฮ่องกงเพื่อจัดการซื้อกระดาษ ได้มีผู้แนะนำให้ข้าพเจ้ารู้จักกับมร. โอ้วโป้เส็ง ซึ่งแนะนำให้ข้าพเจ้าส่งตะเกียงมาขายในเมืองไทย เพราะเขาทราบว่าเราไม่มีไฟฟ้าใช้

เพื่อจะให้เป็นธุรกิจจริงจัง คุณวิจิตร ดร. เตือน คุณทวี และคุณชิต เกตุรายนาด จึงได้ร่วมกันตั้งบริษัทจำกัดเพื่อ

สั่งสินค้าจำเป็นมาจำหน่ายในกรุงเทพฯ บริษัทของเราชื่อ บริษัท ยูไนเต็ท ดีเวลลอปเม้นต์ จำกัด แต่ธุรกิจของเราก็มีเพียงแค่สั่งตะเกียงอาลาตินเข้ามาขายเท่านั้น

เราแนะนำสินค้าของเราด้วยการนำรถกระบะมาตกแต่งด้วยตะเกียงอาลาตินที่ทำด้วยไม้และกระดาดขนาดใหญ่ กว้าง 2 เมตร สูง 1 เมตร ติดตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้าและติดไฟนีออนไว้บนรถ จากนั้นเราจะขับรถกระบะคันนี้ไปทั่วกรุงเทพฯ เพื่อโฆษณาสินค้าของเรา เมื่อจอดรถและมีคนมามุงดูจำนวนพอสมควร เราก็จะให้นักศึกษาและบัณฑิตสาวหน้าตาจิ้มลิ้มจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มาเป็นผู้สาธิตการใช้ตะเกียง

ตะเกียงอาลาตินขายดีมาก เราตั้งราคาตะเกียงไว้ 300 บาทซึ่งแพงมากแต่ก็คุ้มค่า ต่อมาก็เกิดปัญหาเพราะตะเกียงอาลาตินที่ขายในจังหวัดภาคใต้ขายถูกกว่าของเรามาก คือขายเพียง 200 บาท แต่ในกรุงเทพฯ เราขายราคานั้นไม่ได้เนื่องจากเราต้องเสียภาษีแพง ในขณะที่ตะเกียงที่ขายทางใต้สั่งมาจากประเทศมาลายา ซึ่งเป็นประเทศมาเลเซียในเวลาต่อมาสินค้าที่เข้ามาทางด่านนั้นไม่ต้องเสียภาษีขาเข้า ข้าพเจ้าจึงต้องเดินทางไปนครศรีธรรมราชเพื่อหาทางแก้ไขปัญหา

ผู้แทนจำหน่ายตะเกียงอาลาตินที่นครศรีธรรมราชคือร้านบวรพาณิชย์ ข้าพเจ้าได้พบกับเจ้าของร้านคือ ท่านขุน

บวรรัตน์ลักษณะ ข้าพเจ้าขอให้ท่านขายตะเกียงในราคาสูงขึ้น และถ้ามีจำนวนมากก็ขอให้แบ่งมาให้เราขายในกรุงเทพฯ บ้าง ท่านตกลงขายตะเกียงในราคา 250 บาท และแบ่งสินค้าในสต็อกมาให้เราขายที่กรุงเทพฯ ข้าพเจ้ากับท่านขุนบวรรัตน์-ลักษณะได้กลายเป็นเพื่อนกันในเวลาต่อมา เมื่อคราวที่บริษัท โพลสต์ พับลิชซิง จำกัด ดำริจะก่อตั้งมูลนิธิโรคเรื้อนพุดหงขึ้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เราก็ได้รับความช่วยเหลือจากท่านเป็นอย่างดี

ธุรกิจของเราดำเนินไปด้วยดี เราจึงตัดสินใจที่จะติดต่อโดยตรงกับผู้ผลิตตะเกียงอาลาติน ซึ่งมีโรงงานตั้งอยู่ในรัฐ เทนเนสซี สหรัฐอเมริกา เราขายตะเกียงต่อมาเป็นเวลาสี่ปี จนกระทั่งโรงไฟฟ้าเปิดทำการได้อีกครั้ง และเมื่อสงครามสิ้นสุด ธุรกิจของเราก็ยุติลงเพียงแค่นั้น

บทที่ 4

สงครามโลก
ครั้งที่ 2

บทที่ 4

สงครามโลกครั้งที่ 2

ก่อนที่กองทัพอากาศญี่ปุ่นจะโจมตีอ่าวเพิร์ล จอมพล แปลก พิบูลสงครามดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและผู้บัญชาการทหารสูงสุด รัฐบาลในขณะนั้นได้พิจารณาสถานการณ์แล้วเห็นว่าร้ายแรงมาก จึงได้ประกาศตัวเป็นกลางและพร้อมจะสู้ตายถ้ามีการรุกรานอธิปไตยของประเทศไทย

แต่หลังจากที่ประเทศญี่ปุ่นโจมตีอ่าวเพิร์ล สงครามโลกครั้งที่ 2 ก็ระเบิดขึ้น ประเทศไทยถูกดึงเข้าร่วมในสงครามโดยในวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2484 เวลา 02.00 น. กองทัพ

เรือญี่ปุ่นได้ระดมยิงปืนใหญ่เข้าโจมตีชายฝั่งทะเลของไทยแถบ
จังหวัดสงขลา ปัตตานี นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี และบางปู
พร้อมๆ กัน ส่วนกองทัพบกของญี่ปุ่นก็ได้เคลื่อนพลเข้าสู่
ประเทศไทยทางด้านพระตะบอง เสียมราฐ และศรีโสภณ

กองทัพไทยและตำรวจได้ร่วมมือกันต่อต้านการรุกรานอย่าง
ห้าวหาญ แต่เราต้องยุติการต่อสู้ปกป้องเอกราชลงโดยฉับพลัน
ตามนโยบายของรัฐบาลที่มีขึ้นภายหลังการเจรจากับผู้แทน
ขององค์จักรพรรดิญี่ปุ่น ซึ่งขอร้องประเทศไทยในลักษณะที่
ยากจะขัดขืนได้

ภายใต้สถานการณ์คับขันเช่นนี้ เมื่อวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ.
2484 รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ตกลงยินยอม
ให้กองทัพของสมเด็จพระจักรพรรดิญี่ปุ่นเดินทัพจากประเทศ
มาลายาและประเทศพม่าเข้าสู่ประเทศไทยและตั้งศูนย์บัญชา
การรบที่นี้ ทั้งนี้โดยมีข้อแม้ว่า รัฐบาลญี่ปุ่นต้องเคารพในอธิป-
ไตยของประเทศไทยเป็นการแลกเปลี่ยนกับการที่ญี่ปุ่นเข้ามาตั้ง
กองบัญชาการรบอยู่ในแผ่นดินของเรา

ในวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2485 ประเทศไทยประกาศ
สงครามกับประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และ
ออสเตรเลีย การตัดสินใจของประเทศไทยในขณะนั้นค่อนข้าง
จะมีความขัดแย้งกันอยู่บ้าง เหตุที่รัฐบาลตัดสินใจเช่นนั้น

คงไม่ใช่เพียงเพราะถูกกองทัพญี่ปุ่นบังคับ แต่ได้พิจารณาที่
ดูแล้วเห็นว่าถ้าหากประเทศไทยตัดสินใจต่อต้านต่อไป ประเทศไทย
ไทยคงจะกลายเป็นสมรภูมিরบอันนองเลือดเพราะการสู้รบ
ระหว่างกองทัพไทยและกองทัพญี่ปุ่น ประเทศไทยคงแตก
ลาญอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยง เราคงพ่ายแพ้ เพราะในขณะนั้น
ไม่มีทางที่เราจะได้รับความช่วยเหลือจากฝ่ายสัมพันธมิตรเลย
เนื่องจากกองทัพฝ่ายสัมพันธมิตรกำลังติดพันอยู่กับสงคราม
ทั้งในยุโรปและแปซิฟิก ฉะนั้นไม่ว่าการตัดสินใจของรัฐบาล
ไทยในขณะนั้นจะถูกหรือผิดก็ตาม ต้องทิ้งไว้ให้ประวัติศาสตร์
เป็นผู้ตัดสิน

อย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้ามีความเห็นว่ารัฐบาลไทยได้พยายาม
สุดความสามารถแล้วที่จะรักษาสันติภาพและอธิปไตย
ของชาติ ถ้าเรารู้ต่อไปเราคงพ่ายแพ้ กองทัพญี่ปุ่นคงทำการ
ปลดอาวุธกองทัพไทยและเข้ายึดครองประเทศ ถึงแม้ว่า
รัฐบาลไทยจะได้ตัดสินใจร่วมมือกับกองทัพญี่ปุ่น ในกรณี
ที่ประเทศญี่ปุ่นชนะสงคราม ประเทศไทยคงจะเป็นเอกราชแต่
เพียงในนาม

ในขณะนั้น ข้าพเจ้ามองไม่เห็นทางว่าฝ่ายญี่ปุ่นจะชนะ
สงครามได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสหรัฐอเมริกาเข้าร่วมสง-
ครามด้วย สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศมหาอำนาจ มีอำนาจ

ทั้งทางการเงิน อุตสาหกรรม และวิทยาการที่ก้าวหน้า ประเทศญี่ปุ่นไม่มีทางจะเอาชนะได้เลย ฝ่ายญี่ปุ่นได้แต่เพียงทำสงครามยึดเยื่อเท่านั้น

ในกรณีเช่นนี้ ถ้าเราเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่นเราจะตกอยู่ในสถานะที่ลำบากมากเพราะฝ่ายสัมพันธมิตรคงจะคิดบัญชีกับเราอย่างเจ็บแสบที่สุด ดังนั้นถึงแม้ภายนอกเราจะแสดงตัวเป็นฝ่ายญี่ปุ่น แต่ลับหลังเราได้ก่อตั้งองค์กรใต้ดินขึ้นอย่างเงียบเชียบ

ทางฝ่ายญี่ปุ่นนั้นไม่ได้หุหนวกหรือตาบอดที่จะไม่รู้เบาะแสของขบวนการใต้ดิน ฝ่ายญี่ปุ่นรู้ว่าฝ่ายไทยกำลังดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่แน่นอน โดยมีนายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลเป็นผู้นำ

คนไทยทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ร่วมกันตั้งขบวนการเสรีไทยขึ้นอย่างลับๆ ในฐานะที่เป็นสานุศิษย์ของนายปรีดีและมีความนับถือในตัวท่านเป็นล้นพ้น ข้าพเจ้าเข้าร่วมขบวนการเสรีไทยกับพี่และน้องชายอีกสองคนคือ คุณวิจิตร ผู้พี่และคุณพร้อมน้องชาย ข้าพเจ้ามีหน้าที่อยู่ในบริเวณมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ฯ ทำหน้าที่รับส่งวิทยุ คุณวิจิตรมีหน้าที่สำคัญมาก คือจัดการเรื่องลักลอบส่งสมาชิกเสรีไทย

ออกนอกประเทศ สมาชิกเสรีไทยเหล่านี้จะเดินทางไปประเทศอินเดีย จีน อังกฤษ และสหรัฐฯ เพื่อร่วมงานกับท่านเอกอัครราชทูตไทยในขณะนั้น คือ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ซึ่งประกาศตนเป็นอิสระไม่ขึ้นต่อการตัดสินใจของรัฐบาลของจอมพลแปลก พิบูลสงคราม และประกาศว่าประเทศไทยยังคงอยู่ฝ่ายสัมพันธมิตร

คุณพร้อมน้องชายของข้าพเจ้าถูกส่งไปประเทศอินเดียเพื่อไปรับการฝึก ส่วนสมาชิกเสรีไทยที่อยู่ในประเทศได้ติดต่อกับประเทศจีน สหรัฐฯ และอังกฤษอย่างลับๆ เพื่อขอความช่วยเหลือและการสนับสนุนจากประเทศเหล่านั้น ขบวนการเสรีไทยทั้งที่อยู่ในประเทศและนอกประเทศเติบโตอย่างรวดเร็ว นายปรีดีได้ติดต่อกับสำนักงาน Office of Strategic Services (OSS) ซึ่งอยู่ใต้บังคับบัญชาของผู้บัญชาการทหารสูงสุดของกองทัพสัมพันธมิตรในเอเชีย คือลอร์ด หลุยส์ เมาเบตเตน ซึ่งได้ทำการช่วยเหลือมิให้ประเทศไทยต้องตกเป็นผู้แพ้สงคราม อันจะทำให้ประเทศไทยอยู่ในสภาพที่เลวร้ายที่สุดในสายตาของชาวโลก

บทบาทของนายปรีดีในฐานะผู้นำขบวนการเสรีไทยสามารถจะสรุปได้จากสุนทรพจน์ของลอร์ด หลุยส์ เมาเบตเตน ซึ่งได้กล่าวที่ Sione College Livery Club และได้ลงพิมพ์ใน

หนังสือพิมพ์ *The Time* ประจำวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2489 ก่อนหน้าที่ท่านจะเดินทางกลับประเทศอังกฤษหนึ่งวัน มีข้อความที่สรุปได้คือ

“นายปรีดี พนมยงค์รัฐบุรุษคนสำคัญของประเทศไทย ซึ่งรู้จักกันทั่วโลกในนามหลวงประดิษฐมนูธรรม และกลุ่มพวกเราในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รู้จักท่านในนามรหัสว่า *Ruth* ขณะนี้กำลังเยือนประเทศของเราอยู่ หลวงประดิษฐ์ฯ เป็นบุคคลสำคัญในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ในเอเชีย ในระหว่างสงครามชื่อของท่านเป็นที่รู้จักจากปากต่อปากด้วยเสียงกระซิบ เนื่องจากความเคลื่อนไหวทุกอย่างของท่านนั้น เป็นความลับสุดยอด จนแม้กระทั่งทุกวันนี้เราชาวอังกฤษ ก็ยังไม่ทราบถึงบทบาทและความสำคัญของท่านในช่วงระยะเวลาที่ลำบากที่สุด”

ระยะเวลาที่กองทัพญี่ปุ่นยึดครองประเทศไทยอยู่นั้น นายปรีดีรวมอยู่ในคณะรัฐบาลด้วย แต่ปฏิเสธที่จะลงนามในเอกสารการประกาศสงครามต่อฝ่ายสัมพันธมิตร จอมพลแปลกทราบดีว่า นายปรีดีเป็นผู้ทรงอิทธิพลและเป็นผู้ที่ได้รับความนิยมนยกย่องอย่างสูงของประเทศ จึงตั้งใจจะใช้นายปรีดีเป็นหุ่นทางการเมือง โดยแต่งตั้งให้เป็นผู้สำเร็จราชการฯ ซึ่งท่านก็ยินดีรับตำแหน่งนั้น ทั้งจอมพลแปลกและฝ่ายญี่ปุ่น

มิได้ล่วงรู้เลยว่า ตำแหน่งผู้สำเร็จราชการฯ นั้นเป็นตำแหน่งที่อำนาจประโยชน์ให้นายปรีดีได้ก่อตั้งขบวนการเสรีไทยขึ้น

ทางเจ้าหน้าที่ได้จัดสถานที่ภายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ฯ สำหรับเป็นที่กักตัวของบรรดาชาวต่างประเทศฝ่ายสัมพันธมิตรที่อยู่ในประเทศไทย คือชาวอังกฤษ ฝรั่งเศส อเมริกัน สิงคโปร์ และจีน ซึ่งนับเป็นเชลยศึกในขณะนั้น โดยให้อยู่ในความดูแลของทั้งฝ่ายทหารและตำรวจไทย เนื่องจากในขณะนั้นข้าพเจ้าทำงานอยู่ที่โรงพิมพ์ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ฯ และมีที่พักอยู่ที่นั่นข้างๆ ที่พักของดร. เดือน บุญนาค การดูแลการพิมพ์ทำให้ข้าพเจ้าต้องค้างคืนอยู่ที่มหาวิทยาลัย ข้าพเจ้าจึงมีโอกาสเห็นพวกชาวต่างประเทศที่ถูกกักตัวอยู่ที่นั่น

บทที่ 5

ก่อตั้ง

The Bangkok Post

บทที่ 5

ก่อตั้ง

The Bangkok Post

ก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง ประเทศไทยมีหนังสือพิมพ์รายวันภาษาอังกฤษอีกฉบับหนึ่งชื่อ *The Bangkok Times* ซึ่งมีสถานเอกอัครราชทูตอังกฤษเป็นผู้สนับสนุน หนังสือพิมพ์ฉบับนี้ต้องปิดลงเมื่อประเทศไทยประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตร ตัวบรรณาธิการถูกกักอยู่ในที่กักกันเชลยศึกภายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ฯ เจ้าหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ที่เป็นชาวอังกฤษถูกส่งตัวกลับประเทศของตนโดยเรือสินค้าเดินสมุทรของประเทศที่เป็นกลาง เรามาทราบภายหลังว่าคน

เหล่านั้นต้องไปต่อเรือแถวคลองสุขเอช และเรือที่บรรทุกพวก เขาถูกตอร์ปิโดจมลงแถวชายฝั่งประเทศฝรั่งเศส ไม่มีใครเหลือรอดมาเลย

หลังสงครามพวกเราต้องการจะเปิดหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษสักฉบับหนึ่ง พรรคพวกที่ร่วมกักร่วมชวดด้วยกัน และเป็นผู้ออกตั้งหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษฉบับนั้นประกอบด้วย นายอเล็กซานเดอร์ แมคโดนัลด์ ซึ่งข้าพเจ้ารู้จักมาตั้งแต่สมัยที่เป็นเสรีไทย ดร. ทวี ตะเวทิกุล และคนอื่นๆ อีกเราพบกันเป็นประจำที่บาร์ซิลเวอร์ปาล์มเพื่อปรึกษาหารือเรื่องนี้ เจ้าของบาร์คือนายยอร์ช ออร์จีเบตต์ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการตั้งสำนักข่าวสารอเมริกันในประเทศไทย หรือที่เรารู้จักกันว่า ยูซิส (USIS-United States Information Service) เขาเรียนรู้ว่าการเป็นเจ้าของบาร์เหล่านี้ซึ่งมีเพียงไม่กี่แห่งในกรุงเทพฯ หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้นเป็นธุรกิจที่ทำเงินได้ดีมาก เขาจึงออกจากยูซิส

หลังจากที่เราพบปะกันสักห้าครั้ง พวกเราก็ตกลงใจแน่นอนว่าเราจะเปิดหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ ประสบการณ์ที่ข้าพเจ้าได้จากการทำงานที่โรงพิมพ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ น่าจะเป็นประโยชน์มากในการเปิดหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษของเรา

คุณหลวงดำรงดุริรักษ์ ซึ่งเป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์รายวันสองฉบับคือพิมพ์ไทยกับสยามนิกร เป็นที่ปรึกษาให้เราเกี่ยวกับการพิมพ์หนังสือพิมพ์รายวัน เรายังได้มีโอกาสรู้จักกับคุณชวลา สุกุมลนันทน์ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่กองเซ็นเซอร์ของกรมโฆษณาการหรือกรมประชาสัมพันธ์ในสมัยนี้ด้วย

กฎหมายว่าด้วยการพิมพ์ในขณะนั้นมีอยู่ว่า สิ่งตีพิมพ์ทุกชนิดจะต้องยื่นขออนุญาตต่อกรมโฆษณาการก่อนที่จะลงพิมพ์เผยแพร่ในหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารได้ เมื่อคุณชวลาเข้ามารวมกลุ่มกับพวกเรา เรื่องการเซ็นเซอร์จึงไม่เป็นปัญหา

นายอเล็กซานเดอร์ แมคโดนัลด์เป็นผู้เสนอว่าชื่อหนังสือพิมพ์ของเราควรจะชื่อว่า *The Bangkok Post* เพื่อจะได้สอดคล้องกับหนังสือพิมพ์โพสต์ฉบับอื่นๆ เช่น *The Washington Post*, *The Boston Post* เป็นต้น ซึ่งเราทุกคนก็เห็นด้วย

ในวันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2490 เราก็ได้เปิดบริษัทจำกัดขึ้นบริษัทหนึ่งชื่อว่า *The Post Publishing Ltd.* มีเงินลงทุนจดทะเบียนขั้นต้นหนึ่งล้านบาท ผู้ถือหุ้นของเราประกอบด้วยอเล็กซานเดอร์ แมคโดนัลด์ ดร. ทวี ตะเวทิกุล ดร. เสริม วินิจฉัยกุล พระยาปริชาตศาสน์ผู้เป็นบิดาของ

นายอานันท์ ปันยารชุน อดีตนายกรัฐมนตรีสองสมัย และดร.
เดือน บุนนาค

พอถึงตอนนี้ความรู้เรื่องการพิมพ์ของข้าพเจ้ามีประโยชน์มาก ในช่วงเวลาที่กองทัพญี่ปุ่นยึดครองประเทศไทยอยู่นั้น มีคนไทยกลุ่มหนึ่งพิมพ์หนังสือพิมพ์รายวันภาษาญี่ปุ่น และเป็นเจ้าของเครื่องพิมพ์โรตารีซึ่งเป็นเครื่องพิมพ์เครื่องเดียวในประเทศไทยที่นำเข้ามาจากญี่ปุ่น เมื่อสงครามยุติแล้ว เครื่องพิมพ์เครื่องนี้ถูกเก็บไว้ในโกดังแห่งหนึ่งและอยู่ในความควบคุมของดร. ทวี ตะเวทิกุล ซึ่งต่อมาก็คือผู้อำนวยการของหนังสือพิมพ์ *The Bangkok Post* เนื่องจากคุณทวีในขณะนั้นเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ และทรัพย์สินสมบัติของชาวต่างประเทศอยู่ในความดูแลของท่าน

เราได้ทราบจากคุณทวีว่าสำนักแถลงข่าวอังกฤษกำลังเล็งเครื่องพิมพ์นี้อยู่และเตรียมจะขอซื้อ คุณทวีแจ้งกับพวกเราว่าเราจะต้องตั้งราคาให้สูงกว่าสำนักแถลงข่าวอังกฤษจึงจะมีสิทธิ์ได้เป็นเจ้าของ เรามีผู้สนับสนุนคือกงสุล ยสต์แห่งสถานเอกอัครราชทูตอเมริกันซึ่งส่งเรื่องต่อให้เจมส์ แคลฮูน สก๊อต ผู้ช่วยทูตฝ่ายพาณิชย์เป็นผู้จัดการเรื่องนี้ สก๊อตแจ้งแก่สำนักแถลงข่าวอังกฤษว่าทางฝ่ายเราให้ราคาสูงกว่าเราจึงได้เป็นเจ้าของเครื่องพิมพ์ที่มีค่าที่สุด

ปัญหาต่อไปคือใครจะเป็นผู้ใช้เครื่องพิมพ์นี้ได้

เราทราบว่ามีชาวญี่ปุ่นสองคนเดินทางมาจากประเทศญี่ปุ่น และเป็นเพียงสองคนในเมืองไทยในขณะนั้นที่เดินเครื่องพิมพ์โรตารีเป็น ข้าพเจ้าบอกกับแมคโดนัลด์ว่าคนญี่ปุ่นทั้งสองถูกคุมตัวอยู่ในที่กักกันพลเรือนที่บางบัวทอง และคงจะถูกส่งตัวกลับประเทศญี่ปุ่นในไม่ช้า แมคโดนัลด์กับข้าพเจ้าจึงขอลงหนังสือจากกงสุล ยสดี และรีบเดินทางไปที่ศูนย์กักกันพลเรือน

เราได้ยื่นจดหมายต่อเจ้าหน้าที่ชาวอังกฤษ ซึ่งหลังจากอ่านจดหมายแล้วได้พาเราไปพบคนทั้งสองทันที ชาวญี่ปุ่นคนหนึ่งชื่อคาวาซากิ อีกคนหนึ่งชื่ออาคุซาว่า ทั้งสองคนพอพูดภาษาอังกฤษได้บ้างและเข้าใจภาษาไทยได้ดี ข้าพเจ้ารีบยื่นข้อเสนอว่า ทั้งสองจะได้เป็นผู้เดินเครื่องพิมพ์โรตารีและได้รับเงินเดือนเท่าที่เคยได้รับมาก่อน หากเขายินยอมอยู่ในประเทศไทยโดยได้รับอนุญาตจากฝ่ายสัมพันธมิตร ข้าพเจ้าบอกแมคโดนัลด์ว่าคาวาซากิมิมีเมียเป็นคนไทยและอยากจะอยู่เมืองไทย และขอให้ชักชวนอาคุซาว่าให้อยู่ด้วย ทุกอย่างเป็นอันเรียบร้อย

ในที่สุดเราก็มีโรงพิมพ์และแท่นพิมพ์ เราเลือกอาคารที่ถนนกรุงเกษมซึ่งเป็นสถานที่ที่เก็บเครื่องพิมพ์โรตารีเป็น

สำนักงานแห่งแรกของหนังสือพิมพ์ *The Bangkok Post* เราเริ่มต้นโดยมีคนทำงาน 25 คน รวมทั้งเด็กส่งหนังสือพิมพ์ และช่างเรียงพิมพ์

เมื่อทุกอย่างเรียบร้อยแล้ว แมคโดนัลด์จึงตั้งแผนกต่างๆ ของหนังสือพิมพ์ ประกอบด้วยกองบรรณาธิการ กองบัญชี ฝ่ายจำหน่ายหนังสือพิมพ์และบอกรับสมาชิก ข้าพเจ้าทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่จีปาดะทำทุกอย่างที่ต้องทำให้เสร็จ ตั้งแต่หาตัวพิมพ์ที่หมดกลอง หากกระดาษ จัดการส่งหนังสือพิมพ์ จัดเส้นทางส่งหนังสือพิมพ์ ติดต่อกับเจ้าหน้าที่เซ็นเซอร์เพื่อขอให้เรออนุมัติให้เราพิมพ์หนังสือพิมพ์ได้เร็วขึ้น ข้าพเจ้าต้องขอบันทึกลงไว้ตรงนี้ว่าหนังสือพิมพ์ *The Bangkok Post* เป็นหนังสือพิมพ์ฉบับแรกที่มีการติดตั้งกลองใส่หนังสือพิมพ์ไว้หน้าบ้านผู้บอกรับเป็นสมาชิก กลองพวกนี้ทำหน้าที่โฆษณาหนังสือพิมพ์ให้กับเราด้วย

ทางด้านข่าว เราเลือกสำนักข่าว Associated Press หรือ AP และ Reuters สำหรับบริการข่าวต่างประเทศ ส่วนข่าวในประเทศเราใช้นักข่าวที่มีความรู้ภาษาอังกฤษ แมคโดนัลด์ได้ชาวเยอรมันคนหนึ่งชื่อคาร์ล เมลเซอร์มาเป็นบรรณาธิการข่าว เมลเซอร์เกิดที่เซี่ยงไฮ้และเรียนภาษาอังกฤษขณะที่เป็นนักศึกษาอยู่ในอเมริกาเป็นเวลาสองปี ในระหว่าง

สงครามโลกครั้งที่ 2 เขาเป็นผู้สื่อข่าวเอเชียให้แก่สำนักข่าว Transocean Press ซึ่งเป็นเครือข่ายข่าวของเยอรมัน อีกคนหนึ่งที่เราได้ตัวมาคือ ฟิลอย คูปต์ล ทำหน้าที่บรรณาธิการข่าวต่างประเทศ เป็นชาวอินเดียมาจากเมืองมัทราส

สำหรับผู้สื่อข่าว นั้น เราเลือกเฟ้นมาได้เป็นคนไทยทั้งหมด มีประพนธ์ อังกุลสิการ ทำหน้าที่เป็นผู้สื่อข่าวการเมือง ประพนธ์เป็นคนรูปร่างล่ำ ไม่ชอบโกนหนวด และมีสมองราวกับสารานุกรมการเมืองไทย เขาเคยทำหน้าที่เป็นพนักงานแปลให้แก่สำนักข่าวโตเมอซึ่งเป็นผู้สื่อข่าวญี่ปุ่นในประเทศไทยในช่วงสงคราม คนอื่นๆ ได้แก่ เยาว์ สุทธิيور ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้สื่อข่าวอาชญากรรมทั่วกรุงเทพฯ ดรุณ วรดิลก ซึ่งเพิ่งจบจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นผู้สื่อข่าวสังคมและการศึกษา ทวี โมตรีจิต ซึ่งมีเชื้อสายฝรั่งอังกฤษทำหน้าที่พิสูจน์อักษร

ในวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2489 ซึ่งเป็นวันสุกดิบหรือหนึ่งวันก่อนหน้าที่เราจะเริ่มพิมพ์หนังสือพิมพ์ *The Bangkok Post* ฉบับปฐมฤกษ์ เราทำพิธีทางศาสนา โดยได้นิมนต์พระภิกษุมาสวดที่โรงพิมพ์ในตอนเช้าและเจิมป้าย *The Bangkok Post* รวมทั้งประตูหน้าต่างที่ไว้แทนพิมพ์ ห้องเรียงพิมพ์ และห้องฝ่ายบัญชี

โดยเหตุที่ข้าพเจ้าเองมิใช่ช่างข่าว และจำรายละเอียดของเหตุการณ์ในวันนั้นและวันรุ่งขึ้นไม่ได้ครบถ้วน ข้าพเจ้าจึงขอยกเอาข้อความจากหนังสือ My Footloose Newspaper Life ซึ่งเขียนโดยแมคโดนัลด์เกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ *The Bangkok Post* ฉบับแรก และมีข้อความเกี่ยวกับวันและเวลาดังกล่าวครบถ้วนและสมบูรณ์ที่สุดทุกแง่มุมมาใส่ไว้ตรงนี้ดังนี้

“ในการเตรียมการออกหนังสือพิมพ์ *The Bangkok Post* ฉบับแรกของเรา ข้าพเจ้าได้เขียนบทความสำหรับหน้าแรกให้ชื่อว่า The Postmen Say ซึ่งได้กลายเป็นบทความที่ได้รับความนิยมจากผู้อ่านเป็นอย่างสูง ในภาษาไทยคำว่า say ซึ่งอ่านว่า เซ หมายถึงความว่าเดินไม่ตรงทางหรือเมาไซเซ The Postmen Say จึงกลายเป็นบทความประจำที่แสดงข้อคิดแทรกอารมณ์ขันของบรรณาธิการ

“ข้าพเจ้าขึ้นต้นบทความว่า หนังสือพิมพ์ของเราจะรายงานแต่ความจริงต่อผู้อ่านโดยไม่เห็นแก่หน้าใครทั้งสิ้น

“นอกจากบทความของข้าพเจ้าแล้ว เราต้องเขียนทุกอย่างล่วงหน้าเพื่อให้บรรจู้ได้เต็มหน้าทั้งแปดหน้าของหนังสือพิมพ์ของเรา เรารับข่าวจากสำนักข่าวต่างประเทศทั้ง AP Reuters และแม้กระทั่งสำนักข่าว TASS ของรัสเซียได้ด้วย

ความช่วยเหลือของคุณชวลา ข้าพเจ้าต้องการเปิดหน้าจดหมายถึงบรรณาธิการ ซึ่งเป็นหน้าที่ผู้อ่านส่วนใหญ่ชอบอ่าน แต่ในฉบับแรกเรายังไม่มีจดหมายจากผู้อ่านเลย เราจึงให้คาร์ล เมลเซอร์เขียนขึ้น 2-3 ฉบับ มีข้อความร้องทุกข์เกี่ยวกับบริการสาธารณะต่างๆ เช่น ไฟฟ้า รถติด การเก็บภาษี โดยให้ชื่อนี้ว่า Post Mailbag เนื้อหาที่ลงมาจากจดหมายที่ผู้อ่านเขียนถึงหนังสือพิมพ์ของเรา เมื่อเราเริ่มได้รับจดหมายจากผู้อ่านแล้ว หน้านี้เป็นหน้าที่สนุกที่สุดหน้าหนึ่ง

“วันรุ่งขึ้นคือวันที่ 1 สิงหาคม ที่เราเรียกกันว่าเป็นวัน PDay วันนั้นไม่มีข่าวต่างประเทศมากนัก ข่าวหน้าแรกจึงต้องเป็นข่าวในประเทศ

“โชคดีที่ประเทศไทยกำลังเตรียมการเลือกตั้งทั่วไปเพื่อเลือกสมาชิกวุฒิสภา ประพนธ์เข้ามาแต่เช้าเพื่อเตรียมเขียนข่าวเรื่องการแข่งขันหาเสียงของพรรคการเมืองต่างๆ ข้าพเจ้าได้ให้เขาออกไปหาข่าวการเมืองอื่นๆ มาเพิ่มเติม ข่าวของนักข่าวอื่นๆ ต้องมีการเรียบเรียงใหม่ ซึ่งเป็นหน้าที่ของคาร์ล เมลเซอร์

“ในระหว่างนั้น คณะกรรมการบริหารของบริษัทเริ่มทยอยเข้ามาถึงสำนักงาน ก่อนที่เราจะเริ่มต้นพิมพ์หนังสือ

พิมพ์ฉบับแรก เรามายืนรวมกันอยู่ตรงหน้าแท่นพิมพ์ที่ควา-
ซากิกำลังเตรียมจะเดินเครื่องพิมพ์หน้าแรก ครั้นเมื่อทุกอย่าง
พร้อม ข้าพเจ้าก็หันมาทางท่านพระยาปริชานูศาสน์ซึ่งเป็น
กรรมการที่อาวุโสที่สุด ข้าพเจ้าชี้นิ้วไปที่สวิทช์ไฟแท่นพิมพ์
แล้วกล่าวกับท่านว่า

‘โปรดให้เกียรติ’

“พระยาปริชาลัยม์ โค้งกายเล็กน้อยและดึงสวิทช์ลง
ควาซากิก็นตัวชิดตัวสั้นอยู่ข้างแท่นพิมพ์ เสียงเครื่องดังครืด
คราดก่อนจะเริ่มเดินอย่างช้าๆ หนังสือพิมพ์ *The Bangkok
Post* หน้าแรกค่อยๆ ม้วนตัวออกมา ควาซากิรอกจนเครื่อง
พิมพ์ขาวเรียบร้อยและกระดาษเลื่อนไปจนถึงปลายแท่นพิมพ์
แล้วจึงดึงหนังสือพิมพ์หน้าแรกออกมาส่งให้ข้าพเจ้า

“ข้าพเจ้าชูหนังสือพิมพ์ขึ้น คนอื่นๆ รีบเบียดเสียดกัน
เข้ามาดู แท่นพิมพ์พิมพ์หน้าอื่นๆ ต่อกันไปและส่งเสียงเหมือน
เครื่องผสมซีเมนต์ แต่ในห้องดูเหมือนจะเงียบกริบ

“หัวหนังสือของหนังสือพิมพ์ฉบับแรกของเราออกมา
ตามที่ข้าพเจ้าออกแบบไว้

‘THE BANGKOK POST’

“พระยาปริชาฯ สะกิดข้าพเจ้าด้วยข้อศอก และกระซิบ
ว่า ‘ขอแสดงความยินดี’

“ประพนธ์แหวกคนเดินเข้ามาหาข้าพเจ้าและส่งแก้ว
บรรจุแม่โขงให้ข้าพเจ้าจิบหน้อยหนึ่ง แล้วส่งต่อไปให้คน
อื่นๆ ตอนนี้ทุกคนมีหนังสือพิมพ์คนละฉบับ คาร์ลเพิ่งดูอยู่
สักครูหนึ่งแล้วหันมาหาข้าพเจ้า

‘เข่าที่ตินะ’ เขาพูด

‘ไม่เลวเลย’ ข้าพเจ้าตอบ ‘ไม่เลวเลยทีเดียว’

“ที่จริงแล้วข้าพเจ้าเชื่อว่าคาร์ล เมลเซอร์คงจะรำพึงกับ
ตัวเองมากกว่า เพราะหนังสือพิมพ์ที่เราถืออยู่นี้แลดูชอบกล
ตัวหนังสือกระดำกระด่างเพราะทำจากกระดาษเยื่อไม้ไผ่ เนื้อ
ไม่เรียบพอแต่ก็เป็นกระดาษชนิดเดียวที่เราหาได้ ตัวหนังสือก็
เลอะเทอะ หนังสือพิมพ์ *The Bangkok Post* ปีที่ 1 ฉบับที่ 1
เป็นผลงานที่เลวมาก แต่ไม่มีอะไรจะมาเทียบความรู้สึกของ
พวกเราในขณะนั้นได้ ความรู้สึกที่เปรียบเหมือนความรู้สึกของ
พ่อที่เห็นหน้าตาลูกที่เพิ่งคลอดออกมาสู่โลก ต่อให้หน้าตา
พิกลพิการอย่างไร เราก็คอรู้สึกปลาบปลืมไม่ได้ ถึงจะเป็น
หนังสือพิมพ์ที่ยังใช้ไม่ได้ แต่เราก็กังใจที่จะช่วยประคับ
ประคองเพื่อให้ออกมาดีมีคุณภาพมากกว่านี้ ความรู้สึกของ
เราคงเหมือนความรู้สึกของพ่อที่ยังหนุ่ม ยืนกระลั่นกระล่าย
คอยเวลาจะได้เห็นหน้าลูกเป็นครั้งแรก มีทั้งความหวัง ความ
ตื่นเต้นปะปนกัน

“นั่นคือจุดเริ่มต้นของหนังสือพิมพ์ที่ต่อมาได้กลายเป็นหนังสือพิมพ์ที่ดีที่สุดฉบับหนึ่งของเอเชีย”

เราพิมพ์ *The Bangkok Post* ฉบับแรกออกมา 500 ฉบับ และขายหมดเกลี้ยงก่อนสิ้นวันเสียอีก จำนวนพิมพ์ของหนังสือพิมพ์ *The Bangkok Post* ได้เพิ่มขึ้นเป็น 2,000 ฉบับในอีกสองปีต่อมา

หลังจากนั้นสำนักงานของเราก็เริ่มจะคับแคบเพราะคนทำงานมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เราจึงย้ายไปอยู่ที่อาคาร 8 ถนนราชดำเนิน และต่อมาได้ย้ายไปยังอาคารซึ่งกลายเป็นสำนักงานของหนังสือพิมพ์ดาวสยามในภายหลัง

บทที่ 6

กบฏวังหลวง

บทที่ 6

กบฏวังหลวง

ได้มีผู้เขียนหนังสือเกี่ยวกับการปฏิวัติซึ่งกลายเป็นกบฏ เนื่องจากเป็นการปฏิวัติที่ล้มเหลวครั้งนี้ไว้หลายเล่ม การปฏิวัติครั้งนี้เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2492 สามปีหลังจากการก่อตั้งหนังสือพิมพ์ *The Bangkok Post* โดยมากแล้วผู้เขียนมักจะกล่าวว่า กบฏครั้งนี้เป็นเหตุการณ์ที่ค้นคว้าหาข้อมูลได้ยากว่าเกิดอะไรขึ้นบ้าง แม้แต่ท่านรัฐบุรุษปรีดี พนมยงค์ซึ่งเขียนหนังสือไว้หลายเล่ม ก็กล่าวถึงการปฏิวัติซึ่งท่านเป็นตัวละครสำคัญครั้งนี้ไว้น้อยมาก ผู้ที่เกี่ยวข้องก็

พากันไม่อยากจะพูดถึง อาจจะเป็นเพราะว่าเรามีปฏิวัติหลายครั้งและครั้งนี้ดูเหมือนจะไม่มีมีความสำคัญเลยเมื่อเทียบกับการปฏิวัติรัฐประหารครั้งอื่นๆ ทุกคนจึงพากันมองข้ามการปฏิวัติที่วังหลวงไปเสียหมด การปฏิวัติครั้งถัดมาที่ต้องกลายเป็นกบฏไปเหมือนกันคือ กบฏแมนฮัตตัน ซึ่งได้รับความสนใจมากกว่า เพราะการปฏิวัติที่ล้มเหลวครั้งนี้ทำให้อำนาจของฝ่ายราชนาวีและพลเรือนรวมถึงผู้ที่สนับสนุนนายปรีดี ถูกกำจัดไปหมดสิ้น เป็นเหตุให้ท่านต้องลี้ภัยไปต่างประเทศและไม่ได้กลับมาเหยียบผืนแผ่นดินไทยอีกเลยจนกระทั่งสิ้นชีวิต

นักประวัติศาสตร์มีความเห็นว่า การปฏิวัติที่วังหลวงเป็นการดิ้นเหือกสุดท้ายของกลุ่มผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ปีพ.ศ. 2475 ที่สูญเสียชีวิตอันน่าเศร้า กล่าวอีกนัยหนึ่งก็ถือเป็นการดิ้นรนของผู้ที่สนับสนุนนายปรีดี เพื่อหาทางช่วงชิงเอาอำนาจที่สูญเสียชีวิตให้แก่จอมพลแปลก พิบูลสงครามกลับคืนมา

เรื่องราวเกี่ยวกับกบฏวังหลวงที่ท่านผู้อ่านจะพบในหนังสือเล่มนี้เป็นประสบการณ์ต่างๆ ของข้าพเจ้าเอง

ข้าพเจ้าจะไม่กล่าวว่าใครถูก ใครผิด หรือใครดี ใครเลว แต่จะกล่าวถึงสิ่งที่ข้าพเจ้า เห็นผู้ร่วมอุดมการณ์ และพี่น้องของข้าพเจ้าได้เผชิญในเหตุการณ์ครั้งนั้น ข้าพเจ้าขอทำความ

ถึงความเป็นมาก่อนหน้านั้นเล็กน้อย เพราะเชื่อว่าจะช่วยให้ผู้อ่านมีความเข้าใจเกี่ยวกับกบฏครั้งนี้ดียิ่งขึ้น

พอจะสรุปได้ว่า ขณะที่เราอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบที่พระมหากษัตริย์อยู่ใต้รัฐธรรมนูญและมีรัฐสภานั้น ประชาชนมิได้เคยมีโอกาสดูแลมีส่วนร่วมในการปกครองของประเทศของตนเลย ตลอดเวลาที่เรากล่าวว่าเรามีประชาธิปไตยนั้น ข้าพเจ้าสงสัยว่าประชาชนได้มีส่วนมีเสียงในการปกครองจริงหรือไม่ อำนาจยังคงอยู่ในกลุ่มคนเพียงหยิบมือเดียวที่มีเงินและเข้ามามีส่วนร่วมในการเมือง เพียงเพื่อจะปกป้องผลประโยชน์ของตนและพวกพ้องเท่านั้น

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีคนอยู่สองกลุ่มที่มีอำนาจทางการเมือง กลุ่มแรกมีผู้นำคือนายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งเป็นปรมาจารย์ที่ข้าพเจ้านับถือสูงสุด กลุ่มที่สองมีจอมพลแปลก พิบูลสงครามเป็นผู้นำ กลุ่มนายปรีดีเป็นกลุ่มที่มีอำนาจในรัฐสภาทั้งสภาสูงและสภาผู้แทนราษฎร ตัวท่านจึงมีศัตรูด้วยความจำเป็นอยู่สองฝ่ายคือพรรคประชาธิปัตย์และกองทัพปกความขัดแย้งนี้รุนแรงขึ้นทุกที จนกระทั่งทางฝ่ายนายปรีดีต้องก่อการปฏิวัติขึ้นในปีพ.ศ. 2490 และเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ไปในที่สุด เหตุการณ์ครั้งนั้น รวมทั้งข้อกล่าวหาว่าท่านมีส่วน

พัวพันในกรณีสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอา-
นันท์มหิตล เป็นเหตุให้ท่านต้องลี้ภัยไปอยู่สิงคโปร์และประเทศ
จีนในเวลาต่อมา

เพื่อที่จะเข้าใจสาเหตุที่นำไปสู่กบฏวังหลวง เราต้อง
พิจารณาดูความขัดแย้งสำคัญทางการเมืองในช่วงเวลานั้น คือ
ความขัดแย้งระหว่างทหารบกและทหารเรือ และความแตก
แยกระหว่างนายปรีดีและจอมพลแปลก

ความขัดแย้งระหว่างกองทัพบกและกองทัพเรือเป็นเรื่อง
ยากที่จะอธิบายให้แจ่มแจ้งได้ในบทเดียว ข้าพเจ้ากล่าวได้
แต่เพียงว่า กองทัพเรือมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงการ
ปกครองปีพ.ศ. 2475 แต่ดูเหมือนว่าในเวลาต่อมาทางกองทัพ
บกจะเป็นฝ่ายมีอำนาจเหนือรัฐบาล ในขณะที่เดียวกันก็กีดกัน
ไม่ให้กองทัพเรือมีความสำคัญ ภายในกองทัพบกเองก็มีการ
กระทบกระทั่งกันอยู่เนืองๆ การที่ฝ่ายกองทัพบกไม่เปิดโอ-
กาสให้ฝ่ายกองทัพเรือมีส่วนในการปกครองเป็นสาเหตุหนึ่งที
นำไปสู่กบฏวังหลวง

ทั้งนายปรีดีและจอมพลแปลก พิบูลสงครามได้อำนาจมา
จากการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปีพ.ศ. 2475 นายปรีดี
นั้นได้ชื่อว่าเป็นมันสมองของการปฏิวัติ แต่ความนิยมในตัวท่าน
ลดน้อยลงไปเมื่อโครงการเศรษฐกิจของท่านประสบความล้ม

เหลวและถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ ส่วนจอมพลแปลก นั้นเป็นผู้กุมอำนาจภายหลังจากที่ปฏิวัติโค่นล้มรัฐบาลของ พระยามโนปกรณนิติธาดา และปราบกบฏบวรเดชซึ่งเป็นการพยายามที่จะนำอำนาจกลับมาสู่พระมหากษัตริย์

กล่าวให้เข้าใจง่ายขึ้นคือ นายปรีดีได้อำนาจทางการเมือง จากระบอบรัฐสภา ไม่ใช่จากการสนับสนุนของกองทัพบก ยังมีอีกสาเหตุหนึ่งซึ่งเป็นที่มาของความขัดแย้งระหว่างกลุ่มของ นายปรีดีกับกลุ่มของจอมพลแปลก แต่ไม่มีใครจะมีใครนึกถึง

จอมพลแปลก พิบูลสงครามนั้นประกาศตัวเป็นผู้ที่จะนำ พาประเทศไทยไปสู่ความรุ่งเรือง ตัวท่านเองได้รับความนิยมน จากการรณรงค์ต่อสู้เพื่อนำจังหวัดพระตะบอง เสียมราฐ และ ศรีโสภณ ที่เคยเป็นดินแดนของไทยแต่ภายหลังตกไปเป็น ของกัมพูชากลับมาเป็นของไทยดั้งเดิม ภาพลักษณ์ของท่าน ในขณะนั้นคือผู้ที่รักชาติสูงสุด

แต่การที่รัฐบาลภายใต้การนำของท่านยินยอมให้กองทัพญี่ปุ่นเดินทัพผ่านประเทศไทยไปยังมาลายาและพม่าโดย ไม่มีการต่อสู้ขัดขวาง ทั้งยังประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตรและเข้าร่วมกับฝ่ายอักษะซึ่งเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ในสงคราม โลกครั้งที่ 2 ทำให้บรรดาผู้ที่เลื่อมใสศรัทธาในตัวท่านต้อง พากันน้ำตาตกและอับอายขายหน้าเป็นล้นพ้น

ในเวลาเดียวกัน นายปรีดี พนมยงค์ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็น
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
อานันทมหิดลขณะทรงศึกษาอยู่ที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์
ก็ได้ก่อตั้งขบวนการไต้ดินที่เรียกว่าขบวนการเสรีไทยขึ้นเพื่อ
ต่อต้านญี่ปุ่น โดยข้าพเจ้าเองมีส่วนร่วมด้วย นายปรีดีมีรหัส
ว่า “Ruth” ซึ่งย่อมาจากคำว่า “Truth” แปลว่า ความจริง
หรือสัจจะ

เมื่อสงครามสิ้นสุดลง โดยฝ่ายอักษะเป็นฝ่ายพราชัย
ความนิยมในตัวจอมพลแปลกลดลงอย่างมากในฐานะที่อยู่ฝ่าย
เดียวกับญี่ปุ่นซึ่งเป็นฝ่ายแพ้สงคราม ในขณะที่นายปรีดีผู้นำ
ของขบวนการเสรีไทยกลับกลายเป็นวีรบุรุษของชาติ ฝ่าย
จอมพลแปลกซึ่งเชื่อว่า ท่านเป็นผู้ที่ปกป้องประเทศให้พ้น
จากความพินาศใหญ่หลวงที่อาจเกิดขึ้นจากการทำลายล้างของ
กองทัพญี่ปุ่นหากไทยไม่ยินยอมตามข้อเรียกร้องของญี่ปุ่น
จึงรู้สึกเสียหน้าเป็นอย่างมาก ผู้ที่ร่วมความคิดกับท่านต้อง
กลายเป็นตัวตลกไปเมื่อสงครามจบสิ้นลง

นักประวัติศาสตร์อาจจะไม่คิดว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญ
แต่ข้าพเจ้าเชื่อว่า นี่เป็นสาเหตุหนึ่งของความแตกร้างซึ่งนำ
ไปสู่การปฏิวัติหรือกบฏวังหลวงในที่สุด เรื่องที่ข้าพเจ้าต้อง
เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิวัติหรือกบฏครั้งนี้ เป็นเรื่อง

ยาวและไม่อาจจะข้ามไปได้หากว่าผู้อ่านอยากจะเข้าใจหนังสือเล่มนี้

ข้าพเจ้าต้องกล่าวถึงม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช เอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตันในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งได้เดินทางกลับมาประเทศไทยเพื่อเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในระหว่างสงครามโลก ม.ร.ว. เสนีย์ได้ประกาศตนเป็นตัวแทนของรัฐบาลไทยและมิได้เข้าข้างประเทศญี่ปุ่นเช่นรัฐบาลของจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ดังนั้นม.ร.ว. เสนีย์จึงเหมาะสมที่สุดที่จะเป็นหัวหน้ารัฐบาล หลังจากที่ฝ่ายอักษะพ่ายแพ้ในสงคราม ม.ร.ว. เสนีย์เป็นบุคคลผู้เดียวที่จะแตกต่างให้กับประเทศไทยได้ว่าประเทศไทยถูกบังคับให้เข้าข้างญี่ปุ่นและการขัดขืนญี่ปุ่นอย่างเปิดเผยในครั้งนั้นจะเป็นอันตรายอย่างยิ่งหลวงต่อประเทศ รัฐบาลไทยจึงไม่มีทางเลือกอย่างใดเลยนอกจากตัดสินใจเข้าข้างญี่ปุ่น

หน้าที่อันดับแรกในฐานะนายกรัฐมนตรี คือการเจรจาต่อรองกับฝ่ายสัมพันธมิตร เพื่อจะได้มีฝ่ายที่เห็นใจประเทศไทยบ้างในกรณีที่ประเทศไทยจะต้องขึ้นศาลในฐานะผู้แพ้สงคราม จอมพลแปลก พิบูลสงครามและผู้ร่วมอุดมการณ์ 14 คนที่เข้าข้างญี่ปุ่นถูกจับขึ้นศาลในข้อหาอาชญากรรมสงคราม แต่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติอาชญากรรมสงครามกำหนดบท

ลงโทษการกระทำที่เกิดขึ้นก่อนวันประกาศใช้พระราชบัญญัติ เป็นการออกกฎหมายให้มีผลย้อนหลัง ถือเป็น การขัดต่อรัฐธรรมนูญ จอมพลแปลกและพวกจึงได้รับการยกฟ้องไปในที่สุด

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมชได้ทำทุกอย่างเพื่อไม่ให้มีการนำประเทศไทยไปขึ้นศาลของฝ่ายสัมพันธมิตร โดยได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากนายปรีดี ซึ่งเกรงว่าจอมพลแปลก และผู้ร่วมอุดมการณ์ทั้ง 14 คนจะถูกตัดสินประหารชีวิต กองทัพบกในขณะนั้น ถูกห้ามไม่ให้เกี่ยวข้องกับการเมืองโดยเด็ดขาด ทุกอย่างให้เป็นหน้าที่ของรัฐบาลพลเรือนที่จะจัดการ โดยได้รับการสนับสนุนจากกองทัพเรือ

ม.ร.ว. เสนีย์ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีภายหลังจากที่อยู่ในตำแหน่งได้ไม่ถึงห้าเดือน รัฐบาลชั่วคราวได้จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปขึ้น นายควง อภัยวงศ์แห่งพรรคประชาธิปไตยได้รับเลือกเป็นนายกรัฐมนตรี และทำการจัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่ นายควงเป็นหัวหน้ารัฐบาลที่ดำเนินนโยบายอิสระ และแสดงให้เห็นชัดเจนว่าไม่ได้เข้าข้างนายปรีดีหรือทหารเรือ เขาไม่ได้แต่งตั้งผู้ที่อยู่ในกลุ่มนายปรีดีเข้าร่วมรัฐบาลเลย เป็นเหตุให้นายปรีดีไม่พอใจเป็นอย่างยิ่ง

รัฐบาลซึ่งมีนายควง อภัยวงศ์เป็นนายกรัฐมนตรีอยู่ในตำแหน่งได้เพียง 45 วันก็ต้องลาออกเนื่องจากแพะคะแนนเสียง

ในรัฐสภา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลได้ทรงมีพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายปรีดี พนมยงค์ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแทน หน้าที่สำคัญอันดับแรกของนายปรีดีคือ ประกาศใช้รัฐธรรมนูญปกครองราชอาณาจักร ซึ่งมีบทบัญญัติอนุญาตให้ตั้งพรรคการเมืองได้เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ไทย

เมื่อปฏิบัติหน้าที่เสร็จสิ้นแล้ว นายปรีดีก็กราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้นายปรีดีกลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง แต่ก่อนหน้าที่จะได้จัดตั้งคณะรัฐบาล เหตุการณ์ที่ร้ายแรงที่สุดก็อุบัติขึ้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลเสด็จสวรรคตโดยปัจจุบันทันด่วน เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2489

นายปรีดีกราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่งเป็นครั้งที่สอง แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระบรมราชโองการให้กลับเข้าดำรงตำแหน่งตามเดิม นายปรีดีได้กราบถวายบังคมขอลาออกเป็นคำรบสาม โดยอ้างว่าสุขภาพเสื่อมโทรม คราวนี้ไม่ได้รับพระบรมราชโองการแต่งตั้งซ้ำอีก ผู้ที่เข้ารับตำแหน่งแทนคือ พลเรือตรีถวัลย์ อารังนาวาสวัสดิ์

พลเรือตรีถวัลย์อยู่ในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีไม่นาน ภายใต้อการบริหารของท่าน สถานการณ์ต่างๆ เลวร้ายลงอย่างรวดเร็ว ประชาชนคนไทยต้องประสบปัญหาขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภคอย่างหนัก ข่าวสารขาดตลาดเพราะถูกลักลอบนำออกไปขายต่างประเทศ และรัฐบาลก็ดูเหมือนจะทำอะไรไม่เห็น

จอมพลแปลก พิบูลสงครามซึ่งดูเหมือนจะไม่ได้เกี่ยวข้องกับการเมืองในปีพ.ศ. 2489 ยังคงมีอิทธิพลสูงภายในกองทัพบก ท่านอ้างว่าไม่มีความปรารถนาที่จะยุ่งเกี่ยวกับการเมือง หลังจากสงครามสงบลงแล้ว แต่ในความเป็นจริงท่านยังต้องการจะกลับมาสู่วงการการเมืองอีก อย่างน้อยที่สุดก็เพื่อมารื้อฟื้นสถานภาพของกองทัพบกซึ่งตกต่ำลงไปในขณะที่ท่านต้องอยู่นอกวงการ

รัฐบาลพลเรือนไม่ว่าจะนายกรัฐมนตรี ม.ร.ว. เสนีย์ นายปรีดี พนมยงค์ หรือพลเรือตรีถวัลย์ อ้าร่นาวาสวัสดิ์ต่างก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับกองทัพบกเลย จอมพลแปลกเองต้องการจะกู้หน้าที่เสียไปจากการที่ได้เข้าข้างญี่ปุ่นซึ่งกลายเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ในสงคราม ตัวท่านเองและผู้ร่วมอุดมการณ์ต้องกลายเป็นตัวตลกทางการเมืองในสายตาคนทั่วไป วิธีเดียวที่จะกู้เกียรติยศคืนมาคือ ต้องเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง เมื่อมีผู้

สนับสนุนร่วมกับกองทัพบก คนทั้งหลายก็จะลืมไปเองว่ารัฐบาลของท่านเป็นผู้อนุญาตให้ญี่ปุ่นเดินทัพผ่านประเทศไทยในช่วงสงคราม

ในที่สุดพลเอกผิน ชุณหะวัณอดีตผู้บัญชาการทหารบกก็ทำการปฏิวัติและเรียกร้องให้จอมพลแปลกกลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง โดยอ้างว่าชาติต้องการ ได้มีผู้เตือนหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีอยู่ในขณะนั้นให้รู้ตัวว่ารัฐบาลของท่านจะถูกปฏิวัติ และมีผู้แจ่งแก่นายปรีดีเช่นเดียวกัน แต่ทั้งสองไม่สนใจ ทั้งยังกล่าวว่าพลเอกอดุลย์ อดุลย์เดชจรัส ผู้บัญชาการกองทัพบกในขณะนั้นเป็นเพื่อนตายและคงจะไม่มีวันปฏิวัติล้มล้างรัฐบาลของตนอย่างแน่นอน ปรากฏว่าทั้งสองคาดการณ์ผิด พลเอกอดุลย์ในขณะนั้นถือทางทั้งสองฝ่ายและคอยเล็งว่าหากฝ่ายไหนเป็นฝ่ายชนะก็จะเข้าร่วมขบวนการด้วย บ้านพักริมแม่น้ำเจ้าพระยาของนายปรีดีถูกบุก แต่ท่านรู้ตัวล่วงหน้าจึงหลบหนีไปได้ทางแม่น้ำ

จอมพลแปลก พิบูลสงครามได้รับการเสนอชื่อให้เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดของสามเหล่าทัพ นายควง อภัยวงศ์ได้รับการขอร้องให้รักษาการตำแหน่งนายกรัฐมนตรีจนกว่าจะมีการเลือกตั้ง พรรคประชาธิปไตยของนายควงชนะการเลือกตั้งครั้งนั้นอีกตามเคย นายควงจึงได้เป็นนายกรัฐมนตรีและ

จัดตั้งคณะรัฐบาลอีกครั้งหนึ่ง แต่รัฐบาลของนายควงอยู่ได้ไม่นานก็หมดอำนาจ เมื่อพันเอกหนุ่มสี่นายเข้าพบและแนะนำให้ลาออกจากตำแหน่ง ซึ่งนายควงก็ปฏิบัติตามโดยดี จอมพลแปลกได้รับการแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งสมดังความปรารถนา คราวนี้อยู่ในตำแหน่งนานถึงเก้าปี

การกลับมาของจอมพลแปลกก่อให้เกิดความแตกแยกขึ้นในแวดวงการเมืองไทย บทบาททางการเมืองของผู้สนับสนุนนายปรีดีถูกลดลงจนหมดไปในที่สุด เป็นเหตุให้นักการเมืองที่เป็นพลเรือนและผู้สนับสนุนนายปรีดีก่อการปฏิวัติขึ้น โดยพยายามนำตัวนายปรีดีกลับเข้ามาในประเทศไทย ทางกองทัพเรือได้เข้าร่วมด้วย แต่เกิดความผิดพลาดทางยุทธวิธี ข้าพเจ้าจึงต้องโทษถูกจำคุกเป็นเวลานานถึงเก้าปี

ผู้สนับสนุนนายปรีดีถูกตราหน้าว่าเป็นคอมมิวนิสต์ อดีตเสรีไทยซึ่งเป็นผู้แทนราษฎรจากจังหวัดทางภาคอีสานคือ นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายเตียง ศิริขันธ์ นายถวิล อุดล และนายฟอง สิทธิธรรมถูกจับในข้อหาคอมมิวนิสต์ แต่ได้รับการปล่อยตัวหลังจากมีการสอบสวนแล้วปรากฏว่าหลักฐานอ่อนอย่างไรก็ตาม ทั้งหมดถูกฆาตกรรมพร้อมกับอดีตเสรีไทยอีกคนหนึ่งชื่อนายทองเปลว ชลภูมิ เมื่อราวปีพ.ศ. 2493 ก่อนเกิดกบฏแมนฮัตตัน

นายปรีดีไม่ได้คิดว่าการลี้ภัยการเมืองของตนเมื่อปีพ.ศ. 2490 จะเป็นการถาวร ในคราวนั้น ท่านหนีไปสิงคโปร์พร้อมกับเพื่อนร่วมอุดมการณ์สองสามคน และได้เดินทางต่อไปฮ่องกงและประเทศจีน ท่านเองได้กล่าวภายหลังว่าท่านต้องการจะยุติการนองเลือดระหว่างคนไทยด้วยกันเองเสียที่

ก่อนที่จะเราจะวางแผนปฏิวัติรัฐบาลของจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ข้าพเจ้าทำงานอยู่ที่โรงพิมพ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ฯ ที่หนังสือพิมพ์ *The Bangkok Post* ที่ธนาคารเอเชีย และยังทำกิจการร้านอาหารกับเป็นสมาชิกสภาเทศบาลในเวลาเดียวกัน พวกเราที่มาชุมนุมกันเป็นประจำทุกวัน ที่ภัตตาคารสุทธาหารของข้าพเจ้าก็มี ดร. เตือน บุนนาค ดร. ทวี ตะเวทิกุล ดร. เสริม วินิจฉัยกุล พี่ชายของข้าพเจ้าคุณวิจิตร ลุสิตานนท์ คุณไสว สุทธิพิทักษ์ อีกท่านที่เสด็จมาร่วมเป็นครั้งคราวคือ ม.จ. นิตยากร วรวรรณ

นายปรีดีส่งข่าวเรื่องการเตรียมการปฏิวัติผ่านคุณวิจิตร ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ฯ ขณะนั้นคุณวิจิตรเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง ส่วนดร. เตือนเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในรัฐบาลของหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ เราเริ่มวางแผนการปฏิวัติในปลายปีพ.ศ. 2491 ที่ภัตตาคารสุทธาหารของข้าพเจ้าที่ถนนราชดำเนินนั่นเอง

เราพบปะปรึกษาหารือกันเป็นประจำ นายปรีดีจะส่งข่าวผ่านคุณวิจิตรเข้ามาเป็นระยะๆ อีกหลายปีต่อมาข้าพเจ้าถึงได้มาทราบว่า นายปรีดีได้สั่งให้คุณทวีติดต่อขอความสนับสนุนจากพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์และจากพลตรีสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งขณะนั้นเป็นผู้บัญชาการกองพล 1 ในเวลาเดียวกัน ทั้งสองท่านไม่ยอมให้ความร่วมมือด้วย หนังสือหลายเล่มที่เขียนเกี่ยวกับกบฏวังหลวงกล่าวว่า คุณทวีเองไม่เห็นด้วยกับการปฏิวัติครั้งนี้เท่าไรนัก ท่านเองได้ลงเอยจากกับนายปรีดีขอให้ล้มเลิกความคิดที่ว่า การปฏิวัติครั้งนี้จะทำให้ท่านเดินทางกลับมาประเทศไทยได้ แต่ไม่เป็นผล

อย่างที่ได้อ้างมาตั้งแต่แรกแล้วว่า คุณทวีและข้าพเจ้าเป็นเพื่อนสนิท และนับว่าแปลกมากที่ท่านไม่ได้บอกข้าพเจ้าว่าท่านมีความคิดเห็นอย่างไรในเรื่องนี้ โดยปกติแล้วเราเปรียบเสมือนคนๆ เดียวกัน และเรามักจะรู้ว่าอีกคนหนึ่งกำลังทำอะไรอยู่เสมอ ข้าพเจ้าเชื่อว่าเราไม่เคยมีความลับต่อกัน แต่เรื่องนี้อาจจะเป็นข้อยกเว้น และเป็นข้อยกเว้นที่คาดไม่ถึงจริงๆ

ข้าพเจ้าได้ทราบว่า นายปรีดี เรือเอกวัชรชัย และคนอื่นๆ อีก 2-3 คนได้เริ่มเดินทางกลับจากประเทศจีนเมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2492 และแวะมาลงที่เกาะกระดาด จังหวัดชลบุรี ต่อจากนั้นได้เล็ดลอดลงเรือลำเรือดำน้ำ โดยได้รับ

ความช่วยเหลือจากรัฐนาวิสหรัฐฯ (แสดงว่าทางฝ่ายรัฐบาล สหรัฐฯ ไม่ชอบรัฐบาลของจอมพลแปลก พิบูลสงครามอันเนื่อง มาจากการที่จอมพลแปลกเข้าข้างญี่ปุ่นในสงครามโลกครั้งที่ 2) นายปรีดีกับพวกได้มาขึ้นบกที่ท่าราชวรดิษฐ และแอบเข้ามา อยู่ที่บ้านของท่านที่ซอยทรัพย์ ด้านถนนสุรวงศ์ ข้าพเจ้า ไม่ได้พบกับท่านจนกระทั่งถึงวันที่เราทำการปฏิวัติ คือวันที่ 26 กุมภาพันธ์

ข้าพเจ้าเริ่มสะสมอาวุธปืนและกระสุนไว้ที่บ้านที่ถนน สีลม อาวุธเหล่านี้ได้มาจากกองทัพสหรัฐฯ เมื่อสมัยที่เรามี ขบวนการเสรีไทยโดยนำขึ้นจากเรือที่จังหวัดชลบุรี หน้าที่ ความรับผิดชอบที่ธนาคารเอเซียของข้าพเจ้าทำให้ข้าพเจ้าต้อง เดินทางไปชลบุรีเพื่อไปตรวจเยี่ยมสาขาของธนาคารที่นั่นเป็น ประจำ ข้าพเจ้าจะเดินทางโดยรถบรรทุก มีตำรวจคุ้มครอง เพราะเป็นรถขนเงินสดไปยังสาขา ตำรวจที่ทำหน้าที่รักษา ความปลอดภัยไม่ได้ระแคะระคายเลยว่า รถนั้นบรรทุกอาวุธ กลับเข้ามากรุงเทพฯ ด้วย เราจะนำอาวุธซึ่งส่วนใหญ่เป็น ปืนคาร์บอนไปเก็บไว้ที่โรงพิมพ์ของมหาวิทยาลัยก่อน จากนั้น จึงขนเข้าไปไว้ในพระบรมมหาราชวัง ข้าพเจ้าได้ชักชวนน้อง ชายสามคนเข้าร่วมด้วยคือ คุณพร้อม คุณวิรัช ซึ่งตอนนั้นอายุ ยังไม่ถึง 20 ปี และคุณภักดีอายุราว 15 ปี คนอื่นที่เข้าร่วม

ด้วยเป็นอดีตเสรีไทย และเป็นผู้ที่มีความนับถือและเชื่อมั่นในตัวนายปรีดีอย่างแรงกล้า ตอนนั้นข้าพเจ้ายังไม่ได้ยินข่าวว่าทหารเรือจะเข้าร่วมด้วย

เมื่อวันสำคัญมาถึง ข้าพเจ้าไปมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ฯ กับอาจารย์วิจิตรในตอนบ่าย คุณกานดาภรรยาของข้าพเจ้าไม่ทราบเรื่องการคิดการใหญ่ของข้าพเจ้า คุณพ่อคือคุณหลวงวิจารณ์สุขกรรมเป็นผู้เดียวที่ทราบเรื่อง ท่านได้เตรียมที่จะฉลองใหญ่ เพราะเชื่อว่าฝ่ายเราจะประสบความสำเร็จและจะกลับมาเลี้ยงฉลองด้วยข้าวปลาอาหารที่ท่านเตรียมไว้ แต่การณ์ทำได้เป็นเช่นนั้นไม่

พวกเราลูกผู้ชายมักจะหายหน้าไปจากบ้านเป็นประจำ ดังนั้น จึงไม่มีใครสังเกตเห็นว่าพวกเราหายตัวไปพร้อมกันทั้งหมดในวันนั้น ข้าพเจ้าออกจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ฯ เมื่อประมาณ 19.00 น. ของวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2492 พร้อมด้วยอาวุธปืนและกระสุนซึ่งขนไปกับรถบรรทุกตรงไปที่พระบรมมหาราชวัง โดยเข้าทางประตูวิเศษไชยศรีซึ่งเป็นประตูไปสู่กระทรวงการคลัง มีคุณทวีร่วมทางไปด้วย เมื่อไปถึงเราได้ทราบว่า เรือเอกวัชรชัยได้ทำการปลดอาวุธทหารที่ประจำการอยู่ในพระบรมมหาราชวังแล้ว พวกเราจึงเข้าประจำที่แทนและเริ่มต้นยิงไปยังกระทรวงกลาโหมซึ่งอยู่ตรง

ข้ามกับวัดพระศรีรัตนศาสดารามหรือวัดพระแก้ว เรายึดพื้นที่พระบรมมหาราชวังด้วยเหตุผลสองประการคือ

ข้อหนึ่ง พระบรมมหาราชวังตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ทำให้เราติดต่อกับกองทัพเรือได้สะดวก ข้อสอง ถ้าเราถูกปราบปราม ผู้ทำการปราบปรามคงจะทำด้วยความยากลำบาก เพราะจะต้องโจมตีเราทางด้านวัดพระแก้วซึ่งเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สำคัญของประเทศ

เราได้ส่งคนไปยึดกรมโฆษณาการและประกาศล้มรัฐบาลของจอมพลแปลก พิบูลสงคราม พร้อมทั้งแต่งตั้งนายดิเรก ชัยนามเป็นนายกรัฐมนตรีและนายทหารเรืออาวุโสเป็นผู้บัญชาการทหาร พวกที่เข้าไปยึดกรมโฆษณาการ พอประกาศล้มรัฐบาลแล้วก็ถอดส่วนประกอบของเครื่องส่งขึ้นสำคัญออกเพื่อไม่ให้กรมโฆษณาการสามารถส่งกระจายเสียงได้อีก

หน่วยนาวิกโยธินได้เข้ายึดพื้นที่บริเวณถนนวิทญู ประตูน้ำ และราชประสงค์ มีการต่อสู้กันระหว่างทหารบกและนาวิกโยธินอย่างรุนแรงตามจุดดังกล่าวเพราะต่างฝ่ายต่างมีอาวุธพร้อม รวมทั้งปืนใหญ่และอาวุธหนักอื่นๆ ด้วย ฝ่ายนาวิกโยธินสามารถยึดประตูน้ำและสะพานราชวิถีไว้ได้ ในขณะที่ฝ่ายทหารบกยึดพื้นที่แถวอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ร้อยตำรวจเอกชมพู่ อรรถจินดาได้เข้ายึดสถานีตำรวจพระ-

โขง ส่วนร้อยตำรวจเอกอาทิตย์ ทัพไชยาเข้ายึดโรงพักที่ปากน้ำ พันตรีเฟิน อินทรทัตยึดสำนักงานขององค์การโทรศัพท์และตัดการติดต่อทางโทรศัพท์ทั้งหมดทันที

ฝ่ายรัฐบาลได้สั่งการให้พลตรีสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้บัญชาการกองพล 1 เข้าปราบปรามพวกปฏิวัติ ขณะนั้นฝ่ายรัฐบาลยังมีดีเบตด้าน ไม่มีใครรู้ว่าผู้ก่อการเป็นฝ่ายใด อยู่ที่ไหน และได้กระทำการอย่างไรไปแล้ว ต่อมาภายหลังฝ่ายรัฐบาลจึงได้ทราบว่พลเรือโททหาร ขำหิรัญ อดีตเสรีไทยเป็นผู้บัญชาการปฏิวัติฝ่ายทหาร ทางฝ่ายพลเรือนมีบรรดาอดีตเสรีไทยผู้สนับสนุนนายปรีดี พนมยงค์ ร่วมขบวนการอยู่ด้วย

ฝ่ายปฏิวัติได้ทำการยึดพื้นที่ในพระบรมมหาราชวังเป็นกองบัญชาการ และได้ติดต่อให้พลตรีสฤษดิ์ส่งพันโทอรรด ศศิประภาไปที่พระบรมมหาราชวังเพื่อทำการเจรจา พันโทอรรดได้สอบถามเรือเอกวัชรชัยถึงจุดประสงค์ของคณะปฏิวัติในการยึดพระบรมมหาราชวังและได้ขอให้เคลื่อนย้ายออกไปเสีย เรือเอกวัชรชัยปฏิเสธที่จะย้ายออกไป พร้อมกับแจ้งแก่พันโทอรรดว่ารัฐบาลจอมพลแปลกหมดอำนาจแล้ว และขณะนี้ รัฐบาลใหม่ตั้งกองบัญชาการอยู่ที่พระบรมมหาราชวัง

การระดมยิงเข้าไปยังกระทรวงกลาโหมดำเนินต่อไปจนเกือบเที่ยงคืน เราเริ่มถอยร่นเมื่อทราบว่าการกองพล 1 นำโดยพลตรีสฤษดิ์ ธนะรัชต์ได้พังกำแพงพระบรมมหาราชวังทางด้านประตูวิเศษไชยศรี เพื่อจะเข้าปราบปรามฝ่ายปฏิวัติ

การปฏิวัติล้มเหลวแล้ว นายปรีดีสั่งให้พวกเราหนีเอาตัวรอด เราหนีไปที่กรมทหารช่างกองทัพเรือซึ่งอยู่ติดกับท่าราชวรดิษฐ์ หลังเที่ยงคืนวันที่ 26 กุมภาพันธ์ ข้าพเจ้าพร้อมด้วยคุณทวี คุณพร้อมและคุณวิรัชน้องชายและคนอื่นๆ ได้ลงเรือเพื่อหลบหนีการจับกุม เรือดังกล่าวเป็นเรือยกพลขึ้นบกซึ่งทางกองทัพเรือส่งมารับ เรามุ่งตรงไปที่บ้านของเพื่อนของข้าพเจ้าคนหนึ่งซึ่งตั้งอยู่ที่ดินสะพานพุทธยอดฟ้า และแอบอยู่ที่นั่นเป็นเวลาสามวันจนกระทั่งหาเรือได้ลำหนึ่งเป็นเรือเอี่ยมจุนสำหรับบรรทุกข้าว จึงได้ลงเรือลำนั้นไปจังหวัดสมุทรสงครามเพื่อหลบซ่อนตัวอยู่ที่บ้านญาติของข้าพเจ้า

ฝ่ายรัฐบาลยึดพระบรมมหาราชวังคืนได้เมื่อตอนเช้าของวันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2492 และทำการจับกุมผู้ร่วมก่อการปฏิวัติที่มีได้หลบหนีและยอมมอบตัวต่อฝ่ายรัฐบาล ประกาศของฝ่ายรัฐบาลฉบับแรกมิได้กล่าวว่าได้เกิดการปฏิวัติขึ้นในราชอาณาจักรโดยได้รับการสนับสนุนจากกองทัพเรือ แต่

กล่าวว่ามีผู้ก่อความไม่สงบขึ้น และผู้ก่อความไม่สงบเป็นพลเรือนติดอาวุธที่อ้างตนว่าเป็นทหารของกองทัพเรือ

ข้าพเจ้ามาทราบในภายหลังว่านายปรีดีและเรือเอกวัชรชัยได้หนีกลับไปสิงคโปร์และเดินทางต่อไปยังประเทศจีน หลังจากนั้น และข้าพเจ้าได้ทราบเรื่องราวของการปฏิวัติใน ส่วนที่ข้าพเจ้าไม่ได้อยู่ด้วยจากหนังสือประวัติศาสตร์

ฝ่ายปฏิวัติได้กำหนดขั้นตอนที่ จะปฏิบัติในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ไว้ดังนี้

- ใช้หน่วยจู่โจมเข้ายึดอำนาจและควบคุมสถานที่ราชการสำคัญๆ เช่น กรมโฆษณาการ

- จับกุมและปลดอาวุธนายทหารบกคนสำคัญๆ

- ล้มรัฐบาลของจอมพลแปลก พิบูลสงครามและตั้งรัฐบาลใหม่

- ล้มเลิกรัฐธรรมนูญฉบับปีพ.ศ. 2492 และประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปีพ.ศ. 2475

สถานที่ที่ฝ่ายปฏิวัติวางแผนจะเข้าทำการยึด ได้แก่

- วังสวนกุหลาบ วังปารุสกวัน พระที่นั่งอนันตสมาคม กรมกองที่เป็นชุมกำลังของทหารราบทั้งหมด

- สถานีตำรวจนครบาลทุกแห่ง กองกำกับการสันติบาล โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน และกองสอบสวนกลาง

- ยึดและวางกำลังที่กรมโฆษณาการ กรมไปรษณีย์โทรเลข กระทรวงการคลัง (ภายในพระบรมมหาราชวัง) โรงไฟฟ้าวัดเลียบ การประปานครหลวง สถานีรถไฟหัวลำโพงและสถานีรถไฟสมุทรปราการ มักกะสัน คลองสาน และสถานีจักรกลที่สะพานพุทธยอดฟ้า

- ตั้งหน่วยบัญชาการที่กองบัญชาการใหญ่ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ฯ และพระบรมมหาราชวัง
 - ตั้งกองบัญชาการย่อยที่ถนนสีลม ประตูน้ำ และปทุมวัน
 - ตั้งกองส่งกำลังบำรุงและแนวต่อต้านที่ทำเรือนครไชยศรี
 - กำหนดให้ทางหลวงสายกรุงเทพฯ-สมุทรปราการเป็นเส้นทางยุทธศาสตร์

ถึงแม้ว่ารัฐบาลพยายามจะลดความสำคัญของการปฏิวัติครั้งนี้ให้เป็นเพียงการก่อความไม่สงบ แต่สิ่งที่รัฐบาลกระทำในเวลาต่อมานั้น แสดงให้เห็นว่าการปฏิวัติครั้งนี้ไม่ใช่เรื่องเล็กน้อยเลย

ข้าพเจ้ามาทราบภายหลังว่า ชื่อของของข้าพเจ้าอยู่ในอันดับต้นๆ ที่ต้องถูกจับกุมและนำตัวมาขึ้นศาลในข้อหาก่อการกบฏในราชอาณาจักร มีโทษคือประหารชีวิต

ผู้ที่หลบซ่อนตัวอยู่กับข้าพเจ้าคือ ดร. ทวี ตะเวทิกุล น้องชายคือคุณพร้อมและคุณวิรัช คุณเนื่อง สุขพูน คุณสมพงศ์

ไชยเจริญซึ่งเป็นญาติห่างๆ ที่เดินทางมากรุงเทพฯ เพื่อเรียนต่อและถูกชักชวนให้เข้าร่วมขบวนการ

เราหลบซ่อนตัวอยู่ที่สมุทรสงครามประมาณสองสัปดาห์ รอเวลาที่จะลงเรือเพื่อหลบหนีไปสิงคโปร์ ไม่ช้าชาวบ้านก็เริ่มสังเกตเห็นความผิดปกติ เนื่องจากข้าวปลาอาหารที่ญาติของข้าพเจ้าไปจ่ายที่ตลาดมีปริมาณมากเกินไปกว่าที่จะเลี้ยงคนสองคนซึ่งเป็นสามีภรรยา ภรรยาฉันไปจ่ายตลาดทุกวันและปริมาณอาหารที่ซื้อตลอดสองสัปดาห์นั้นดูมากมายผิดปกติ จนผู้คนพากันสงสัยว่าสามีภรรยาฉันนี้ตั้งบ่อนการพนัน

ตอนนั้นข้าพเจ้าไม่มีโอกาสทราบว่าชื่อของข้าพเจ้า คุณทวีและน้องสองคนของข้าพเจ้า เป็นชื่อที่อยู่ต้นบัญชีของคนหลบหนีที่จะต้องถูกจับกุม และเพื่อจะให้การจับกุมได้ผล ทางตำรวจได้ตั้งค่าหัวเราไว้ด้วย ข้าพเจ้าและคุณทวีมีค่าหัวรวมกันถึง 50,000 บาท ซึ่งเป็นเงินจำนวนมากในสมัยนั้น

บางทีอาจจะเป็นเพราะว่าข้าพเจ้ามิได้เกิดมาเพื่อจะลี้ภัยการเมืองเช่นเดียวกับปรมาจารย์ของข้าพเจ้า คือนายปรีดี พนมยงค์ ดังนั้นพอถึงวันที่เรากำหนดว่าจะลงเรือหนีไปสิงคโปร์ เราก็ถูกจับ ดังที่กล่าวแล้วว่าเพื่อนบ้านเริ่มสังเกตเห็นความผิดปกติในบ้านหลังนี้ ข้าวปลาอาหารที่จับจ่ายประจำวันก็มากมายเกินกว่าจะเลี้ยงคนเพียงสองคน รวมทั้งราง-

วัลนำจับจำนวนมหาศาลดูจะเป็นเรื่องที่ตั้งใจมากที่สุด
สุดท้ายสองคนสามีภรรยาซึ่งเป็นญาติของข้าพเจ้าก็ได้แจ้งความ
กับตำรวจว่า มีผู้ก่อการกบฏหนีมาซ่อนตัวอยู่ที่บ้าน

ตำรวจเมื่อได้รับแจ้ง ก็จู่โจมเข้ามาตอนที่เรากำลังจะลงเรือ
หนีที่คลองฝรั่งซึ่งไหลลงสู่แม่น้ำแม่กลอง ขณะที่เรากำลังจะ
ก้าวลงเรือ นั้น มีแสงไฟฉายวูบวาบ เราเห็นคนหลายคนอยู่ใน
เรืออีกลำหนึ่งซึ่งแล่นเข้าขวางเรือของเราโดยไม่มีการบอก
กล่าวล่วงหน้า

มีเสียงร้องถามคุณทวีให้บอกชื่อ คุณทวีพิมพ์ชื่อปลอม
ออกมา ส่วนข้าพเจ้าบอกชื่อจริงเพราะเชื่อว่าถ้าบอกชื่อจริง
ไปคงจะไม่มีอันตราย ทันใดนั้นเอง ตำรวจคนที่สั่งให้เราบอก
ชื่อก็ยิงปืนเข้าใส่เรา กระสุนแล่นเข้าฝังในคอและหน้าอกของ
คุณทวี ข้าพเจ้ารู้ทันทีที่เราหมดทางหลบหนีแล้ว ตำรวจ
คนที่ยิงคุณทวีชื่อสิบโทม้วน นายตำรวจคนอื่นๆ ที่มาด้วยมี
ร้อยตำรวจเอกต่อศักดิ์ ยมเนาคซึ่งข้าพเจ้ารู้จักดี และนายตำ
รวจจากกองกำกับการสันติบาลอีก 2-3 นาย

เมื่อได้ยินเสียงปืน น้องชายของข้าพเจ้าและคนอื่นๆ รีบ
กระโดดลงคลอง คุณทวีได้รับบาดเจ็บมาก ข้าพเจ้าจึงเข้า
ประคองคุณทวีซึ่งจวนจะสิ้นใจและใช้ผ้าขาวม้าซับเลือดที่คอ
ไว้ เราทุกคนปลอมตัวเป็นชาวบ้านมีผ้าขาวม้าคาดพุง สิบบโท

มันยังอีกสองนัด คุณทวีก็สิ้นใจ สิบโทมันยังนัดต่อไปแต่
กระสุนหมด ข้าพเจ้าจึงไม่ถูกยิงคว่าอย่างคุณทวี สิบโทมัน
บรรจุกระสุนใหม่และจ่อที่ขมับของข้าพเจ้า แต่ไม่ทันได้ยิง
เพราะร้อยตำรวจเอกต่อศักดิ์สั่งให้เขาลดปืนทันที ข้าพเจ้าจึง
รอดตายมาได้ราวกับปาฏิหาริย์

เราทั้งหมดถูกจับและถูกนำตัวไปที่สถานีตำรวจในเมือง
เราถูกส่งเข้าห้องขังอยู่หนึ่งคืน วันรุ่งขึ้นจึงถูกจับขึ้นรถไฟเข้า
กรุงเทพฯ ส่วนศพคุณทวีนั้น ข้าพเจ้ามารู้ทีหลังว่าถูกส่งเข้า
กรุงเทพฯ โดยทางรถไฟเหมือนกัน

เราถูกนำตัวไปที่วังปารุสก์ ซึ่งขณะนั้นคือกรมตำรวจ
ข้าพเจ้าถูกนำตัวไปพบพลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ พอเห็น
หน้าข้าพเจ้า ประโยคแรกที่ท่านถามคือ “อ้ายสิทธิ์ มึงอยาก
ตายหรืออยากอยู่วะ” ที่จริงแล้ว ข้าพเจ้าคุ้นเคยกับพลเอก
เผ่าเป็นอย่างดี เราเคยรับประทานข้าวและดื่มร่วมกันเป็นนิจ
นอกจากนั้นเรายังพบปะกันตามงานสังคมต่างๆ เป็นประจำ

“ก็แล้วแต่ท่านจะกรุณาเถิดครับ” ข้าพเจ้าตอบ พลเอก
เผ่าสอบบปากคำข้าพเจ้า 2-3 ประโยค แล้วส่งให้นายตำรวจ
อาวุโสท่านอื่นทำการสอบบปากคำข้าพเจ้าต่อ ข้าพเจ้าถูกสั่ง
ให้บันทึกคำสารภาพลงบนเครื่องบันทึกเสียงซึ่งเป็นของใหม่
ในขณะนั้น และข้าพเจ้ามารู้ภายหลังว่าคำให้การสารภาพของ

ข้าพเจ้าถูกนำออกอากาศทั่วประเทศ หลังจากการสอบปากคำเป็นเวลาหนึ่งสัปดาห์ ข้าพเจ้าถูกนำไปขังเดี่ยวที่กองกำกับการสันติบาลเพื่อรอขึ้นศาลต่อไป

ข้าพเจ้าถูกควบคุมตัวอยู่ที่กองกำกับการสันติบาลเป็นเวลาหนึ่งสัปดาห์ ถูกสั่งห้ามเยี่ยม ห้ามประกันตัวโดยเด็ดขาด ทางกรมอัยการได้ส่งสำนวนฟ้องศาลข้าพเจ้าในข้อหาก่อการกบฏในราชอาณาจักร พร้อมกับคนอื่นๆ อีก 30 คน

เนื่องจากคุณวิรัชน้องชายของข้าพเจ้าอายุยังไม่ถึง 20 ปี ศาลจึงไม่ส่งฟ้องหากแต่กันตัวไว้เป็นพยาน ส่วนคุณพร้อมถูกส่งฟ้องพร้อมกับข้าพเจ้า

ทางศาลเปิดคดีเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2492 การพิจารณาคดีกินเวลาถึงเกือบสองปี ในระหว่างนั้นเราถูกขังอยู่ที่ลหุโทษที่ถนนมหาชัย ผู้พิพากษาของเรา คือคุณพิจิตร อัครพิชิต คุณทวี เจริญพิทักษ์ และคุณแสง มกรสาร ส่วนนายจำเลยคือพี่ชายคนโตของเรา อาจารย์วิจิตร ลulitanนท์ คุณวิจิตรไม่ถูกจับเพราะไม่ได้ออกจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ฯ เพียงแต่ถูกสอบปากคำและทางเจ้าหน้าที่ไม่สามารถตั้งข้อหาอะไรได้

คุณมารุต บุณนาคเป็นนายจำเลยให้เราด้วย หลังจากที่มีการพิจารณาคดีดำเนินไปได้ราวหนึ่งปี เราได้ยื่นอุทธรณ์

ขอประกันตัว คุณพ่อประกันตัวพวกเราด้วยที่ดินที่ถนนสีลม ซึ่งเป็นบ้านของเรา เราอยู่บ้านได้ประมาณหกเดือนก็ต้องกลับเข้าที่คุมขังใหม่ คุณพร้อมและข้าพเจ้าถูกศาลพิพากษาให้จำคุกคนละเก้าปี เราถูกย้ายไปรับโทษที่เรือนจำบางขวางเมื่อการพิจารณาคดีสิ้นสุดและศาลได้อ่านคำพิพากษาแล้ว

ข้าพเจ้าไม่ค่อยจะประหลาดใจเท่าไรนัก เพราะรูล่วงหน้าแล้วว่าเราคงต้องโทษจำขังสักระยะเวลาหนึ่ง ผู้ที่ต้องโทษจำคุกเก้าปีพร้อมกับเราคือ

- นายโอฬาริก พยัคฆาภรณ์
- ร้อยตำรวจเอกสมาน สาขากร
- นายบุญชิต เกตุรายนาค
- นายมานิตย์ จูทะเดมีย์
- นายเยื่อน พาณิชยวิทย์
- นายโกสิต พันธุ์โกศล
- ร้อยตำรวจเอกชมพู่ อรรถจินดา
- นายปราโมทย์ พึ่งสุนทร
- นายชวลิต เหมียมมงคล
- นายไกร สถิตยธิตติ
- ร้อยเอกล้วน ศรีสุขนันท์
- ร้อยเอกเจริญ รุยาพร

นายปาล พนมยงค์ บุตรชายคนโตของนายปรีดี พนมยงค์ และคนอื่นๆ ซึ่งข้าพเจ้านึกไม่ออกในขณะที่เขียนหนังสือเล่มนี้

เราถูกขังอยู่ในแดน 6 ซึ่งเป็นบริเวณที่แยกออกมาต่างหากสำหรับนักโทษการเมืองโดยเฉพาะ เราถูกขังอยู่ในบริเวณเดียวกันแต่คนละห้อง ทุกวันเราจะถูกปล่อยตัวออกจากห้องขังตอนหกโมงเช้า และกลับเข้าห้องขังตามเดิมตอนหกโมงเย็น ตลอดเวลาที่ต้องขังอยู่นั้น

ข้าพเจ้าสวดมนต์ทุกวันขอให้มีการปฏิวัติอีกครั้งหนึ่ง จะได้ช่วยให้เราได้รับการปลดปล่อย และก็เป็นดังคำสวดมนต์อ้อนวอนของข้าพเจ้า เกิดการปฏิวัติอีกครั้งหนึ่งซึ่งเรียกว่า “กบฏแมนฮัตตัน” แต่เป็นการปฏิวัติที่ล้มเหลวและเป็นเหตุให้กองทัพเรือหมดอำนาจโดยสิ้นเชิง แมนฮัตตันเป็นชื่อเรือขุดซึ่งทางรัฐบาลสหรัฐฯ ได้มอบให้แก่รัฐบาลไทยภายใต้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจ จอมพลแปลก พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ซึ่งอยู่บนเรือแมนฮัตตันขณะกำลังมีพิธีมอบเรือโดยอุปทูตวิลเลียม เทอร์เนอร์ ถูกลักพาตัวไปจากเรือแต่ได้รับการปล่อยตัวในเวลาต่อมา ในคราวนี้ ทหารเรือถูกปราบจนสิ้นฤทธิ์

เมื่อได้มองย้อนหลังไปและได้อ่านหนังสือประวัติศาสตร์หลายเล่ม ข้าพเจ้าจึงได้มารู้ว่าการปฏิวัติที่เราก่อขึ้นนั้นล้ม

เหลวด้วยสาเหตุหลายประการ อาทิ หน่วยจู่โจมซึ่งเป็นอดีตสมาชิกขบวนการเสรีไทย มีจำนวนน้อยเกินกว่าที่จะเข้ายึดสถานที่ทางยุทธศาสตร์ต่างๆ ได้สำเร็จ

กองกำลังสนับสนุนจากทัพเรือเองเคลื่อนไหวเชิงซ้ามาก เรือบรรทุกทหารติดค้างอยู่ที่แม่น้ำบางปะกงเพราะเป็นเวลาน้ำลงและระดับน้ำลดต่ำจนเรือไม่สามารถแล่นไปได้ ซึ่งเมื่อพยายามตีความแล้วก็เข้าใจได้ว่า ฝ่ายทหารเรือไม่เต็มใจที่จะร่วมก่อการปฏิวัติครั้งนี้เท่าใดนัก กว่าที่จะเคลื่อนพลมาถึงกรุงเทพฯ ได้ก็เป็นเวลาเก้าโมงเช้าของวันรุ่งขึ้น ฝ่ายรัฐบาลได้ลงมือปราบปรามแล้วถึงแม้ว่าจะยังจับต้นชนปลายไม่ถูก และทันทีที่สืบทราบว่ากองบัญชาการของฝ่ายปฏิวัติตั้งอยู่ที่ไหน ฝ่ายรัฐบาลก็พร้อมจะต่อสู้แล้ว

ในขณะที่ต้องโทษอยู่นั้น พวกเรามีหน้าที่เลี้ยงกระต่าย และกินเนื้อกระต่ายกันเป็นประจำ เมื่อพ้นโทษแล้วข้าพเจ้าไม่เคยแตะต้องเนื้อกระต่ายอีกเลย

ข้าพเจ้าออกมาเยี่ยมบ้านได้สัปดาห์ละสองครั้ง เพราะข้าพเจ้าต้องออกมาหาหมอพันที่คลินิกที่ถนนราชดำเนิน ยิ่งไปกว่านั้น นายแพทย์ประจำเรือนจำบางขวางซึ่งเป็นเพื่อนของข้าพเจ้ายังสามารถออกหลักฐานแสดงให้เห็นว่าข้าพเจ้าป่วยด้วยโรคร้ายแรง จำเป็นต้องออกมารักษาตัวที่โรงพยาบาล

ข้าพเจ้าจึงมีโอกาสดำเนินปะกับญาติมิตรเป็นประจำ ชีวิตของข้าพเจ้าที่เรื้อนจำบางขวางนับว่าไม่เลวร้ายนัก ลูกสาวคนเล็กของข้าพเจ้าคือโสภภาพรรณได้ถึงกำเนิดมาในช่วงที่ข้าพเจ้าต้องโทษอยู่ ในระหว่างที่เป็นนักโทษ ข้าพเจ้าลาออกจากการที่ *The Bangkok Post* และที่บริษัท สยามเคมี

ข้าพเจ้าต้องโทษอยู่เกือบครบเก้าปี พอถึงปีพ.ศ. 2500 ซึ่งเป็นปีกิ่งพุทธรักษา จอมพลแปลก พิบูลสงครามได้ออกพระราชกฤษฎีกากอภัยโทษนักโทษการเมือง นักโทษการเมืองจึงพ้นโทษทั้งหมดและได้รับการปล่อยตัวซึ่งรวมทั้งข้าพเจ้าด้วย

บทที่ 7

คินถิ่น

บทที่ 7

คืนถิ่น

งานของข้าพเจ้าที่ *The Bangkok Post* ต้องหยุดชะงักลง เมื่อข้าพเจ้าต้องโทษเนื่องจากมีส่วนร่วมในกบฏวังหลวง เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2492 อันเป็นเหตุการณ์ที่ดร. ทวี ตะเวทีกุลต้องเสียชีวิตและข้าพเจ้าถูกจำขังเป็นเวลาเก้าปี

ข้าพเจ้าได้กลับมาทำงานที่ *The Bangkok Post* อีกครั้งหลังจากที่ข้าพเจ้าพ้นโทษเมื่อพ.ศ. 2500 ซึ่งเป็นปีถึงพุทธกาล ขณะนั้นแฮร์รี เฟรดเดอริกได้เป็นบรรณาธิการบริหารต่อจากอเล็กซานเดอร์ แมคโดนัลด์ซึ่งต้องเดินทางออกนอก

ประเทศในปีพ.ศ. 2496 เพราะไปเขียนบทความเกี่ยวกับกรณี
สวรรคตของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

เฟรดเดอริคได้ปรึกษากับข้าพเจ้าว่าเขาต้องการใครสัก
คนหนึ่งมาดูแลเรื่องโฆษณาในหนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นรายได้หลัก
ของ *The Bangkok Post* ข้าพเจ้าคิดว่าตัวเองน่าจะทำได้
เฟรดเดอริคจึงแต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้จัดการฝ่ายโฆษณา

ข้าพเจ้ามีหน้าที่ออกแบบหน้าโฆษณาให้กับกองบรรณา-
ธิการ ในฐานะที่เคยเป็นนักโทษการเมือง ข้าพเจ้าออกจะมีผู้
เห็นอกเห็นใจอยู่ไม่น้อย การเป็นสมาชิกสโมสรต่างๆ ได้แก่
สโมสรสมมิตร สโมสรสีลม และราชกรีฑาสโมสรเปิดโอกาส
ให้ข้าพเจ้าได้พบปะกับนักธุรกิจชั้นนำอยู่เป็นประจำ ทำให้
การเป็นผู้จัดการฝ่ายโฆษณาของ *The Bangkok Post* เป็น
เรื่องง่ายยิ่งขึ้น คือเพียงแต่ยกหูโทรศัพท์พูดคุยกับบรรดา
นักธุรกิจซึ่งเป็นเพื่อนร่วมกักร่วมขวดของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าก็
ขายหน้าโฆษณาได้ไม่ยาก

ข้าพเจ้ารับผิดชอบดูแลหน้าชิปปิงซึ่งเป็นหน้าที่ทำรายได้
อย่างมากให้กับหนังสือพิมพ์ งานของข้าพเจ้าคือจับตาดูว่า
กำลังจะมีสินค้าใหม่ๆ อะไรเข้าสู่ตลาดบ้าง เมื่อรู้แน่แล้วก็
ติดต่อขายหน้าโฆษณาให้กับบริษัทที่กำลังจะนำสินค้าเหล่านั้น
นั้นเข้ามาจำหน่าย บริษัทยักษ์ใหญ่ในขณะนั้นมีทั้งดิเอ็ม

บี.กริมแอนด์โก อีสต์เอเชียติก บอร์เนียว เฮ็คเกอร์เมเยอร์ ฮอลแลนด์ สยาม ฯลฯ

เพื่อที่จะขยายกิจการหนังสือพิมพ์ เราจำเป็นต้องมีทั้งเงินทุนและคนทำงานเพิ่มขึ้น หลังจากที่ได้ปรึกษาหารือกันในคณะกรรมการบริษัทถึงผลได้ผลเสียอยู่ระยะหนึ่ง เราจึงตัดสินใจชักชวนราชาหนังสือพิมพ์ของแคนาดาคือลอร์ดทอมสันมาเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ โดยหวังว่าวิธีนี้จะช่วยให้เราดึงคนที่มีความสามารถเข้ามาร่วมงานกับเราได้มากขึ้น ทั้งยังจะมีทุนสำหรับขยายกิจการตามที่วางแผนไว้ได้

บรรณาธิการบริหารคนใหม่ที่ลอร์ดทอมสันส่งมารับตำแหน่งต่อจากแฮรี เฟรดเดอริกในปี 2507 คือเทรเวอร์ แลตซ์ฟอร์ด แลตซ์ฟอร์ดเดินทางมาเมืองไทยโดยนำเอาเครื่องพิมพ์ออฟเซ็ทมาด้วย ทำให้เราปรับปรุงการพิมพ์ของเราได้สำเร็จ เราสามารถพิมพ์ *The Bangkok Post* ได้จำนวนมากด้วยเครื่องพิมพ์ออฟเซ็ทโดยใช้เวลาน้อยลง หนังสือพิมพ์ยักษ์ใหญ่ของเมืองไทย คือไทยรัฐและเดลินิวส์ยังต้องมาขอการพิมพ์ของเรา

เมื่อเริ่มแรกนั้นหนังสือพิมพ์ *The Bangkok Post* เป็นหนังสือพิมพ์ฉบับราย มีหนังสือพิมพ์อีกฉบับหนึ่งที่เปิดหลัง *The Bangkok Post* สองสามปีชื่อ *The Bangkok World*

เป็นหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษฉบับเช้า มีบริษัทอิตาเลียนไทย ซึ่งเป็นบริษัทก่อสร้างใหญ่ที่สุดรายหนึ่งของประเทศเป็นเจ้าของ และมีผลสำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์เป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ ไม่ต้องสงสัยเลยว่า *The Bangkok World* จะเป็นหนังสือพิมพ์ที่มีอิทธิพลมากในขณะนั้น เราต้องลงทุนลงแรงอย่างหนักเพื่อแข่งขันกับหนังสือพิมพ์ฉบับเช้าฉบับนี้

โชคดีที่แลตซ์ฟอร์ดมักจะฟังความเห็นของเราเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเห็นของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าบอกเขาว่า วิธีหนึ่งที่เราจะได้ผู้อ่านเป็นชนชั้นสูงในสังคมคือ เราต้องเปิดหน้าข่าวสังคมให้เป็นหน้าสำคัญหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ โดยลงข่าวคนดังเหล่านี้อย่างรวดเร็วฉับไว อันจะทำให้หนังสือพิมพ์ของเราขายดี แลตซ์ฟอร์ดทำตามคำแนะนำของเรา

นอกจากนั้น แลตซ์ฟอร์ดยังเห็นด้วยกับข้อเสนอของเราที่ให้เปลี่ยน *The Bangkok Post* มาเป็นหนังสือพิมพ์ฉบับเช้า เพื่อแข่งขันกับ *The Bangkok World* ในที่สุดเราก็เข้าซื้อกิจการหนังสือพิมพ์ *The Bangkok World* และเปลี่ยน *The Bangkok World* เป็นหนังสือพิมพ์ฉบับบ่ายในรูปของแทบลอยด์มีแกรม แสตนด์ตันซึ่งทางลอร์ด ทอมสันส่งมาเป็นบรรณาธิการบริหาร หนังสือพิมพ์ *The Bangkok World* ปิดตัวลงในปี พ.ศ. 2523 เนื่องจากยอดขายไม่ดีนัก

หลังจากแลตซ์ฟอร์ดพ้นจากตำแหน่ง ลอร์ด ทอมสันได้ส่งไมเคิล เจ. กอร์แมน มาเป็นบรรณาธิการบริหารคนที่สี่ของ *The Bangkok Post* กอร์แมนเป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งที่ทำให้ *The Bangkok Post* มีชื่อเสียงโด่งดังเป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในสมัยนั้นเราได้เพิ่มจำนวนหน้าของหนังสือพิมพ์จาก 12 หน้าจนกระทั่งเป็น 72 หน้า มีหน้าสี มีบทความต่างๆ เพิ่มขึ้นมากมาย มีพนักงานเพิ่มขึ้นจาก 300 คนมาเป็น 1,000 คน

กอร์แมนทำหน้าที่บรรณาธิการบริหารของ *The Bangkok Post* และอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลาประมาณสิบปี ราวปีที่เจ็ดหรือที่แปด กอร์แมนถูกฟ้องในข้อหาหมิ่นประมาทและถูกจำขังอยู่นานสามเดือน ในฐานะบรรณาธิการใหญ่และผู้พิมพ์ผู้โฆษณา เขาต้องรับผิดชอบทุกถ้อยคำที่ดีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ของเขา

สาเหตุที่กอร์แมนต้องขึ้นศาลอาญาและต้องโทษจำขังมาจากบทความใน *The Bangkok Post* ชิ้นหนึ่งมีเนื้อความหมิ่นประมาทนักการเมืองคนหนึ่งเข้า ที่จริงแล้วถ้าเรายื่นอุทธรณ์ คดีนี้อาจจะได้รับการยกฟ้อง แต่ในฐานะสุภาพบุรุษอังกฤษ กอร์แมนยินดีที่จะรับโทษมากกว่า อย่างไรก็ตามเขาได้รับการลดโทษเหลือเพียงจำคุกหนึ่งเดือนที่ลู่โทษคลองห้า

รังสิต เจ้าหน้าที่เรือนจำกรุณาเขามากและได้อนุญาตให้เราเข้าไปติดตั้งเครื่องปรับอากาศและส้วมสมัยใหม่ให้ ตัวกอร์แมนเองต้องฝึกทำเครื่องจักสาน ซึ่งเขาทำได้ดีทีเดียว

กอร์แมนเป็นผู้ที่เสนอให้ทางบริษัทฯ ให้สิทธิพิเศษแก่ข้าพเจ้าในฐานะผู้ร่วมก่อตั้งหนังสือพิมพ์ ข้าพเจ้าได้รับสวัสดิการต่างๆ อาทิ มีรถประจำตำแหน่งพร้อมคนขับและได้รับเงินเดือนตลอดชีวิต ยิ่งไปกว่านั้นบริษัทฯ ยังจ่ายค่ารักษาพยาบาลให้ข้าพเจ้า และให้ข้าพเจ้าเกษียณเมื่ออายุ 72 ปี แทนที่จะเป็น 60 ปีเหมือนคนอื่นๆ ด้วยเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณกอร์แมนอย่างมาก อีกคนหนึ่งที่เห็นด้วยกับกอร์แมนในเรื่องข้อเสนอกเกี่ยวกับสวัสดิการของข้าพเจ้าคือ คุณประเสริฐ ชัยกาญจนาคักดิ์ สมุห์บัญชีของบริษัทฯ ข้าพเจ้าเป็นหนี้บุญคุณเขาเช่นกัน ยังมีเรื่องส่วนตัวเรื่องหนึ่งที่ทำให้ข้าพเจ้าซึ่งในน้ำใจของกอร์แมนเป็นอย่างยิ่ง

ครั้งหนึ่ง เพื่อนของข้าพเจ้าซึ่งเป็นสมาชิกโรตารีเหมือนกันต้องการใช้เงินสามแสนบาท จึงได้กู้เงินจากบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ข้าพเจ้ารับเป็นผู้ค้ำประกันให้โดยที่ไม่ได้เห็นสัญญากู้เงินของเขา จนเมื่อเกิดเป็นเรื่องเป็นราวขึ้น ข้าพเจ้าจึงได้ทราบว่าความจริงแล้วจำนวนเงินที่ปรากฏในสัญญากู้นั้นเป็นสามล้านบาท ผู้กู้หายตัวไปเมื่อ

ถึงกำหนดต้องจ่ายเงินคืน ในฐานะที่เป็นผู้ค้ำประกัน ข้าพเจ้าต้องรับใช้หนี้ซึ่งไม่ใช่สามแสนบาทแต่เป็นเงินถึงสามล้านบาท

ในสมัยนั้นเงินจำนวนนี้นับว่ามากโขอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่ไม่ได้เป็นเศรษฐีแต่ต้องรับใช้หนี้ทั้งหมดเพียงคนเดียวและต้องจ่ายในทันที บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยยื่นฟ้องข้าพเจ้า ข้าพเจ้าไม่มีเวลาพอที่จะรวบรวมเงินจำนวนสามล้านบาทได้ทัน ข้าพเจ้าตั้งใจจะกู้จากบริษัทฯ แต่ทำไม่ได้เพราะขัดต่อกฎของบริษัทฯ จึงต้องขอยืมเงินจากเพื่อนฝูงหลายคนรวมทั้งกอร์แมนด้วยเพื่อใช้หนี้ กอร์แมนให้ข้าพเจ้ายืมเงินห้าหมื่นบาท เมื่อข้าพเจ้าจัดการใช้หนี้ได้เรียบร้อยแล้ว ข้าพเจ้าถามเขาว่าจะต้องจ่ายดอกเบี้ยสักเท่าไรสำหรับเงินกู้จำนวนนี้ กอร์แมนตอบข้าพเจ้าเป็นจดหมายว่า “ได้โปรดลืมเรื่องนี้เสียเถอะ ผมไม่ต้องการทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยคืน” พร้อมทั้งส่งเช็คสั่งจ่ายเงินกลับมาให้ข้าพเจ้า

ข้าพเจ้ามารู้ทีหลังว่า ลงท้ายเพื่อนทรยศคนนั้นก็ถูกจับในข้อหาอื่น แต่ข้าพเจ้าไม่ได้สนใจสืบดูว่าเขาทำความผิดด้วยเรื่องอะไรและติดคุกอยู่นานเท่าใด

บทที่ 8

“คุณพ่อ”

แห่งนิคมโรคเรื้อน

หมายเหตุหนังสือ

ประสิทธิ์ ผลิตานนท์

บทที่ 8

“คุณพ่อ” แห่งนิคมโรคเรื้อน

* ผู้ที่สนใจเรื่องราวชีวิตของคุณประสิทธิ์ ถ้าไม่ได้ทราบ
ว่าท่านเป็นผู้ก่อตั้งมูลนิธิพุททงเพื่อสงเคราะห์ผู้ป่วยโรคเรื้อน
ก็นับว่าได้ขาดส่วนสำคัญของชีวิตของท่านไปอย่างน่าเสียดาย
คุณประสิทธิ์เป็นผู้ที่ใฝ่ใจในกิจกรรมการกุศลอย่างยิ่ง อาศัยที่

* ชีวิตประวัติของคุณประสิทธิ์ ลุลิदानนท์จะสมบูรณ์ไปไม่ได้เลยหากไม่ได้พูดถึงความมั่ง
มันของท่านในอันที่จะช่วยเหลือผู้ป่วยโรคเรื้อนให้มีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ในฐานะ
ประธานมูลนิธิพุททง คุณประสิทธิ์ได้อุทิศตนเพื่อผู้ด้อยโอกาสทางสังคมเหล่านี้จวบจน
วาระสุดท้ายของชีวิต แต่เนื่องจากท่านแทบจะไม่ได้เอ่ยถึงมูลนิธิโรคเรื้อนพุททงไว้เลย
ผู้เขียนจึงต้องเพิ่มเติมเนื้อหาส่วนนี้ขึ้นมาใหม่หลังจากคุณประสิทธิ์ถึงแก่กรรม ฉะนั้น
สำนวนภาษาจึงต่างออกไปเนื่องจากไม่ได้บันทึกจากคำบอกเล่าของคุณประสิทธิ์โดยตรง
เช่นบทอื่นๆ

ท่านเป็นบุคคลที่กว้างขวางในทุกวงการ ท่านจึงสามารถชักชวนผู้คนและสถาบันที่ท่านรู้จักคุ้นเคยให้ร่วมบริจาคสมทบทุนเป็นเงินหรือสิ่งของให้แก่มูลนิธิฯ ได้เป็นอย่างดี ที่สำคัญท่านทำให้มูลนิธิฯ ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลที่ 7 โดยทรงรับมูลนิธิฯ ไว้ในพระบรมราชินูปถัมภ์ในเวลาต่อมา

นิคมโรคเรื้อนที่หมู่บ้านพุดหง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชก่อตั้งขึ้นมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2499 เรื่องราวความทุกข์ยากของผู้ป่วยโรคเรื้อนที่นิคมแห่งนี้ถูกเปิดเผยขึ้นในเมื่อสมิตร เหมสถลนักข่าวของหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ได้ไปพบสถานสงเคราะห์แห่งนี้เข้า ด้วยความรู้สึกสะเทือนใจในชะตากรรมของผู้ป่วยโรคเรื้อนที่ถูกทอดทิ้งให้อยู่อย่างอดๆ อยากๆ เนื่องจากขาดงบประมาณ คุณสมิตรจึงได้เขียนเรื่องราวของพวกเขาลงในหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ฉบับวันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2517

เรื่องราวอันเศร้าสลดของผู้ป่วยด้วยโรคที่สังคมไม่ยอมรับที่นิคมโรคเรื้อนแห่งนี้ได้รับความสนใจจากผู้อ่านอย่างกว้างขวาง มีผู้มีจิตเวหนาร่วมกันบริจาคเงินเข้ามาที่หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์เป็นจำนวนมากจนสามารถจัดตั้งเป็นกองทุนเพื่อดำเนินการสงเคราะห์ผู้ป่วยเป็นการถาวรสืบต่อไปได้

คุณประสิทธิ์ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งประธานกิตติมศักดิ์ของบริษัท โพลสต์ พับลิชซิง จำกัด อาสาเข้ารับหน้าที่ประธานกองทุน เพียงสามวันหลังจากที่ประกาศจัดตั้งกองทุน ทางบริษัทฯ สามารถรวบรวมเงินบริจาคได้กว่าหนึ่งแสนบาทไม่รวมยารักษาโรคและอาหารอีกเป็นมูลค่าประมาณห้าหมื่นบาท ซึ่งเมื่อ 20 กว่าปีที่แล้วเงินบาทมีมูลค่าสูงกว่าขณะนี้หลายเท่า

เดือนต่อมาจำนวนเงินบริจาคเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าและทางกองทุนได้รับสิ่งของและยาเป็นมูลค่ากว่าเจ็ดหมื่นบาทจากองค์การสากลแห่งหนึ่ง

ในฐานะประธานของกองทุน คุณประสิทธิ์และคณะกรรมการกองทุนได้ให้ความเอาใจใส่ต่อกิจกรรมต่างๆ เป็นพิเศษโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการเงิน ทุกท่านต่างพยายามสุดความสามารถที่จะใช้เงินทุกบาทของผู้บริจาคให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ทีมงานชุดหนึ่งถูกส่งไปที่พุดทองเพื่อสำรวจความต้องการด้านต่างๆ ของผู้ป่วยในนิคมฯ ร่วมกับเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ จากการสำรวจได้พบว่าน้ำและไฟฟ้าเป็นสาธารณูปโภคที่จำเป็นต้องจัดหาโดยเร่งด่วน นอกจากนั้นทางนิคมฯ ยังขาดแคลนเตียงผู้ป่วย ข้าวสารและอาหารซึ่งต้องได้รับบริจาคเป็นการต่อเนื่อง นอกเหนือจากสิ่งจำเป็นพื้นฐานดังกล่าวแล้ว สิ่งอื่นๆ ที่ทางนิคมฯ ต้องการก็คือเครื่องเล่นสำหรับสนามเด็กเล่น

ในปีต่อมา นอกจากงานซ่อมแซมสิ่งก่อสร้างต่างๆ แล้ว ทางกองทุนได้ตั้งโรงเรียนและโรงเรียนเลี้ยงเด็กขึ้นเพื่อดูแลเด็กๆ อายุต่ำกว่าห้าปีที่มีอยู่ถึง 84 คน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ป่วยโรคเรื้อนไม่ต้องเป็นกังวลกับภาระการเลี้ยงดูและการศึกษาของบุตรหลาน ทำให้ผู้ป่วยเป็นอิสระพอที่จะทำงานและหัดช่วยเหลือตนเองได้

จำนวนเงินของกองทุนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนทางคณะกรรมการตัดสินใจฐานะของกองทุนสงเคราะห์ผู้ป่วยโรคเรื้อนขึ้นเป็นมูลนิธิในพระบรมราชินูปถัมภ์ของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีในปีพ.ศ. 2526

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาคุณประสิทธิ์เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการดำเนินงานทุกอย่างของมูลนิธิฯ เนื่องจากตัวท่านเองก็ใส่ใจในกิจกรรมการกุศลเป็นทุนอยู่แล้ว นับเป็นบุญที่ลูกหลานของผู้ป่วยเป็นโรคเรื้อนมิได้ติดเชื่อมาจากบิดามารดา เด็กเหล่านี้ได้มีโอกาสคลุกคลีใกล้ชิดกับคุณประสิทธิ์และรักใคร่นับถือท่านถึงขนาดที่เรียกท่านว่า “คุณพ่อ” กันทุกคน

คุณประสิทธิ์ไปเยี่ยมเยียนผู้ป่วยและพบปะกับเด็กๆ เป็นประจำ ทุกครั้งท่านจะนำสมุด ดินสอหรือไม้กั้นขี้สำเร็จรูปไปแจก บางครั้งก็ควักธนบัตรใบละสิบบาทจากกระเป๋าให้กับเด็กๆ ด้วย

ความสุขของคุณประสิทธิ์คือการอยู่ท่ามกลางเด็กๆ เหล่านี้ ท่านเคยเล่าให้คนใกล้ชิดฟังด้วยความขบขันว่า ครั้งหนึ่งที่ท่านไปเยี่ยมเด็กๆ ที่มูลนิธิฯ

“ขณะที่ไปถึงเป็นเวลาช่วงกลางวันพอดี ผมเลยนั่งลงป้อนข้าวให้เด็กคนหนึ่ง ขณะที่ป้อนก็เลื้อยไปเห็นเด็กอีกคนหนึ่งกำลังจ้องมองผมเบ่ง ผมก็เลยป้อนไปด้วย ตอนนั้นเด็กคนที่สามซึ่งนั่งอยู่ใกล้กันก็ร้องไห้โฮออกมาบ้าง ลงท้ายผมเลยต้องป้อนข้าวเด็กทั้งโตะ”

คุณประสิทธิ์ตั้งใจจะเดินทางไปเยี่ยมมูลนิธิพุดหงทางภาคใต้เป็นประจำอย่างน้อยสักสามเดือนต่อครั้งถึงจะเป็นระยะทางไกลกว่า 800 กิโลเมตรและท่านอายุมากขึ้นจนไม่สะดวกที่จะเดินทางไกลๆ อีกต่อไป แม้เมื่อท่านอายุได้ 84 ปีและต้องไปไหนมาไหนด้วยรถเข็นแล้ว ท่านก็ยังหาโอกาสเดินทางไปเยี่ยมมูลนิธิฯ เป็นครั้งคราว หรือไม่ก็จะกำชับให้คนอื่นฯ ไปเยี่ยมแทนท่านเป็นประจำเพื่อดูว่าทุกสิ่งทุกอย่างดำเนินไปโดยเรียบร้อยไม่มีอะไรขาดเหลือ

หมายเลขหนังสือ

ประวัติ ลีตานนท์

ก า ค พ น ๖ ก

ก ฎ มื ห ลั ง

หมายเหตุแห่งคดี

ประสิทธิ์ ลูเลียนนท์

ก า ค พ น ว ก

ภ ู มิ ห ลั ง

ประสิทธิ์ ลุสิตานนท์เกิดเมื่อวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2453 เป็นบุตรคนที่ 5 ของหลวงวิจารณ์สุขกรรมและนางทรัพย์ สกุล ลุสิตานนท์เป็นนามสกุลที่ได้รับโปรดเกล้าฯ พระราชทานจาก พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงพระมหากรุณาธิคุณกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้แก่หลวงวิจารณ์สุขกรรม ซึ่งเป็นบุตรชายคนเดียวที่เหลืออยู่จากจำนวนบุตรธิดาทั้งหมดเก้าคนของจีนหลุย แซ่ลี้มและนางอลิซาเบธ ลีนา

ซึ่งเป็นชาวจีนจากฮ่องกง ครอบครัวของหลวงวิจารณ์สุขกรรม
มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย โดยประกอบอาชีพทางกลีกรรม
ณ เมืองนครไชยศรี จังหวัดนครปฐม

หลวงวิจารณ์สุขกรรมสมรสกับนางสาวทรัพย์ ธิดาแก้ว
แดงเจ้าของโรงจำหน่ายตลาดบางรักและนางทับ และมีนิวาศ-
สถานอยู่ ณ บ้านลูลิตานนท์ เลขที่ 282 ถนนสีลม บางรัก

หลวงวิจารณ์สุขกรรมและนางทรัพย์ มีบุตรธิดาทั้งหมด
12 คน ดังนี้

ชาย (ถึงแก่กรรมตั้งแต่เยาว์วัย)

นางถม เทอดเกียรติ (ถึงแก่กรรม)

ศาสตราจารย์วิจิตร ลูลิตานนท์ (ถึงแก่กรรม)

พันตรีเนตร ลูลิตานนท์ (ถึงแก่กรรม)

นายประสิทธิ์ ลูลิตานนท์ (ถึงแก่กรรม)

นางน้อม จันทรสันติ

นางนงลักษณ์ ลูลิตานนท์ (หม้าย กลับมาใช้นามสกุลเดิม)

บาทหลวงอันเดร สนิท ลูลิตานนท์ แห่งคณะซาเลเซียน

นางซี โรชิน่า พริงเพรา ลูลิตานนท์ แห่งคณะคาร์เมไลท์

ดร. พร่อม ลูลิตานนท์

นายวิรัช ลูลิตานนท์

นายภักดี ลูลิตานนท์ (ถึงแก่กรรม)

ประสิทธิ์ ลulitanนท์ได้เริ่มไปโรงเรียนเมื่ออายุได้ 8 ปี โดยได้เข้าเรียนที่โรงเรียนมินประพาฬซึ่งตั้งอยู่ที่ตรอกเวท ถนนสีลม ไม่ห่างจากบ้านลulitanนท์เท่าไรนัก เมื่อจบชั้น ประถมปีที่ 4 จึงย้ายไปเรียนต่อที่โรงเรียนอัสสัมชัญและสอบ เทียบชั้นเตรียมได้

หลังจากสอบชั้นเตรียมได้ ประสิทธิ์ได้เข้าทำงานที่โรง ไฟฟ้าสยาม และถูกเกณฑ์ทหารเมื่ออายุได้ 21 ปี โดยได้ประจำอยู่หน่วยทหารเสนารักษ์

ในขณะที่ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการโรงพิมพ์มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์และการเมือง ประสิทธิ์ได้เข้าศึกษาในคณะ นิติศาสตร์ แต่เนื่องจากเป็นผู้ดูแลการพิมพ์ข้อสอบของมหา- วิทยาลัย จึงมีความลำบากใจที่จะเข้าสอบเพื่อรับพระราชทาน ปริญญานิติศาสตร์บัณฑิต

อาชีพหลักของประสิทธิ์ ลulitanนท์ มีดังนี้:

- พ.ศ. 2482-2487 ผู้จัดการโรงพิมพ์มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ฯ
- พ.ศ. 2488-2492 เทศมนตรี เทศบาลนครกรุงเทพฯ
- พ.ศ. 2492-2494 ผู้ช่วยผู้จัดการธนาคารเอเซียเพื่อ การอุตสาหกรรมและการพาณิชย์

- พ.ศ. 2502-2525 กรรมการและประธานกรรมการ
บริษัท โพลสต์ พับลิชซิง จำกัด
กรรมการ บริษัท สยามเคมี จำกัด

กิจกรรมทางสังคม:

- อดีตนายกสมาคมโฆษณาธุรกิจแห่งประเทศไทย (2 สมัย)
- อดีตนายกสโมสรโรตารีธนบุรี
- อดีตนายกสมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย (2 สมัย)
- อดีตรองนายกหอการค้าไทย-ฝรั่งเศส
- นายกสมาคม YMCA กรุงเทพฯ
- อุปนายกสมาคมไทย-ญี่ปุ่น
- สมาชิกสโมสรโรตารีธนบุรี
- ประธานคณะอนุกรรมการส่งเสริมมูลนิธิโรตารี ภาค 335
- สมาชิกกลุ่มที่ปรึกษาด้านการประชาสัมพันธ์ภาคพื้น
เอเชียของโรตารีสากล
- ประธานมูลนิธิหนังสือพิมพ์ *The Bangkok Post*
- ประธานมูลนิธิโรคเรื้อนพุดทอง
- กรรมการมูลนิธิกองทุนการกุศลสมเด็จพระศรีนคริน-
ทราบรมราชชนนี
- กรรมการสมาคมไทย-เกาหลี

เครื่องราชอิสริยาภรณ์:

ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

- จตุรภรณ์มงกุฎไทยชั้น 4
- จตุรภรณ์ช้างเผือก
- จตุรภรณ์มงกุฎไทย
- ตติยจุลจอมเกล้าวิเศษ
- ตริตาภรณ์มงกุฎไทยชั้น 3

ประสิทธิ์ ลุสิตานนท์สมรสกับนางสาวกานดา อมาตยกุล
มีบุตร 4 คนและหลานตา 4 คน คือ

นางสาวกนกพร ลุสิตานนท์

นางสาวอำภา ลุสิตานนท์

นางไปรยา พิทยากร (สมรสกับนายโอฬาร พิทยากร)

นางโสภภาพรรณ โชติผล (หม้าย)

นางสาวอรिसา พิทยากร

เด็กหญิงสรীগาญจน์ พิทยากร

เด็กชายชาณุชาติ โชติผล

เด็กหญิงศุภวัลย์ โชติผล

